

TÁBORSKÝ ARCHIV

SBORNÍK OKRESNÍHO ARCHIVU V TÁBOŘE

1

1987

O B S A H

Úvodem	5
Ivan Hlaváček a kolektiv Skruté edice a registry listin a listů k dějinám husitské revoluce (1419—1437) — I. část	8
František Šmahel Dva formulářové kusy z husitského Tábora	57
Bohdan Zilynskij Zprávy o Táboře a jeho obyvatelích v nejstarších knihách kšaftů Nového Města pražského (1436—1494)	61
Rudolf Tecl Prameny k dějinám Tábora druhé poloviny 15. a počátku 16. století: 1458—1516 (1519)	69
Jiří Kořalka Sociální konflikty v Táboře a Soběslavi v červenci 1844	89
Vladimír Vančata Počátky průmyslu na území okresu Tábor do roku 1914	95
Zpráva o činnosti Okresního archivu v Táboře za léta 1981—1985 (7. pětiletku)	113

ÚVODEM

Táborsko vždy vynikalo tradicí kvalitní regionální historiografie. Příčinou uvedeného jevu byla řada autorů, kteří zde žili a pracovali, jiní pak, působící mimo Táborsko, o našem kraji a místech v něm zasvěceně psali.

Již v 19. století vstoupila do povědomí odborné i laické veřejnosti jména jako František Heyduk, Antonín Norbert Vlasák, Martin Kolář, Leopold Katz, Jan Karel Hraše, František Augustin Slavík, Josef Hejna, August Sedláček, Karel Thir, Eduard Šittler či Antonín Podlaha. Od počátku 20. století rozvinuli svou publikační činnost místopisní badatelé, archeologové, historikové umění, filologové, folkloristé, etnografové a editoři: Karel Lustig, Josef Lintner, Emilie Fryšová, Josef Švehla, Roman Cikhart, Joža Boháč, Rudolf Ezechiáš Cikhardt, Richard Hrdlička, František Lískovec, Emil Smrž, Arnošt Chleborad, Ludvík Domečka, Josef Salaba, František Kuna, František Kroupa, Anna Císařová-Kolářová, Jan Kolář, Bohuslav Souček, Jan Lintner, Josef Straka, Milan Nedvídek, Emanuel Ježek, Václav Wagner, Dobroslava Menclová, Antonín Hejna a řada dalších. Práce mnoha z jmenovaných přesáhly svým významem hranice daného regionu a staly se nedílnou součástí studia našich národních dějin.

Netřeba připomínat, že i v současné době vzniklo nebo vzniká o Táboře i Táborsku množství kratších, delších, analytických či syntetických studií, rozprav i monografií. Je to důkaz, že i v naší socialistické přítomnosti není historie mrtvou, nic neříkající vědou, ale disciplínou, jež odpovídá na jeden z ožehavých problémů každé společnosti: z čeho jsme vzešli, co jsme prožili a vykonali, kde jsme a kam směřujeme.

Zvláštní kapitolou je vztah Tábora a husitství. Každý historik-husitolog se musí vypořádat s touto kardinální otázkou, takže je naprosto logické, že v drtivé většině husitologických prací se zaujímá stanovisko k významu vzniku a počátkům Tábora pro husitskou revoluci, podobně jako k celému kraji kolem, kde žil a kázal mistr Jan Hus, kde vznikla jedna z prvních husitských obcí u nás (Sezimovo Ústí). Zde jsou regionální dějiny organicky vrostlé do národních dějin a jsou jejich neoddelitelnou součástí.

Ale vraťme se zpět k účelu a zaměření našeho sborníku. Již od 19. století věnovaly místopisným článkům značnou pozornost i prostor skoro všechny noviny, specializované časopisy nebo sborníky, které na Táborsku vycházely. Mimo jiné vzpomeňme dva nejstarší tábořské týdeníky Táborsko (vycházející v letech 1864—1941) a Český jih (1872—1941), z dalších pak např. Jihočeský kraj (1910—1914,

1916—1919), Kraj kalicha (1924—1931, 1947—1949), Staré i nové zvěsti ze Soběslavě a okolí (1905—1914, s přílohou Věstník jihočeských muzeí, poté bez přílohy 1933—1934), Staré i nové letopisy tábořské (1920—1937) aj. Velký význam měly i výroční zprávy tábořských škol, především reálného gymnázia a gymnázia (1863—1939, 1946—1949, včetně dodatečné zprávy za léta 1939—1945) a zprávy o činnosti tábořského městského muzea (1897—1913, 1922—1923), popř. další obdobné publikace.

Velký rozkvět regionálního bádání nastal roku 1928, kdy začal v Táboře vycházet Jihočeský sborník historický, na jehož stránkách byly pravidelně uveřejňovány závažné regionální studie. Již v roce 1929 vznikla samostatná příloha JSH, příznačně nazvaná Prameny dějin tábořských, v nichž byly publikovány některé základní prameny husitského myšlení a ideologie. V roce 1931 pak otiskl jeden z našich nejlepších znalců husitství a nejpilnější přispěvatel JSH, profesor František Michálek Bartoš, programovou stať T á b o ř s k ý a r c h í v (srov. JSH 4, 1931, s. 23—26). Tento podnik, též součást JSH, měl navazovat na zmíněné Prameny dějin tábořských a přinášet kritická vydání nejzávažnějších projevů husitské, především pak tábořské literatury. Důraz byl sice položen na nábožensko-ideologickou rovinu (traktáty, projevy, repliky ap.), z níž se část (do roku 1949) podařilo formou příloh nebo i samostatných otisků (1935) vydat pod edičním názvem Archiv tábořský, byť v torzovité podobě. F. M. Bartoš si byl vědom i důležitosti pramenů diplomatické povahy a jistě ne bezdůvodně předpokládal v rámci Tábořského archivu vydat i vlastní edici nejstarší dochované tábořské městské knihy z let 1432—1450, unikátního dokladu k dějinám města i husitství do poloviny 15. století.

Hlásí-li se sborník Okresního archivu v Táboře k tomuto jménu, nelze říci, že by se jednoznačně hlásil i k tematickému zaměření podniku z roku 1931. Oproti předválečnému návrhu se chceme daleko více a úžeji zaměřit regionálně, s akcentem na publikování materiálůvých příspěvků či přímo edicí méně známých a dosud nezveřejněných pramenů. Chronologický záběr bude mít co nejširší spektrum — od 10. století do současnosti. Především si klademe za úkol vytěžit fondy, sbírky a pozůstalosti uložené dnes v OA Tábor, ale maximální pozornost budeme věnovat i všem ostatním pramenům k dějinám Tábora a tábořského okresu, nacházejícím se v jiných archivech a knihovnách u nás, popř. i v zahraničí.

Pokud se týká zastoupení husitské problematiky, vydává Muzeum husitského revolučního hnutí v Táboře od roku 1978 specializovaný husitologický sborník Husitský Tábor. Aniž bychom chtěli tomuto zavedenému a již renomovanému periodiku konkurovat, je sepětí Tábora a husitství, jak bylo řečeno, natolik úzké, že ani my (jak o tom svědčí i obsah tohoto prvního svazku) se nemůžeme ani vědomě nechceme husitské problematice vyhnout, ovšem v úměrném zastoupení. Naproti tomu jsme nepokládali za nutné a potřebné zařazovat do naší publikace oddíl věnovaný přehledu literatury, jak

se tomu běžně děje v obdobných archivních sbornících. Děje se tak z prostého důvodu, že i veškerou produkci regionální literatury soustavně sleduje Husitský Tábor, takže případné anotace a referáty v Tábořském archivu by měly duplicitní charakter. Součástí by naopak měla být zpráva o činnosti tábořského okresního archivu za určité období, která by pokud možno pravidelně informovala veřejnost nejen o výsledcích práce naší instituce, ale i o jejích hlavních úkolech i problémech.

Chtěli bychom dát odborným kruhům i laickým zájemcům do rukou fundované, přínosné a přitom i poučné příspěvky tak, aby to odpovídalo zmíněné tradici a úrovni regionální práce ve vzdálenější i nedávné minulosti.

Prvý předkládaný svazek sborníku Tábořský archiv byl připraven na počest 65. výročí vzniku Komunistické strany Československa.

Kolektiv pracovníků Okresního archivu v Táboře

SKRYTÉ EDICE A REGESTY LISTIN A LISTŮ K DĚJINÁM HUSITSKÉ REVOLUCE (1419—1437)

I. část

Ivan Hlaváček a kolektiv^{*})

Není vyloučeno, že charakter této rozpravy či spíše materiálu leckoho překvapí a vzbudí i jistý podiv. Takového čtenáře můžeme ujistit, že nebude sám. I my jsme k této práci přistoupili s určitými rozpaky, které jsou patrné i z toho, jak práce po prvotních nábězích uvízla a vlastně nebyla v plné formě ani dokončena. Nicméně nepovažujeme ji za zbytečnou, i když nelze upřít, ba dokonce je to nutno zdůraznit, že je provizorního charakteru. Ale žel, příliš mnoho provizorií se stává takřka automaticky definitivní, což bychom si ovšem v našem případě nepřáli za žádných okolností, i když se obáváme, že na plné antikvování níže uvedeného si budeme musit delší dobu počkat. Ale je záhodno vysvětlit stanovisko, které vedlo k tomuto počínu, aby bylo možno zodpovědně celý pokus posuzovat.

I když pokrok historického zkoumání — zejména pro starší historická údobí — vede zejména přes publikace pramenného charakteru, je této „řeholi“ věnována stále menší péče, a to jak samotnými badateli, tak především v rámci vědeckovýzkumných plánů rozhodujících institucí a zejména ovšem ve vlastních publikacích.¹⁾ Bylo by jistě možno tuto skutečnost u nás — v zahraničí je tomu leckdy značně jinak, tuto otázku však do tohoto úvodu nemůžeme vnášet — všelijak vysvětlovat a snad někdy i pochopit, k tomu však není na tomto místě vhodná příležitost. Nutno tedy konstatovat, že jde o současnou skutečnost, a ovšem uvažovat, zda tomuto nedostatku lze odpomoci nějakou schůdnou cestou.

Vycházeli jsme přitom z jednoduché úvahy, podle níž možno publikaci pramenné látky — nadále uvažujeme pouze o látce diplomatické a i z té vybíráme jen její díl, totiž materiál listinný a listový, ponechávající nedotčenu látku knihového charakteru²⁾ — rozdělit na dvě základní skupiny, které se ovšem všelijak prolínají. První tvoří edice systematické, ať už ve formě plných edic textů či jejich regestů, které jsou cele vyhrazeny tomuto účelu a jejichž historie je často dlouhá mnoho desetiletí a je leckdy hodna už samostatné historiografické pozornosti. Tu jde o díla obecně známá i obecně přístupná a užívaná, takže je není třeba dále vůbec zmiňovat. Je ovšem třeba hned konstatovat, že ani ona nejsou vždy definitivní ani v tom, co podávají, protože nové poznání a kombinace dovolují, ba vynucují si změny některých datací či úpravy komentáře a vysvětlivek. Do druhé skupiny pak lze zařadit rozpravy, studie, knihy atd., které mají hlavním úkolem zpravidla historiografické zpra-

cování více nebo méně široce ohraničeného předmětu a které publikují ojediněle pramenné nálezy v poznámkách či přílohách nebo je stručně zmiňují v textu, případně vydávají pramenné nálezy v rozpravách, jejichž názvy nejsou a ani nemohou být vždy zcela zřetelné a jednoznačné, nehledě už vůbec k tomu, že se tak nutně leckdy děje na odlehlých místech. Pokud jde o texty, které jsou tak zpřístupněny jen provizorně, než je v dohlednu integruje nějaká soustavná edice, není v tom třeba vidět větší problém. Ovšem přihlédně-li se k tomu, že se pro patřičné údobí — a nám tu jde konkrétně jen o dobu vlastní husitské revoluce — s podobnou komplexní edicí nepočítá, vzniká tu potřeba všelike se opakující multiplicitní práce, náročné na čas i nervy, o ztrátách hospodářských ani nemluvě.

A tu je třeba říci, že situace v oblasti studia dějin husitství — platí to bohužel i o řadě dalších epoch — po této stránce nevypadá příliš dobře. I když husitství je oprávněně považováno za klíčovou epochu našich starších dějin a je mu věnována zasloužená komplexní pozornost, pramenné bádání zdaleka ne vždy s tím drží krok. Nemůže tu jít o dějiny ediční politiky a vydavatelských počínů v této oblasti, které dosud nebyly napsány, ač by měly svou přitažlivost, nicméně je třeba alespoň stručně situaci zrekapitulovat, aby naše záměry byly zřetelnější. Nemůže nám tu jít o celý fenomén husitství včetně doby Husovy a údobí poděbradského, nýbrž pouze o dobu vlastní revoluce, tedy o údobí od smrti krále Václava IV. dne 16. srpna 1419 do smrti jeho bratra a nástupce Zikmunda Lucemburského dne 9. prosince 1437. Termín post quem je dán v podstatě logicky tím, že českomoravská regesta {Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae}, původně plánovaná i pro dobu 15. století, v praxi v modifikované formě mají být uzavřena právě Václavovou smrtí.³⁾ Termín ante quem vyplývá pak jen z toho, že delší časové rozpětí by nebylo v naší souvislosti vůbec možno obsáhnout.

Zakladatelskou práci v této oblasti vykonal František Palacký celým svým literárním dílem, zejména však svými dvěma edicemi: Archivem českým, resp. jeho prvními šesti svazky,⁴⁾ a proslulými Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges, které ve dvou svazcích evidují resp. vydávají na 1 200 stranách 1 059 písemností. Pokud byly tyto písemnosti vydány in extenso v Archivu českém, podávají se tu jen orientační registry záhlavní, jinak jde zpravidla o edici textů. Charakterem vzniku díla — jež bylo už samotným Palackým chápáno jako příležitostné a okamžité východisko z nouze, když nebyla naděje na kritickou edici (už tehdy!) — je dáno, že jde o pouhé otisky bez jakéhokoliv kritického aparátu, někdy dokonce i bez jednoznačných citací předloh atd. Přes obsahovou správnost {edice vycházela z Palackého opisů, které byly dělány původně jen pro jeho vlastní vnitřní potřebu!} ovšem měla práce své nedostatky, mezi nimiž ne posledním je i neexistence rejstříků, která značně ztěžuje plné a hlavně rychlé využití nahromaděné látky. A možno dodat — s politováním — že jsme se vět-

ších husitologických diplomatických edic v dalším běhu doby vlastně vůbec nedočkali. Neboť těch několik soustavnějších vydavatelských podniků, které lze v následujícím zmínit, je zaměřeno širě, ať časově či věcně, a husitské revoluce se dotýká zpravidla jen ve zcela konkrétně vymezeném a omezeném věcném kontextu.⁵⁾ V podstatě jde o patřičné partie původně Jaromírem Čelakovským vydávaného *Codex iuris municipalis regni Bohemiae* (pro údobí našich let celkem 178 kusů základní řady), příslušné části mladších svazků Archivu českého (které by si ostatně zasloužily také nějakou aspoň stručnou evidenční pomůcku, neboť jejich bohatý materiál je mimořádně rozkouskován věcně i časově), řadu mnoha desítek textů v příslušných městských listinářích některých severočeských měst, Plzně a Českého Krumlova,⁶⁾ několika málo listinářů klášterních (Vyšší Brod, Zlatá Koruna, Český Krumlov, Zbraslav), kde jde jen o několik desítek kusů,⁷⁾ až vlastně k jediné moderně koncipované edici Listáře a listináře Oldřicha z Rožmberka, v němž se v edici Blaženy Rynešové našeho údobí dotýká takřka 350 textů v kritické edici s veškerým nutným aparátem,⁸⁾ a k registáři českých listin a listů, vlastně jediné větší edici doby po 2. světové válce, která má z uvedených let 458 registů, které se ovšem všelijak překrývají a dublují až multiplikuji s edicemi předchozími.⁹⁾ To ovšem v různé míře platí i o těchto edicích navzájem, takže obecný zisk je kvantitativně podstatně menší, neboť značná část toho všeho přichází již v nějaké formě v zakladatelských pracích Palackého.

Lze ovšem uvést i některé další publikace, tak příslušný svazek katalogu listin českého Korunního archivu s 84 texty Antonína Haase,¹⁰⁾ k němuž v nedávné době přistoupil druhý díl katalogu listin a listů pražského kapitulního archivu, přinášející ale jen relativně málo písemností — celkem 76 jednotlivin.¹¹⁾

Důležité práce se objevily i na straně německé. Vedle prací česko-německé historiografie, o níž už byla učiněna zmínka výše, zaslouží z prací soustavnějších jmenovitě zmínky paralelně s Palackého dílem vyšeďší edice Colmara Grünhagena s 217 listinnými a listovými texty,¹²⁾ příslušné svazky epichální edice *Deutsche Reichstagsakten* s mnoha sty kusů¹³⁾ či pramenné přílohy u díla Bezoldova.¹⁴⁾ Ale nejde o to, aby se vypočítávaly všechny tyto pokusy, ostatně by jich nebylo už tak mnoho,¹⁵⁾ tím spíše, že jsou aspoň do značné míry zachyceny bibliograficky na místech, kde by je člověk hledal.¹⁶⁾ A to ovšem právě nelze říci o edicích, které máme na mysli my a které naopak jako takové nejsou deklarovány zpravidla vůbec. I když v níže uvedených časopisech i jednorázových titulech jsou i některé speciálně husitským pramenům věnované materiály, rozhodli jsme se je do našeho souboru rovněž pojmout, byť se do jisté míry z užšího vymezení našeho záběru vymykají — jde zejména o početné prameny chebské provenience. Na druhé straně tam ovšem patří.

Předkládáme proto v následujícím stručný registář těch písemností, které jsou jako přílohy či v poznámkách vydány, případně re-

gestovány jako jednotliviny v rozpravách a materiálech, roztroušených v časopisech, sbornících či některých monografických pracích, jejichž výčet je podán níže, aniž bychom si ovšem mohli nebo chtěli osobovat nárok na to, že jde o úplný soubor těchto písemností.¹⁷⁾ Tak zejména jsou ze zásadních důvodů ponechány stranou publikace předcházející edici Palackého, tedy z doby před počátkem 70. let minulého století. Stejně tak jsme odhlédli od listin a listů, které jsou inzerovány v středověkých kronikářských dílech (Vavřinec z Březové,¹⁸⁾ ale i další), a to i tehdy, když vyšly po tomto datu. Nicméně se domníváme, že jde přece jen o podstatnou část těchto listin a listů, které se dotýkají uvedeného časového rozpětí, jež byly za uplynulých 110 let publikovány mimo výše uvedené větší edice. Nemyslíme si však, že by to byla většina pramenného materiálu tohoto typu vůbec, právě naopak. Svědčí o tom i poznámkový aparát všelijakých specializovaných prací, které využívají dosud nevydaného materiálu, aniž by však přinášely jeho formální registry; takové práce do našeho registáře rozpisovány nebyly. Přesto pevně doufáme, že přes svou skromnou formu přece jen náš soupis podnítl — třebaš i v polemické formě a s upozorněním na jiné zapadlé edice — studia v tomto směru a přiměje organizátory naší vědecké práce k tomu, že této problematice dají příslušný prostor.

Považujeme rovněž za nutné konstatovat, že následující registář nemá a nemůže za žádných okolností být dostačujícím východiskem soustavného bádání, nýbrž toliko klíčem k použití těch pomůcek, na jejichž základě byl dělán. Proto je třeba mít vždy na paměti, že jde — v archivní terminologii — o pouhé inventární záznamy, v terminologii diplomatické pak o registry záhlavní. Protože se vesměs obracíme k edicím, nepovažovali jsme (po počátečním váhání) za potřebné, a vlastně ani možné, uvádět příslušné archivní, resp. knihovní signatury, i když by to většinou nebyl příliš velký problém. Ale bylo by bývalo nutno provádět revizi signatur ap., čímž by se práce zbytečně podstatně protahovala, aniž by přinesla výraznější zisk. Nicméně aspoň trochu znalý uživatel si bude moci ve většině případů poradit sám. Nám mohlo jít jen o to, aby dostal do ruky pomůcku, která by byla sice skromná, nicméně snad aspoň v některých ohledech užitečná. Zda se nám to podařilo, musíme přenechat soudu odborníků, i když ani po letech nebude možno její užitečnost a používanost měřit frekvencí jejich citací. Předpokládáme totiž — bez zbytečné sentimentality — že i její častější uživatelé budou posléze citovat vždy spíše přímo ty předlohy, na něž je zde níže odkazováno. Ale i tak snad svůj účel splní.

Na tomto místě je také třeba dodat, že pod pojmem listiny a listu k dějinám husitské revoluce je třeba v České koruně rozumět všechny písemnosti tohoto typu, tedy nejen takové, které se výslovně dotýkají otázek vojenských, politických či náboženských, neboť i písemnosti, které se dotýkají převratnými událostmi na první pohled nedotčené každodennosti, odrážejí tuto skutečnost alespoň nepřímou. Jinak je tomu pochopitelně u písemností cizích, kde musí být bohe-

mikální, resp. husitologický aspekt nějakým způsobem integrován.¹⁹⁾

Protože šíře formulací jednotlivých registů i jejich kritický aparát jsou v našich předlohách velmi rozdílné, bylo potřeba — tím spíše, že bylo nutno vyvarovat se přílišného rozsahu této pomůcky — omezit jej v této podobě na minimum. Proto také odpadají i některé běžné atributy registů, jako např. citace původních znění datovacích formulí a zejména přesné pramenné odkazy, jak ostatně bylo už naznačeno výše. S politováním také nutno konstatovat, že nemohla být uvedena všechna jména míst a především osob v zde registovaných písemnostech se uvádějících. To je po posledních velkých prosopografických pracích — mám na mysli díla hlavně autorů německých a pro pozdní středověk se to týká hlavně Petra Morawa — které ukazují možnosti takového studia, autorům předkládaného materiálu dvojnásob líto.²⁰⁾

Kapitolou sui generis je otázka reprodukcí těchto písemností, která by mohla mít důležitost pro vlastní studia diplomatická, resp. srovnávání písářských rukou. Těchto vyobrazení není málo; nicméně jejich valná většina přichází rozptýleně — a zdaleka ne vždy v dostatečné kvalitě — v různých chrestomatiích, které byly z dobrých důvodů z našeho zorného pole vyloučeny, resp. jako ryze ilustrační materiál v českých překladech různých pramenů vyprávěcího charakteru, ať jde o melantrišskou edici Odkaz minulosti české, odeonská Živá díla minulosti či nově zejména o neformální řadu našich kronik v nakladatelství Svoboda. Jedinou výjimkou jsou katalogy několikrát málo specializovaných výstav, z nichž si zaslouží zmínky zejména poslední, vydaný u příležitosti symposia o Soudci chebském pod titulkem Husité na Chebsku.²¹⁾ Ale tu i onde jde prakticky vesměs o texty známé, a tak jsme nepovažovali za potřebné tyto práce rozpisovat.

Aby ve vlastním registáři citace příliš nenarůstaly, podáváme v následujícím dva seznamy. V prvním přicházejí periodika všeho druhu, která byla excerpována, v alfabetském pořadí, aniž by byly uváděny jednotlivé články. Ty se potom objevují pouze tehdy a tam, kde jich je užito, a to v plné citaci na prvním místě, na dalších pak pouze v příslušné revokaci. Druhý seznam přináší evidenci jednorázových knižních publikací, ovšem pouze takových, kde se s materiálem nás zajímajícím opravdu setkáváme v příslušné formě. Není tedy možno očekávat tu úplný rozpis např. poznámkového aparátu, byť v něm někdy přicházejí i přímé citace originálního pramenného materiálu. Ostatně i jinak jsme si vědomi, že zdaleka ne vše bylo a vlastně vůbec mohlo být postiženo, neboť mnoho je zejména i v regionálních historických časopisech zemí nás obklopujících, tj. Saska, Slezska, Bavorska a Rakouska. Ostatně i u excerpovaných titulů asi leccos zůstalo přehlédnuto, také proto, že nebylo možno listovat doslova stránku po stránce, jak by bylo bývalo potřeba. Podepsaný mohl v tom smyslu zasáhnout jen v několika případech.

Na závěr úvodu je ještě třeba říci, že byly vynechávány — v dů-

sledku funkce tohoto registáře — takové registry, které opakují či jen zkráceně zpřístupňují texty vydané zejména u Palackého a v dalších základních edicích, pokud nepodávají nové verze či nepřinášejí vydání, která do oněch základních pomůcek nevešla. Nedatované písemnosti či texty datované jen defektně jsou řazeny — pokud možno — na sám konec příslušných časových rozpětí. Mnoho údajů je rovněž nejednoznačných. Někdy bylo možno provést příslušné opravy, nebylo však únosné, aby to bylo blíže komentováno a uváděno. Také pokud jde o stavbu registů, musilo se vycházet z daných předloh a snahy po určitém sjednocování jsou realizovány také jen velmi neúplně, aniž by bylo vždy učiněno zadost příslušným směrnícím (např. při uvádění titulatury Zikmunda Lucemburského u jím vydaných písemností aj.).

Seznam excerpovaných děl

A — Periodika a sborníky

- Agrární archiv (M. S.)
Časopis archivní školy (I. H.)
Časopis Českého (resp. Národního) muzea (do r. 1900 J. B., dále M. S.)
Časopis Moravského muzea (R. T.)
Časopis pro dějiny venkova (M. S.)
Časopis Společnosti přátel starožitností (J. B.)
Časopis katolického duchovenstva (B. Z.)
Český lid (B. Zj.)
Folia historica Bohemica (I. H.)
Historia Universitatis Carolinae Pragensis (M. S.)
Hlídka (I. H.)
Husitský Tábor (R. T.)
Jahrbücher des böhmischen Museums für Natur- und Länderkunde, Geschichte, Kunst und Literatur (J. B.)
Jihočeský sborník historický (R. T.)
Jižní Morava (M. V.)
Listy filologické (M. S.)
Minulostí Západočeského kraje (I. H.)
Mitteilungen des k. k. Archivrates (I. H.)
Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen (M. P.)
Monatschrift der Gesellschaft des vaterländischen Museums in Böhmen (J. B.)
Muzejní a vlastivědná práce (J. B.)
Památky archeologické a místopisné (M. V.)
Právně historické studie (M. V.)
Pražský sborník historický (J. B.)
Sborník archivních prací: neexcerpováno M. Zemek — A. Turek, Regesta listin z lichtenštejnského archivu ve Vaduzu, 33, 1983 (I. H.)
Sborník historického kroužku (B. Z.)
Sborník prací východočeských archivů (I. H.)
Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy: neexcerpována stať F. M. Bartoše, Manifesty města Prahy z doby husitské ze sv. 7 (I. H.)
Sborník vlastivědných prací z Podblanicka (J. B.)
Severní Morava (M. V.)
Strahovská knihovna (I. H.)
Středočeský sborník historický (J. B.)
Věstník České akademie věd a umění (I. H.)
Věstník Královské české společnosti nauk (do 1920 M. P., od 1921 M. V.)
Vlastivědný sborník Podbrdsko (M. B.)
Vlastivědný věstník moravský (M. V.)

B — Knihy (jeden titul R. T., všechny zbyvajcí J. H.)

- Bretholz B., Die Übergabe Mährens an Herzog Albrecht V. von Österreich im Jahre 1423, Archiv für österreichische Geschichte 80, 1894, s. 251—349.
Die oberhessischen Klöster. Regesten und Urkunden, Bd. I. Bearb. Fr. Schunder, Marburg 1961.
Dokoupil V., Soupis rukopisů mikalovské Dietrichsteinské knihovny, Praha 1958.
Kolář M. — Sedláček A., Českomoravská heraldika, díl I (část všeobecná), Praha 1902 (R. T.).
Münsterisches Urkundenbuch. Das Stadtarchiv Münster. I. Halbband, hg. von J. Prinz, Münster i. W. 1960.
Oediger Fr. W., Der Liber quondam notarii (Wilhelmi Ysbrandi de Clivis) (1362) — 1416, Köln-Bonn 1978.
Pekař J., Žižka a jeho doba, díl 4, Praha 1933.
Peyer H. C., Leinwandgewerbe und Fernhandel der Stadt St. Gallen von den Anfängen bis 1520, St. Gallen 1959.
Podlaha A. — Sittler E., Chrámový poklad u sv. Víta v Praze, Praha 1903.
Quellen zur Geschichte der Stadt Wien I—4 a I—8, Wien 1901 a násl.
Schlesinger G., Die Hussiten in Franken. Der Hussiteneinfall unter Prokop dem Grossen im Winter 1429/30, seine Auswirkungen sowie sein Niederschlag in der Geschichtsschreibung, Kulmbach 1974.
Varsik B., Husitské revoluční hnutí a Slovensko, Bratislava 1965.

P o z n á m k y

*) Práce se podjal zdánlivě nesourodý kolektiv, nicméně není tomu tak. Ve všech případech jde o absolventy oboru archivnictví na FF UK v Praze, které spojuje společný zájem o obor a kteří se této práci ujal ve svém volném čase a na úkor svých vlastních vědeckých zájmů. Jsou to v abecedním pořadí:

Jaroslav Boubín (J. B.)
Ivan Hlaváček (I. H.)
Miloslav Polívka (M. P.)
Michal Svatoš (M. S.)
Rudolf Tecl (R. T.)
Milan Vondráček (M. V.)
Blanka Zilyská (B. Z.)
Bohdan Zilyskýj (B. Zj.)

Jednotliví autoři si práci rozdělili tak, že každý z nich zpracoval, resp. excerpoval určitou část materiálu, označenou v seznamu excerpovaných publikací jeho šifrou, výše podepsaný napsal nadto úvod a provedl celkovou redakci, sestávající v částečně unifikační a zejména pak v nutném zkrácení leckdy značně zvrubnějších textů i aparátu a v drobných revizích, kdy mu byl nápomocen R. Tecl. I z prostorových důvodů nebylo možno heuristicky záběr rozšířit, nicméně autoři počítají s pokračováním, protože další výzkum zcela určitě prezentované výsledky dále obohatí.

¹⁾ Srov. poslední shrnutí těchto výsledků u J. Spěváčka, Die wichtigsten Quelleneditionen diplomatischen Charakters zur Geschichte des böhmischen Mittelalters. Bilanz — Methodik — Perspektiven, Mediaevalia Bohemica 1—2, 1969, s. 327—344; týž, Die Quelleneditionen zur älteren böhmischen Geschichte und ihre Problematik. Zeitabschnitt 1975—1980, Historica 22, 1983, s. 237—251, a B. Kopiczková, Na okraj edice Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV. (1378 dec.—1419 aug. 16), Folia historica Bohemica 2, 1980, s. 189—208. Z prací autorových třeba uvést alespoň I. Hlaváček, Několik úvah o vydávání diplomatických pramenů k dějinám husitství, Husitský Tábor 5, 1982, s. 372—378, a týž, Několik úvah k našim diplomatickým edicím pozdního středověku, Soudce smluvený v Chebu. Sborník příspěvků přednesených na symposiu k 550. výročí, Cheb 1982, s. 73—76.

2) Srov. mé úvahy, cit. v předchozí poznámce.

3) Srov. B. Kopičková výše v pozn. 1.

4) O archivu českém srov. Z. Kristen, Za odkazem Františka Palackého, Praha 1948, s. 53nn. Jinak k této i dalším Palackého pracím srov. jeho bibliografii I. Hlaváček — VI. Kaiser, Bibliografie tištěného literárního díla Františka Palackého do r. 1876, Problémy dějin historiografie 2, uspořádal J. Petrář (= Acta Universitatis Carolinae Pragensis, 1982, Philosophica et historica 5, Studia historica 28), Praha 1986, s. 119—150.

5) Protože jde o edice obecně známé, není třeba uvádět přesné citace, které lze nalézt v každé jen trochu podrobnější příručce k českým dějinám té doby. Z posledních uveďme: F. Kavka, Příručka k dějinám Československa do roku 1648, Praha 1963, s. 163nn., a Přehled dějin Československa I—1 (do r. 1526), red. J. Purš a M. Kropilák, Praha 1980, s. 509nn., či komentáře v České diplomatie do r. 1848, Praha 1971, v úvodu resp. závěrem příslušných oddílů.

6) Vedle těchto obecně známých publikací sem ovšem patří i různé inventáře jednotlivých městských archivů, počínaje Chebem a Olomoucí přes Plzeň až k Lounům, Jihlavě a Bratislavě. Uvádíme jen citace poslední zmíněných inventářů: K. Siegl, Die Kataloge des Egerer Stadtarchivs, Eger 1900; F. X. Parsch, Das Stadtarchiv zu Olmütz I. Regesten zur Urkundensammlung, Olmütz 1901; M. Bělohávek, Archiv města Plzně. Inventář II. Listiny 1293—1879, Praha 1976; B. Lůžek, Okresní archiv v Lounech. Průvodce po fondech a sbírkách, Praha 1956, s. 29nn., Fr. Hoffmann — K. Křesadlo, Městská správa Jihlava. Inventář sv. 1, Listiny (1240) 1269—1900 (1929), sv. 1, 1971, a Archiv města Bratislavy. Inventář středověkých listin, listov a iných příbuzných písomností, vyd. D. Lehotská a kol., Praha 1956, přičemž ovšem nelze zapomenout ani na písemnosti, které byly registrovány v dodatcích v dalších svazcích, někdy však nepřesně. Drobnější jednotliviny nechávám nutně stranou.

7) Jde také o známé edice M. Pangerla, M. Klimesche a F. Tadry, takže odkazují na výše uvedené bibliografické pomůcky.

8) Jde pochopitelně o jeho 1. svazek z r. 1929.

9) Soupis český psaných listin a listů do roku 1526, I—1, 1, red. Fr. Beneš a K. Beránek, Praha 1974.

10) A. Haas, Archiv koruny české 5. Katalog listin z let 1378—1437, Praha 1947.

11) J. Eršil — J. Pražák, Archiv pražské metropolitní kapituly II. Katalog listin a listů z let 1420—1561, Praha 1986. Z prací meziválečných je třeba aspoň takto uvést velký registář J. Šebánka, Archivy zrušených klášterů moravských a slezských 1. Inventář pergamenů z let 1087—1471, Brno 1932, registrující více než 100 listin. Třeba ovšem aspoň na tomto místě výslovně uvést, že nebylo přihlíženo k jednotlivým rozmnožovaným inventářům archivním, protože jde o pomůcky, které nejsou obecněji dostupné.

12) *Geschichtsquellen der Hussitenkriege* (= *Scriptores rerum Silesiacarum* 6), Breslau 1871. Pokud jde o slezské publikace novější doby, třeba důrazně upozornit na to, že významné fondy vratislavského archidiecézního archivu zpřístupnil — žel v příliš stručných regestech — ve třech částech W. Urban: *Wykaz regestów dokumentów Archiwum archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Warszawa 1970, *Katalog dokumentów Archiwum archidiecezjalnego Wrocławiu I: Dokumenty oznaczone sygnaturami alfabetycznymi*, Roma 1970, a *Wykaz regestów dokumentów Archiwum archidiecezjalnego we Wrocławiu*, in: *Rocznik teologiczny Śląska Opolskiego* 2, 1970 (vyšlo 1971), s. 285—421. Je mezi nimi i řada písemností o tábořsko-sirotčích posádkách v této oblasti.

13) *Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Sigmund 1410—1437*, sv. 7—12, vyd. D. Kerler, H. Herre a G. Beckmann, München 1878—1901. Třeba ovšem zmínit i 11. díl *Regest imperii*, zpracovaný W. Altmannem, Innsbruck 1897—1900. Pokud jde o Zikmunda samotného, je třeba výslovně konstatovat, že i když je VKČSpN rozepisován, musily být u prací věnovaných speciálně husitství učiněny některé výjimky. Vždyť např. práce V. J. Nováčka, *Sigismundi regis Bohemiae litterae donationum regalium* (1421—1437), VKČSpN 1903, podává edici 69 Zikmundových listin, které do značné míry nejsou v edici Altmannově, či J. Čelakovského spis z Pojednání KČSpN s registry ze Zikmundova českého registra let 1436—1437

(O domácích a cizích registrech etc., Praha 1890, nebo A. Sedláčkovy Zbytky register králův římských a českých z let 1361—1480, Praha 1914).

¹⁴⁾ Fr. v. Bezold, König Sigmund und die Reichskriege gegen die Hussiten 1—3, München 1872—1877.

¹⁵⁾ To ovšem neznamená, že by se leccos nenašlo v nejrůznějších fondově či jinak orientovaných registřích či edicích, které ovšem není možno vypočítávat, o pracích podávajících zpracování, v jejichž rámci je užito nových pramenů ani nemluvě. Musí stačit uvést z nejnovějších knihu Chr. Mathiesové, Kurfürstenbund und Königtum in der Zeit der Hussitenkriege, Mainz 1978, která uvádí množství takových edic a sama nadto důkladným prameným výzkumem dokazuje, že i v Německu je ještě leccos skryto v archivech i knihovnách. Specifikem svého druhu jsou písemnosti vrcholných činitelů církevních. O ty, které pocházejí z bailejského koncilu, je dobře postaráno ve velkých soustavných edicích jemu věnovaných; pokud jde o papežství, je třeba čekat na pokračování Monumenta vaticánských, i když materiál je v opisech shromážděn a uložen v pražském SÚA již mnoho desetiletí. Zatím je k dispozici jen stař B. Jenšovského, In margine českého výzkumu v archivech vaticánských (in: Českou minulostí. Práce věnované profesoru Karlovy university Václavu Novotnému jeho žáky k šedesátým narozeninám, Praha 1929, s. 331—342), podávající sondy jen do register suplik papeže Evžena IV. Protože materiál není zpracován registrovým způsobem, bylo by jen velmi těžko možno jej ve větší úplnosti a určitosti rozepsat, proto zůstáváme u tohoto upozornění. O díle Repertorium Germanicum pro tuto dobu srov. referát I. Hlaváčka v Archivním časopisu 36, 1986. Nelze ovšem alespoň v poznámce neuvést, že jedním z nejdůležitějších pramenů diplomatického charakteru jsou různé knihy počtů, z nichž pak vynikají knihy městských počtů zhořeleckých, přinášející neocenitelné informace všeho druhu a evidující mj. — i když lecky hodně neurčitě — i množství jinak ztracených písemností (vydal je R. Jechť v rámci své edice Codex diplomaticus Lusatiae Superioris II-1, 2, Görlitz 1896—1903).

¹⁶⁾ Základní informaci tu podává J. K. Zeman, The Hussite Movement and the Reformation in Bohemia, Moravia and Slovakia (1350—1650), Ann Arbor 1977, i když ne vždy v dostatečné šíři, nejnověji pak i Fr. Šmahel ve svých k tisku připravovaných Dějinách Tábora 1, do roku 1452.

¹⁷⁾ Abychom se vyhnuli zbytečnému — v našem kontextu — narůstání bibliografického aparátu, byly vynechány i nejrůznější edice listů Žižkových počínaje H. Tomanem přes F. M. Bartoše až k editorům současným. To se týká i Prokopa Holého, pro nějž existuje důležitá rozprava P. Spunara, K literární pozůstalosti kněze Prokopa Holého, Pocta dr. Emmě Urbánkové, Praha 1979, s. 325—347, která však v rámci diplomatického materiálu žádná nova neobsahuje.

¹⁸⁾ Srov. k tomu aspoň I. Hlaváček, Das diplomatische Material in der hussitischen Chronik des Laurentius von Březová, Folia diplomatica 2, Brno 1976, s. 173—186.

¹⁹⁾ Jedinou výjimkou, kterou jsme — rovněž po zralé úvaze — učinili je, že jsme nerozepisovali registář středověkých lichtenštejnských listin z Vadúzu, neboť zčásti jde o texty, jež se týkají oblastí mimo tehdejší stát, zbytek pak jsou běžné záležitosti, především hospodářského rázu. Při počtu 40 písemností z tohoto období by se náš text opět zbytečně rozrostl (viz M. Zemek — A. Turek, Regesta listin z lichtenštejnského archivu ve Vadúzu z let 1173—1526, SAP 33, 1983, s. 247nn.).

²⁰⁾ Rovněž zůstávají stranou velké katalogy soustavných sbírek především opisového materiálu, jako je např. Cerroniho sbírka v SOA Brno (viz M. Švábenský, Inventáře a katalogy fondů Státního oblastního archivu v Brně sv. 26, G 12 — Cerroniho sbírka 13. stol. — 1845, sv. 1—3, Brno 1973, či různé konvoluty opisů, registované u B. Ryby, Soupis rukopisů strahovské knihovny Památníku národního písemnictví 3—5, Praha 1970—1979, a J. Teigeho, Základy starého místopisu pražského I—1, 2, a fragment části 3, Praha 1910nn.

²¹⁾ Cheb 1982.

- 1 1419 prosinec 21, s. 1.
Filip Antenschwanz z Mutišova s manželkou vyznává, že prodal svůj pozemek tamže slavonickému měšťanu Hansu Leflerovi.
Něm. reg. H. Reutter, Südmährische Archive, Mitt. d. k. k. Archivrates 1, 1914, s. 257n.
- 2 1419 prosinec 29, Brno
Král Zikmund potvrzuje Hartneidovi z Lichtenštejnu a jeho čtyřem bratřím platnost listiny moravského markraběte Jošta Janu z Lichtenštejna z 1377 duben 20 na hrad Děvíčky aj.
Čes. reg. M. Zemek, Jižní Morava v lichtenštejnských listinách ve Vaduzu I, 1412—1526, JM 14, 1978, s. 171, č. 15 (též Zemek-Turek, SAP 33, 1983, s. 248, č. 294).
- 3 1419 prosinec 29, Brno
Týž potvrzuje týmž listinu Václava IV. z 1411 březen 10, potvrzující listiny Karla IV. a Jana Lucemburského jejich předchůdcům.
Čes. reg. Zemek (jako v č. 2) s. 171, č. 16 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 295).
- 4 1419 prosinec 29, Brno
Týž Hartneidu z Lichtenštejna, jeho bratřím a synovi potvrzuje privilegium Jana Lucemburského z 1334 leden 14 a jeho potvrzením markrabětem Jošem z 1377 duben 20 na hrad Děvíčky aj.
Čes. reg. Zemek (jako v č. 2) s. 171, č. 17 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 293).
- 5 1419 prosinec 29, Brno
Týž témuž a jeho bratřím potvrzuje držbu lén v markrabství moravském za příslušné manské služby.
Čes. reg. Zemek (jako v č. 2) s. 171, č. 19 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 292).
- 6 1420 leden 8, s. 1.
Jan z Jenštejna odkazuje ve své poslední vůli dům na Novém Městě pražském manželce a po její smrti Janovi z Těšína.
Lat. ed. B. Červinka, Příspěvky k životopisu Jana z Jenštejna, třetího arcibiskupa pražského, SHK 35, 1934, s. 70.
- 7 1420 únor 22, s. 1.
Jakub převor a konvent benediktinského kláštera v Postoloprtech vysvědčují o pohřbu Sekerů ze Sedčic v uved. klášteře.
Čes. reg. A. Sedláček, Listy ze ztracených archivů panských, které se v Paprocského Diadochu připomínají, na pravý čas a pravé udání svedené II, VKČSpN 1892, s. 66, č. 17.
- 8 1420 březen 11, s. 1.
Heřman a Vojtěch bratří z Prostého a na Mačicích prodávají plat ve vsi Veřehovicích Janu st. z Kraselova a jeho synovi.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 67, č. 18.
- 9 1420 červen 2, s. 1.
Petr farář v Rakovniku vydává potvrzení o převodu platu z kostela v Damnici do Bukovníka, jež učinil Lvík z Tažovic.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 67, č. 19.
- 10 1420 červen 6, Zbraslav
Král Zikmund se zavazuje Janu z Jindřichova Hradce a Hartneidu z Lichtenštejna vynahradit všechny škody, které by utrpěli v jeho válečných službách.
Čes. reg. Zemek (jako v č. 2), s. 171, č. 17 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 297).
- 11 1420 červenec 27, Pražský hrad
Král Zikmund uděluje Petrovi a Pavlovi, bratřím z Ebersteina, erb vladycské rodiny ze Starého Heršteina, někdy v Plzeňském kraji bydlící a po vymření jejím na Římské a České království propadlý.

12 1420 září 11, s. 1.
Vikáři pražského arcibiskupa nařizují některým farářům, aby upomenuli děkanem tepelským jim označené faráře o zaplacení pohřebného.
Lat. reg. J. v. Beck — J. Loserth, Urkundliche Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung und Hussitenkriege mit besonderer Berücksichtigung Mährens und der mährisch-hussitischen Söldner, Notizenblatt VGMS 1896, s. 116, č. 3.

13 1420 září 21, s. 1.
Synové Bohuslava ze Švamberka Bohuslav a Hynek řeč. Krušina potvrzují, že jejich bába Anna odkázala roční důchod 7 kop 30 gr. českých ve vsi Polučany minoritům ve Střibře a že oni jej přenášejí na ves Domaslav.
Lat. ed. K. Beer, Über kirchliche Verhältnisse der Stadt Mies in vergangenen Jahrhunderten, MVGDB 51, 1913, s. 335—337.

14 1420 září 22, Švamberk
Tíž potvrzují svému strýci Neustupovi ze Švamberka, proboštu v Horšovském Týně, a minoritům ve Střibře darování lesa Mnichova u vsi Vackov.
Čes. ed. Beer (jako č. 13) s. 338—340.

15 1420 listopad 18, Praha
Veřejný notář Jakub Moleš, notář pražské univerzity, vysvětluje, že klerik pražské diecéze Štěpán z Brandýsa prodal knihu Repertorium morale od Petra Berchorii za 50 kop grošů pražských M. Šimonu z Rokycan, kanovníku kaple Všech svatých na Pražském hradě.
Lat. ed. J. Tříška, Školské a notářské skladby, pozvání, rady a listiny, HUCPr 13, 1973, s. 25—27, č. 5.

16 1420 listopad 20, Ratiboř
Zlomek notářského instrumentu o sporu krnovského hejtmana Jana Kuchmeistera a jeho strýce téhož jména s dominikánským klášterem v Ratiboři.
Lat. ed. J. Macůrek, Nové příspěvky k dějinám československým z archivů a knihoven sedmihradských, VKČSpN 1926, seš. 2, s. 9—11.

17 1420 listopad 29, Kutná Hora
(Král Zikmund) vydává list erbovní Kašparovi z Leubicz, notáři kanceláře.
Čes. reg. M. Kolář — A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

18 1420 listopad 30, Stolberg
P. Gerard ze Stolbergu oznamuje spolubratřím zprávu o násilné smrti 64 servitických řeholníků v Praze [novověké falzum].
Lat. ed. Fr. Stejskal, O domnělém upálení 64 servitů v Praze 1420, ČKD 61, 1920, s. 103—105.

19 1420 prosinec 13, s. 1.
Děkan a kapitula katedrálního kostela v Kolíně nad Rýnem a další duchovenstvo tamže zvou diecezální klerus k poradám, jak platit králi speciální desátky proti husitským heretikům, které mu povolil papež, i když pro dlouholeté vlastní potíže je zatím platit nemohou.
Lat. reg. Oediger, Der Liber quondam notarii č. 116.

20 1420 prosinec 20, [Praha]
Měšťanka Starého Města pražského Eliška, vdova po Petrovi řeč. Kukla, činí poslední pořízení, jehož vykonavatelem ustanovuje Jana lékárníka, měšťana Starého Města pražského.
Lat. ed. M. Svatoš, Jan Reček a jeho písemná pozůstalost v archivu pražské univerzity, HUCPr 14, 1974, s. 131—132, č. 6

21 1420 prosinec 21, s. 1.
Jan z Vlhlav prodává podací právo ke kostelu v Předslavicích za 20 kop Hrzkovi z Budkova.

Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 48, č. 6. Též Fr. Teplý, Předslavice, SHK 2, 1901, s. 103 (varianty: vyd. Jan Hružka z Výhlavy, příj. Hrzek z Tourova).

[ad 2 a 4]

1420 prosinec 27, Brno

Král Zikmund Lichtenštejnům.

Čes. reg. Zemek (jako č. 2) s. 171n. nepochybně totožné s č. 2 a 4.

22

ca 1420, s. l.

Mikuláš Rosengart, Mikuláš Rurentwarck a Mikuláš Sponmüller, měšťané kadaňští, Chebským, aby stíhali faráře Jana Meinla, který se uchýlil do Chebu, za obchodování s husity.

Něm. ed. H. Gradl, Aus dem Egerer Archive, MVGD B 31, 1893, s. 42n.

23

1421 leden 1, Litoměřice

Král Zikmund zastavuje Janu ze Zothkova ves Lomany, patřící k plaskému klášterství, až do vyplacení svého dluhu.

Něm. reg. G. Scheinplflug, Materialien zu einer Geschichte von Plass und seiner Umgebung, MVGD B 13, 1875, s. 80 (srov. RI 11, č. 4407).

24

1421 leden 2, Litoměřice

Týž dává Mikuláši z Lobkovic hrad Hasištejn v léno.

Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 58, č. 4.

25

1421 březen 2, Mikulov

Konrád, svobodný pán z Weinsbergu a dědičný komorník římské říše, vyznává, že mu Hartneid z Lichtenštejna předal listinu francouzského krále Karla, jíž se zavázal platit již zemřelému Oferlinovi z Lichtenštejna ročně 1000 francouzských korun, společně z šesti kvitancemi.

Čes. reg. Zemek (jako č. 2) s. 172 č. 20 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 299).

26

1421 březen 2, Olomouc

Jan, biskup olomoucký, prodává pro potřeby obrany svého kostela proti kacířům 15 kop platu na vsi Stará Ves probošství v Kroměříži.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 12) s. 116, č. 5.

27

1421 březen 12, s. l.

Eliška z Vartenberka, vdova po Janu z Jindřichova Hradce, kvituje Hartneida z Lichtenštejna ze zaplacení 438 kop gr., které si půjčil od jejího manžela.

Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 172, č. 21 (též Zemek-Turek jako v č. 2, č. 300).

28

1421 duben 6, Brno

Král Zikmund městu Bratislavě, aby hainburský žid Hoibl mohl s jejich podporou vymáhat své pohledávky.

Něm. reg. J. Beck—J. Loserth, Regesten zur Geschichte der mährisch-ungarischen Beziehungen vornehmlich in der Zeit der hussitischen Söldnerbanden, ZGMS 22, 1918, s. 63, č. 23.

29

1421 duben 14, Uherský Brod

Král Zikmund potvrzuje rychtáři a konšelům městečka Klobouky všechna privilegia.

Čes. reg. J. Dřímál, Znak města Valašských Klobouk, VVM 25, 1973, s. 135.

30

1421 duben 18, Ojvín

Ulrich převor a Mikuláš podpřevor kláštera celestinů na Ojvině potvrzují jménem konventu, že převzali od sakristana pražského kostela a arcijáhna litoměřického Racka z Bířkova do úschovy řadu konkrétně jmenovaných předmětů z pokladu uvedeně kapituly.

Lat. ed. A. Podlaha-E. Šittler, Chrámový poklad u sv. Víta v Praze, Praha 1903, s. 85n., pozn. 2.

31

1421 duben 26, Praha

Pražský arcibiskup a papežský legát Konrád a purkmistři, konšelé, přísazní a obce Starého a Nového Měst pražských vydávají glejt na cestu tam a zpět kně-

žím pražské diecéze, kteří chtějí na synodě v Roudnici přijmout čtyři pražské artikuly.

Lat. ed. A. Neumann, K odpadu Konráda z Vechty, ČKD 67, 1926, s. 107—108.

32 [1421] květen 6, Bělá pod Bezdězem
Kněží shromáždění v Bělé pod Bezdězem vyslovují lítost nad odpadem arcibiskupa Konráda z Vechty a ujišťují kapitolu svou věrností.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31) s. 226—227.

33 [1421] květen 6, Žitava
Jan děkan a pražská kapitula vydávají provolání ke kléru pražské provincie, jímž prohlašují lid a kněžstvo za zbavené poslušnosti ke Konrádovi z Vechty pro jeho odpad k husitství, odvolávají se na příkaz olomouckého biskupa Jana.

Lat. ed. dvou konceptů a konečného znění Neumann (jako č. 31), s. 108—110 a 224—226.

34 [1421] květen 10, Žitava
Tíž papeži Martinu V. podávají žalobu na Konráda z Vechty.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31) s. 227—230.

35 [1421] květen 12, Litoměřice
Kněží-vyhnanci, shromáždění v Litoměřicích, si stěžují olomouckému biskupu Janovi na pronásledování a prosí ho, aby děkanu od sv. Jiljí v Praze Jindřichu Falkenauerovi udělil delegaci pro správu litoměřického, žateckého a bílinského arcijáhnenství.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31), s. 542—544

36 1421 květen 14, s. 1.
Heřman, syn Erkingera ze Seinsheimu, stanoví u příležitosti sňatku s Alžbětou z Kolovrat její věno atd.

Něm. parafráze A. Berger, Eine Episode aus der Geschichte von Petschau, MVGD 10, 1872, s. 5.

37 [před 1421 květen 16], s. 1.
Generální prokurátor pražské konzistoře Mařík Machna zakazuje všem kněžím účastnit se synody, kterou svolal Konrád z Vechty do Roudnice na 16. května, protože odpadl k husitství.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31), s. 315—320.

38 [1421] květen 16, [Litoměřice]
Pražský oficiál Jan Zoul oznamuje pražské kapitule, že více než 80 kněží shromážděných v Litoměřicích odstoupilo od Konráda z Vechty. Žádá o dosazení zástupce Jana, biskupa olomouckého, aby mohla být zajištěna řádná duchovní správa, a oznamuje, že psal Pavlovi, který má u sebe pečeti díla oficialátu i vikariátu.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31), s. 592—593.

39 [ca 1421 květen], Žitava
Administrátoři pražského arcibiskupství oznamují děkanům broumovskému a kladskému a jejich kléru, že jsou zbaveni poslušnosti ke Konrádovi z Vechty, což mají oznámit i ve svých obvodech.

Lat. ed. Neumann (jako č. 31), s. 230.

40 1421 červen 2, Bratislava
Král Zikmund žádá velehradského opata Štěpána, aby byl se svými lidmi připraven podpořit jeho nové protihusitské tažení.

Čes. reg. L. Hosák, Uherský Ostroh ve válkách husitských, ČSPS 43, 1935, s. 26—27.

41 1421 červen 7, [Tachov]
Městská rada v Tachově Chebským o jistém Spindlerovi a současně sděluje, že husité se Žižkou leží před Rábím.

Něm. reg. K. Siegl, Aus dem Egerer Stadtarchive, Mitt, d. k. k. Archivrates 2,

42 [1421] červen 19, Budyšín
Generální vikář pražského arcibiskupství Jan z Kralovic a děkan kolegiálního kostela Všechn svatých na Pražském hradě Zikmund z Budějovic souhlasí, aby Václav z Kouřimi a Mikuláš Dytlinův byli vysláni za pražskou kapitolu k volbě arcibiskupa pražského.
Lat. ed. Neumann (jako č. 31), s. 593—594. Viz i text tamže s. 595n.

43 1421 červen 22, Střekov
Jan, probošt kláštera augustiniánů-kanovníků v Roudnici n. L., dává průvodní list členům konventu, v němž zpravuje o škodách způsobených husity na budovách konventu a jiném majetku a žádá o podporu na opravy.
Lat. ed. J. Neuwirth, Beiträge zur Geschichte der Klöster und der Kunstübung Böhmens im Mittelalter. V. Ein Geleits- und Beglaubigungsbrief für einen Sammler des von den Hussiten theilweis zerstörten Augustinerchorherrenstiftes Raudnitz aus dem Jahre 1424, MVGDB 34, 1896, s. 226—227.

44 1421 červenec 21, Žitava
Pražští kanovníci Jan z Kralovic, Stanislav ze Saňkova, Jakeš Jinoch z Nové Plzně a další vyslovují souhlas s těmi kanovníky pražskými, kteří v Olomouci odstoupili od obediencí Konráda z Vechty a zvolili pražským administrátorem olomouckého biskupa Jana.
Lat. ed. Neumann (jako č. 31) s. 596—598.

45 1421 [ca srpen 31], s. 1.
Král Zikmund potvrzuje městu Moravské Budějovice na přimluvu pánů z Lichtemberka milové právo a právo vařit pivo.
Lat. ed. G. Chaloupka, K počátkům města Moravských Budějovic, VVM 5, 1950, s. 159 (s odkazem na starší reg.).

46 1421 říjen 28, Frankfurt n. M.
Rada města Frankfurtu nad Mohanem žádá radu města Chebu o zprávu, kde se zdržuje král Zikmund a o nové informace o husitech.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 36, č. 8, něm. ed. týž (jako č. 41), s. 38n., č. 8.

47 1421 listopad 2, Valdsasy
Mikuláš III., opat valdsaský, potvrzuje Chebským, že dostal dopisy pána z Plavna a (Erkingera) ze Seinsheimu se zprávou, že ho tachovský purkrabí a pán z Plavna žádali o pomoc proti husitům. Žádá od nich další zprávy a bude je sám také informovat.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41) s. 36, č. 9, něm. ed. týž (jako č. 41), s. 39, č. 9.

48 1421 listopad 11, Valdsasy
Týž týmž oznamuje, že jej Tachovští znovu žádali o pomoc, a ptá se, zda by k tomu byli ochotní i Chebští, a informuje o shromažďování husitů, kteří asi potáhnu do Plzeňska.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 36, č. 10, něm. ed. týž (jako č. 41), s. 39n., č. 10.

49 1421 listopad 18, Brno
Král Zikmund jmenuje olomouckého biskupa Jana a pána ze Sovince jako rozhodčí soudce ve sporu olomoucké kapituly s jejím odpůrcem.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 12) ZGMS 1, 1897, č. 2, s. 72, č. 5.

50 1421 listopad 26, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht horno- a dolnorakouským stavům zaručuje náhradu škod, vzniklých v důsledku daně na vymýcení a vyplenění kacířství v Čechách a na Moravě.
Něm. reg. J. Loserth, Kleine Notizen zur mährischen Geschichte aus dem niederösterreichischen Landesarchiv, ZGMS 16, 1912, s. 112, č. 1.

51 s. d. [snad 1421 či později], s. 1.
Veřejný notář Jakub Moleš, přísežný notář pražské univerzity, zlistiňuje výrok univerzitního soudu, kterým se nařizuje Jenkovi a jeho synu Havlovi z Hradčan zaplatit zadržovaný roční úrok správci školy u sv. Martina ve zdi na Starém Městě pražském Zikmundovi z Brodu.
Lat. ed. Tříška (jako č. 15) s. 27—29, č. 6.

52 [1421 po srpen 5], s. 1.
Nejmenovaný kanovník míšeňského kostela nejmenovanému kanovníku kostela ve Freisingu o vítězství Mišňanů nad husity v bitvě u Mostu.
Lat. ed. fragm. textu J. Loserth, Aus Grazer Handschriften, MVGDB 33, 1894, s. 209n.

53 s. d. [ca 1420—1421], s. 1.
Formule, jíž se přísahající odřká před Janem, opatem kláštera v Opatovicích, Viklefova a Husova učení a jejich následovníků, zejména přijímání podobojí, a slibuje věrnost katolické církvi a papeži Martinu V.
Lat. ed. D. Marečková, Protihusitská abjurační formule vyšebrodská, LF 90, 1967, s. 232—233 (něm. znění tamže s. 236—237).

54 1422 únor 8, sl. 1.
Osvald Planknar na Chotíkově daruje plat kostelu v Schönfichtu (u Kynžvartu).
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 55, č. 2.

55 1422 únor 22, Brno
Král Zikmund vysvědčuje, že bratří z Lichtenštejna přijali zástavou do společného vlastnictví městečko Podivín, a dává jim je za pomoc proti kacifům do dědičné držby.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 172, č. 23 (Zemek-Turek [jako č. 2, č. 310] uvádějí jako den vydání únor 6).

56 1422 únor 22, Uherské Hradiště
Král Zikmund dává purkrabímu na Veverí Petru Kutějovi právo poprav, zejména pak přikazuje, aby vystupoval proti kacifům.
Čes. ed. B. Bretholz, Die Übergabe Mährens an Herzog Albrecht V. von Österreich im Jahre 1423, AÖG 80, 1894, s. 337—338, č. 10.

57 1422 březen 7, Skalice
Týž nařizuje městu Podivínu, aby přijalo za svého dědičného pána Hartneida z Lichtenštejna.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 172, č. 24 (též Zemek-Turek jako č. 2, č. 311).

58 1422 [únor 9—březen 9]
Páni, rytíři a města plzeňského landfrídu uzavírají příměří s pražským svazem, reprezentovaným jeho hejtmanem Haškem z Valdštejna, pražskými městy a šlechtici s nimi spojenými.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40n., č. 11.

59 1422 březen 31, Řím
Papež Martin V. pověřuje opata kláštera v Melku, probošta kláštera v Klosterneuburgu a probošta u sv. Štěpána ve Vídni vybíráním desátků ze všech duchovních zboží v rakouských zemích, jež na dobu dvou let povolil rakouskému vévodovi Albrechtovi na potírání viklefské a husitské hereze v Čechách a na Moravě.
Něm. reg. Quellen zur Geschichte der Stadt Wien I—4, Wien 1901, č. 4515.

60 1422 duben 16, Kničev na Bugu
Zikmund Korybut, kníže litevský a správce Království českého a Markrabství moravského, vypovídá jménem velkého knížete litevského Vitolda nepřátelství uher-skému králi Zikmundovi.
Lat. ed. J. Boubín, Tři korybutovské písemnosti, FHB 4, 1982, s. 227n.

61 1422 duben 22, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht slibuje žoldněřům stojícím v jeho službách, že je

odškodní za všechny škody, které utrpí v boji s husity.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), ZGMS 1, seš. 2, s. 72, č. 8.

62 1422 květen 20, (Stoličný) Bělehrad
Král Zikmund povoluje olomouckým měšťanům v odměnu za služby prokázané v boji s kacíři razit v jejich městě minci.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 73, č. 10.

63 1422 červen 1, Vídeň
Biskup řezenský Jan uděluje Hartneidu z Lichtenštejna a jeho bratřím lénem polovinu tvrze Brandek a polovici Bořího lesa u Valtic.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 172 (též Zemek-Turek, jako č. 2, č. 313).

64 1422 červen 2, Znojmo
Purkmistr a rada města Znojma sdělují vévodovi Zikmundu Korybutovi, že nevyšlou podle jeho vybidnutí zplnomocněnce k jednání na 7. června, protože chtějí být věrni králi Zikmundovi a vévodovi rakouskému Albrechtovi.
Něm. ed. Bretholz (jako č. 56), s. 342—344, č. 13.

65 1422 červenec 4, Mosonmagyaróvár
Král Zikmund dává hejtmanu Markrabství moravského Petrovi z Kravař a ze Strážnice plné moci k vykonávání spravedlnosti a k uplatňování práva proti nepřátelům církve.
Čes. ed. Bretholz (jako č. 56), s. 344, č. 14 (reg. bez citace této edice Beránek—Beneš, Soupis česky psaných listin, č. 505).

66 1422 červenec 23, Řezno
Týž svým straníkům, kteří se mají zúčastnit 1. srpna 1422 sněmu svolaného do Čáslavi, že české záležitosti bude projednávat s představiteli říše 27. července téhož roku v Norimberku, vyzývá je k zachování věrnosti a slibuje brzkou a účinnou pomoc.
Čes. ed. F. M. Bartoš, Druhý sněm husitské revoluce v Čáslavi r. 1422, JSH 17, 1948, s. 90.

67 1422 srpen 23, Norimberk
Týž odvolává všechny donace a zástavy, které učinil na zboží kláštera augustiniánů u sv. Tomáše v Brně.
Čes. reg. V. Vašků, Konfirmace privilegií brněnských augustiniánů, VVM 32, 1980, s. 152 (viz i SAP 34, 1984, s. 564, a RI 11, č. 5020nn.).

68 1422 září 11, Norimberk
Týž potvrzuje svůj dluh svému radovi Erkingerovi ze Seinsheimu.
Něm. parafráze Berger (jako č. 36), s. 4.

69 1422 září 29, Olomouc
Město Olomouc zapisuje šlechticům Hansu Kuchenmeisterovi z Rabensteinu a Wittichu z Willsdorfu 1000 kop grošů.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 73, č. 11.

70 1422 říjen 29, s. 1.
Hans Kotenploner a Wenzel Gul[den] a další hejtmané chebských oddílů informují Chebské o situaci v Čechách a žádají o souhlas s tím, aby se mohli obrátit zpět do Chebu.
Něm. ed. H. Gradl, Aus dem Egerer Archive, MVGDDB 31, 1893, s. 44n.

71 1422 listopad 6, Střekov
Vlášek z Kladna na Střekově a jeho bratr Dětrich prohlašují, že si vypůjčili od Friedricha, markrabí míšeňského, 50 kop grošů, a povolují mu za to, aby v případě války mohl vojensky osadit hrad Střekov.
Lat. ed. G. Pilk, Urkundlicher Beitrag zur Geschichte der Burg Schreckenstein, MVGDDB 24, 1890, s. 291n.

72 1422 listopad 7, Plzeň
Nejmenovaní se obracejí po jednání s chebským měšťanem Konrádem Meidlem

na chebskou městskou radu s tím, aby zprostředkovala vyřízení finančních záležitostí zástav s králem Zikmundem a městem Norimberkem.

Něm. ed. Gradl (jako č. 70), s. 45n.

73 1422 listopad 25, s. 1.
Bedřich z Prostiboře na Vinařicích, Aleš Hříč Hurt z Pozdně na Svinařově a Prokop z Kozojed činí výpověď mezi Dorotou, vdovou po Prokopu ze Skal, a jejím švagrem Janem o dědictví.
Čes. výtah F. Štědrý, Farní osada Perucká, SHK 8, 1907, s. 102.

74 [1422] listopad 29, s. 1.
Plzeňský měšťan Niklas Hynko oznamuje dvěma chebským měšťanům, že Žižka odtáhl od Klatov k Rábi.
Něm. reg. Siegl (jako č. 38), s. 41, č. 18, něm. ed. týž (jako č. 41), s. 47, č. 18 (Palacký, UB 1, č. 50 k r. 1420).

75 1422 prosinec 10, s. 1.
Dědičný komorník římské říše Konrád z Weinsberku vyzývá radu města Münsteru, aby přiměla své židy k zaplacení židovské berně, kterou král Zikmund vypsal na boj proti husitům.
Něm. ed. Müsterisches Urkundenbuch. Das Stadtarchiv Münster. I. Halbband, hg. von J. Prinz, Münster i. W. 1960, s. 240n. č. 495.

76 1422 prosinec 21, Jihlava
Georg Teufenbacher, Jöriq Pairhofer a Andre Lugaster kviťují rakouského vévodu Albrechta ze zaplacení žoldu.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 116--117.

77 [1422?]
Katoličtí stavové Českého království prosí říšská knížata o pomoc proti husitům.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 117.

78 1422, s. 1.
Rydkéř z Polenska na Vršovcích, Karel z Minic na Libčevsi aj. zapisují dluh 130 kop grošů Janovi z Těchlovic.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 67, č. 20.

79 1422, s. 1.
[Král Zikmund] vydává list erbovní Janovi Sedláčkovi z Chomutova.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

80 1423 leden 1, Bratislava
Král Zikmund děkuje Hartneidovi z Lichtenštejna za opatrování a vedení stavebních prací na hradu Špilberku a jeho příslušenství a na jeho žádost jej zprošťuje této funkce, kterou předává Václavu z Dubé a z Leština.
Čes. reg. A. T[urek], Brněnský hrad r. 1423, ČSPS 59, 1951, s. 61; Zemek (jako č. 2), s. 173, č. 26 (též Zemek-Turek, jako č. 2, č. 314).

81 1423 leden 7, Jihlava
Mathias z Rohru kviťuje rakouského vévodu Albrechta za částku, kterou vyplatil jízdní posádce v Jihlavě.
Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 117, č. 10.

82 1423 leden 7, Jihlava
Týž kviťuje téhož ze zaplacení žoldu pěší posádky v Jihlavě.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 117, č. 9.

83 1423 leden 25, Vídeň
Niklas Werdenberger kviťuje téhož ze zaplacení peněz za škodu, kterou utrpěl za služby pro Albrechta v Jihlavě.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 117--118, č. 11.

84 1423 leden 30, Vídeň
Oldřich Močihub z Kralovic kviťuje téhož za vyplacení peněz za škody, které

mu byly způsobeny v jeho službách.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 118, č. 12.

85 1423 únor 21, Jihlava
Jihlavský hejtman Düring z Hallwilu kvituje téhož ze zaplacení žoldu jízdní
jihlavské posádky.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 118—119, č. 13.

86 1423 únor 21, Jihlava
Týž kvituje téhož z vyplacení žoldu pro pěší posádku v Jihlavě.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 119, č. 14.

87 1423 únor 25, [Uherský] Vyšehrad
Král Zikmund slučuje Staré a Nové Klobouky v jeden celek, aby stály pod správou
jednoho rychtáře a konšelů.

Čes. reg. J. Dřímál, Znak města Valašských Klobouk, VVM 25, 1973, s. 135.

88 1423 březen 10, Vídeň
Hans Wilswol kvituje rakouského vévodu Albrechta ze zaplacení náhrady škody,
které mu byly způsobeny v jeho službách.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 119, č. 15.

89 1423 březen 10, Vídeň
Wolfgang Kurnbach, Kašpar Schreyer, Ulrich Puchter, Niclas Grossenmugler a
Hans Villacher kvitují téhož z vyplacení náhrady za škody, které jim byly způ-
sobeny v jeho službách.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 119—120, č. 16.

90 1423 březen 11, Vídeň
Konrád z Hermannsgrünu a Kašpar Tannberg kvitují téhož z vyplacení náhrad
škod, utrpěných v jeho službách.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 120, č. 17.

91 1423 březen 28, Vídeň
Jorig Teuffenbacher kvituje téhož za sebe i svého bratra z vyplacení náhrad
škod, utrpěných v jeho službách.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 177, č. 18.

92 1423 duben 8, Jihlava
Jihlavský hejtman Düring z Hallwilu kvituje téhož z vyplacení žoldu pro jízdní
posádku tamže.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 177, č. 19.

93 1423 duben 8, Jihlava
Týž kvituje téhož z vyplacení žoldu pro pěší posádku v Jihlavě.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 177, č. 20.

94 1423 duben 27, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht nařizuje správci svých financí Berchtoldu z Mangen,
aby neprodleně vyplatil Düringovi z Hallwilu, hejtmanu v Jihlavě, 100 zlatých.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 177n., č. 21.

95 1423 květen 6, Košice
Král Zikmund přikazuje městu Ivančice, aby slíbilo poslušnost Petru Gewserovi
z Mohelna (?), jemuž je zastavil v dluhu 1200 kop grošů.

Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 173, č. 27 (též Zemek-Turek, jako č. 2, č. 315).

96 1423 květen 11, Vídeň
Kašpar Czenner z Fruelingu kvituje rakouského vévodu Albrechta z náhrady
škod, které mu byly způsobeny ve službě pod Mathesem z Rohru, tehdy jihlav-
ským hejtmanem.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 178, č. 22.

97 1423 květen 11, [Vídeň]
Andre Staindl z Immendorfu kvituje téhož z náhrady škod, jež mu byly způsobeny
v jeho službách.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 178, č. 23.

98 1423 květen 23, Jihlava
Düring z Hallwilu kvituje téhož ze zaplacení žoldu pro pěší a jízdní posádku v Jihlavě.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 178, č. 24.

99 1423 květen 25, Jihlava
Mert Teuffenbacher a dalších 28 osob kvitují téhož ze zaplacení náhrady za službu.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 178—179, č. 25.

100 1423 květen 29, Eggenburg
Thoman Hürmein a dalších osm osob kvitují téhož ze zaplacení náhrady za škody, způsobené jim v jeho službách.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 179, č. 26.

101 1423, červenec 8, Jihlava
Wilhelm Waldner kvituje téhož ze zaplacení žoldu.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 179, č. 27.

102 1423, červenec 30, Vídeň
Kaspar Tannberg, Wenzla Sawprunn, Jorig Puhel a Mert Erdinger kvitují téhož z vyplacení náhrady za škody utržené ve službě pod hejtnem Düringem z Hallwilu.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 179—180, č. 28.

103 1423 srpen 11, Vídeň
Chunrad z Hermannsgrünü kvituje téhož z vyplacení náhrady za škody v jeho službách.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 180, č. 29.

104 1423 srpen 22, Jihlava
Wilhelm Waldner, hejtnem v Jihlavě, kvituje téhož z vyplacení žoldu pro jihlavskou posádku.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 180, č. 30.

105 1423 září 26, Vídeň
Düring z Hallwilu kvituje téhož z vyplacení náhrady za výlohy v herberku ve Vídní, kde pobýval po svém příjezdu z Jihlavy.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 180, č. 31.

106 1423 září 29, Znojmo
Znojemský hejtnem Jiří z Ruckendorfu rozhoduje spor probošta křižovníků s červenou hvězdou a města Znojma o dovoz a výčep vína v křižovníckém domě ve Znojmě.

Čes. reg. Fr. V. Peřinka, Počátky probošství křižovníků s červenou hvězdou na Hradišti u Znojma, SHK 2, 1901, s. 100.

107 1423 konec září — poč. října, s. 1.
Výtah z usnesení protitáborský orientovaného kolínského husitského sněmu.

Čes. ed. K. Pletzer, Českokrumlovský záznam o kolínském sněmu v roce 1423, JSH 32, 1963, s. 180—182, a A. Fialová—J. Hejnic, Český Krumlov v době husitské, SNM řada A — historie 29, 1975, č. 1, s. 20.

108 1423 říjen 7, Jihlava
Wilhelm Waldner kvituje rakouského vévodu Albrechta ze zaplacení náhrady za utrpěné škody.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 181, č. 32.

109 1423 říjen 16, Most
Notářský instrument veřejného notáře Prokopa, syna kdysi Vlka ze Soběslavi, o vzdání se kostelní prebendy farářem Mikulášem řeč. Haymann ze Žatce.

110 [1423] listopad 3, s. 1.
Kadaňský hejtman Erkinger ze Seinsheimu podává chebské městské radě informace o jednání markrabího Friedricha Braniborského s husity.
Něm. reg. K. Siegl (jako č. 41), s. 38, č. 20, něm. ed. Gradl (jako č. 70), s. 46 a Siegl (jako č. 41), s. 48, č. 20.

111 1423 listopad 8, Vídeň
Dietmar Kunigspurger vysvětluje, že mu byly rakouským vévodou Albrechtem nahrazeny škody, způsobené během jeho služby v Jihlavě.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 181, č. 33.

112 1423 listopad 21, Jihlava
Wilhelm Waldner kvituje rakouského vévodu Albrechta z vyplacení žoldu pro jihlavskou posádku.
Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 12), s. 181, č. 34.

113 1423 listopad 22, Hradec Králové
Janek Hvězda, purkmistr a konšelé města Hradce [Králové] a kněz Ambrož posílají výstrahu Janu Žižkovi z Trocnova a sdělují, že k němu posílají Pavla, který zná najatého vraha v jeho vojsku.
Čes. ed. H. Jireček, Válečníci čeští XV. století, PAM 8-2, 1861, s. 152.

114 1423 prosinec 17, Tata
Král Zikmund povoluje olomouckému biskupu Janovi za jeho vytrvalost a věrnost, aby si mohl při odumrtých lenních statků olomouckého biskupství vyhradit pro sebe částky až do výše 10 000 kop grošů.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 56, č. 38.

115 1423 prosinec 17, Tata
Týž povoluje témuž, aby vzhledem ke škodám, jež olomoucké biskupství utrpělo válkami, mohl vyměňovat statky svého kostela za jiné.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 56n., č. 39.

116 [1423], s. 1.
[Kolínský oficiál] slibuje z pověření svého arcibiskupa všem, kteří se účastní papežem Martinem V. a králem Zikmundem vyhlášeného tažení proti heretickým Čechům, úplné odpustky.
Něm. reg. Oediger (jako č. 19), č. 31.

117 [1424] únor 10, s. 1.
Hejtman plzeňského kraje Fridrich z Kolovrat a další nejmenované osoby uzavírají příměří s Chvalem z Machovic a dalšími představiteli tábořského svazu.
Něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 38n., č. 21, a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 48n., č. 21.

118 [1424 ca květen 20], s. 1.
Purkmistři, konšelé a obce pražských měst vypisují podrobné jednání, která pražská města vedla prostřednictvím svých vyslanců s knížetem Korybutem o jeho opětném návratu do Čech.
Lat. ed. F. M. Bartoš, Nové světlo do dějin posledního roku života Žižkova, JSH 11, 1933, s. 106—107.

119 [1424 ca květen 20—31], s. 1.
Purkmistr, konšelé a obec města Dvora Králové oznamují Zikmundu Korybutovi, že jej chtějí přijmout za svého pána a vyslat za ním posly k Uničovu s tou výhradou, že na české půdě hned přijme podobojí.
Lat. ed. F. M. Bartoš (jako č. 118), s. 106—107.

120 1424 květen 30, Český Krumlov
Oldřich z Rožmberka uděluje právo odumrtí poddaným konkrétně jmenovaných rožmberských vsí.

Ces. ed. J. Lintner, List na odúmrtí některých vsí na Tábořsku z r. 1434, JSH 18, 1949, s. 59 (reg. B. Rynešová—J. Pelikán, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 4, Praha 1954, č. 652).

121 1424 červenec 9, Bratislava
Bavorský vévoda Vilém informuje svého bratra Arnošta o událostech v Čechách, kde Žižka spálil Kutnou Horu a porazil Pražany, a o tažení rakouského vévody Albrechta na Moravu.

Ces. reg. a částeč. něm. ed. F. M. Bartoš, Česká královna v husitské bouři, JSH 10, 1937, s. 27.

122 1424 srpen 20, Olomouc
Rakouský vévoda Albrecht se zavazuje vůči Jiřímu z Lichtenštejna za škody, které by utrpěl na Moravě v jeho službách.

Ces. reg. Zemek (jako č. 2), s. 173, č. 28 (též Zemek-Turek, jako č. 2, č. 316).

123 1424 září 12, Mergentheim
Kurfiřti Konrád, arcibiskup mohučský, Ludvík, falckrabí rýnský, a Friedrich, markrabí braniborský, slibují chebské městské radě pomoc proti hrozícímu útoku husitů a obdobně čekají pomoc od Chebu.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 39, č. 22 a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 51, č. 22.

124 1424 říjen 9, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht sděluje purkmistru a radě města Znojma, že obdržel varování před husity a že posílá zbrojný lid na pomoc.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 57, č. 41.

125 [1424 druhá pol. října]
Husitští a katoličtí představitelé přijímají ve Zdicích společné stanovisko k dalším jednáním.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 39, č. 23 (něm. ed. týž, jako č. 41, s. 51—56; česká verze v AČ 3, s. 248—251).

126 1424 listopad 1, Cheb
Městská rada v Chebu posílá Otovi, falckrabí rýnskému a vévodovi bavorskému, vojenského hejtmana Heinze Posseka ve věci verbování proti Čechům.

Něm. reg. Siegl (jako v č. 41), s. 39, č. 25 a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 57, č. 25.

127 1424 prosinec 1, Řím
Papež Martin V. chválí rakouského vévodu Albrechta za jeho horlivost a úspěchy proti herezikům a vybízí jej, aby při plánované schůzce krále Zikmunda s kurfiřty ve Vídni stál v přední řadě za zachování čistoty víry a působí k tomu, aby k vymýcení bludných učení bylo do Čech vypraveno vojsko.

Něm. reg. Quellen z. Geschichte d. Stadt Wien I—4, č. 4534.

128 1424, s. 1.
Markéta, Eliška a Anna, sestry ze Svěradic prodávají ves Svěradice.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 48, č. 7.

129 1425 leden 9, Mikulov
Barbora, manželka Jindřicha Stadlera z Mikulova, vyznává, že jí její pán Hartneid z Lichtenštejna prominul její viny, a zavazuje se splnit všechny povinnosti, které jí budou uloženy.

Ces. reg. Zemek (jako č. 2), s. 173, č. 29 (též Zemek-Turek, jako v č. 2, č. 317).

130 1425 leden 15, s. 1.
Mikuláš Špintloch z Prahy prodává 20 kop úroku Václavu ze Zvířetic a Haškovi (?) z Valdštejna.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 7) I, VKČSpN 1890, s. 400n., č. 9.

131 1425 únor 1, s. 1.
Štěpán Mráz z Hlažovic zapisuje své manželce v Libochovicích na tvrzi a jiném majetku a úrocích její věno ve výši 150 kop grošů.

Ces. reg. J. Pelikán, Libochovičky, ČSPS 58, 1950, s. 189.

- 132 [1425? únor 25], [Olomouc]
Purkmistr a rada města Olomouce oznamují panu Janu z Tovačova, že jali jakéhosi Moravu, protože u něho našli stříbrný pás, který byl ukraden jednomu markraběcímu žoldněři.
Čes. ed. Beck-Loserth (jako v č. 61), s. 57n., č. 44.
- 133 [1425] duben 14, [Olomouc]
Purkmistr a rada města Olomouce oznamují Onšíkovi, purkraběnu na Tovačově, že k němu nemohou poslat pomoc z města, a odkazují jej na pomoc markraběte.
Čes. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 58, č. 45.
- 134 1425 duben 17, Olomouc
Jan, biskup olomoucký, oznamuje, že zboží v Hulíně, které převzal, aby Kroměříž byla lépe chráněna před kacíři, po dvou letech vrátí olomoucké kapitule.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 58—59, č. 46.
- 135 1425 duben 17, Olomouc
Jan z Dubčan, děkan a kapitula kostela olomouckého vysvědčují, že přenechali na dva roky své zboží v Hulíně olomouckému biskupu Janovi.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 59, č. 47.
- 136 1425 duben 17, Olomouc
Olomoucká kapitula vydává dlužní úpis na 100 hřiven, vypůjčených k obraně biskupství olomouckého a města Kroměříže.
Lat. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 59, č. 48.
- 137 1425 květen 12, Praha
Měšťanka Starého Města pražského Dorota, manželka Ješka mladšího, činí poslední pořízení, jímž odkazuje všechny majetek své matce a synu Jankovi s tím, aby po jejich smrti byl obrácen na zbožné účely.
Čes. ed. Svatoš (jako č. 20), s. 133, č. 8 (Beneš-Beránek, Soupis česky psaných listin etc. č. 548 reg.).
- 138 1425 květen 25, [Olomouc]
Purkmistr, konšelé a obec města Olomouce oznamují, že dali panu Petrovi z Kravař a ze Strážnice, Janu z Kravař a z Jičína, Albrechtu ze Šternberka a z Lukova a dalším pěti jmenovaným pánům a jejich doprovodu glejt k jednání v Olomouci.
Čes. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 59n., č. 49.
- 139 [1425] červen 11, Šternberk
Eliška z Kravař na [Moravském] Šternberce žádá radu města Olomouce, aby pomohla městu Šternberku v jeho nouzi.
Čes. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 60, č. 50.
- 140 1425 květen 30, [Praha]
Měšťan Starého Města pražského Jíra řeč. Oremus ustanovuje ve své poslední vůli, aby byly po jeho smrti nejdřív zaplaceny dluhy, určitou sumu dává svému bratru Matějovi a zbytek manželce Aniče s tím, aby pamatovala na dary a almužny chudým.
Čes. reg. J. P(elikán), Čechovice, ČSPS 58, 1950, s. 189.
- 141 1425 červenec 2, [Uherský] Vyšehrad
Bavorský vévoda Vilém informuje svého bratra Arnošta o svých zatím bezúspěšných jednáních s králem Zikmundem a o Zikmundově jednání ohledně víry s Pražany, které dosud nebylo ukončeno.
Čes. reg. s částoč. něm. parafrází F. M. Bartoš (jako č. 121), s. 28.
- 142 1425 srpen 6, Řím
Urovnání sporu mezi olomouckou kapitulou a tamním proboštem Kunšem ze Zvole o úrok, který mu má být placen (údajně se zajímavými, blíže však nesdělenými ohlasy husítké doby).
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 60, č. 51.

- 143 1425 říjen 3, v poli u Pohořelic
Král Zikmund potvrzuje Hartneidovi z Lichtenštejna úmluvu o společné držbě některých statků členy rodu a závěť Jana z Lichtenštejna. Obě listiny jsou inzerované (1386, září 5 a 1396 říjen 21).
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 173 č. 30 (též Zemek-Turek, jako č. 2, č. 318).
- 144 1425 říjen 17, pole u Vršovic
Výrok volených oprávců o podmínkách míru mezi pražskou stranou na jedné a tábořskou a orebskou na druhé straně.
Čes. ed. Pekař, Žižka 4, s. 212—215 (viz i tamže s. 169).
- 145 1425 říjen 17, Bratislava
Královna Žofie svému bratru, bavorskému vévodovi Vilémovi, že král Zikmund byl v Bratislavě tři dny a slíbil vyřídit její prosby po návratu z tažení na Moravu, kam jel na pomoc svému zeti Albrechtovi. Protože se však nevrátil, prosí o pomoc bratra.
Čes. reg. F. M. Bartoš (jako č. 121), s. 28.
- 146 1425 říjen 31, s. 1.
Kníže Zikmund Korybut spolu s Pražany a s nimi spojenými městy a šlechtici se podvoluje ve sporu s tábory a orebity výroku rozhodčích.
Čes. ed. Pekař (jako č. 144), s. 216.
- 147 [1425 říjen 31], s. 1.
Tíž přijímají výrok rozhodčích ve výše uvedeném sporu.
Čes. ed. Pekař (jako č. 144), s. 216n.
- 148 [1425 říjen 31?], s. 1.
Představitelé táborů a orebitů přijímají rozhodčí výrok ve svém sporu s knížetem Korybutem a pražskou stranou.
Čes. ed. Pekař (jako č. 144), s. 217n.
- 149 1425 prosinec 8, Olomouc
Olomoučtí pší markraběti o násilí, které bylo způsobeno Ctiborovými lidmi olomouckému purkrabímu Redlovi (Medlovi), a o vozech a koních, které jim pobral Hager a odvedl do Rakous.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 60, č. 52 a tíž (jako č. 28), s. 63, č. 26.
- 150 1425, s. 1.
Kanovník pražské kapituly Jan z Dubé daruje kněžím na Strahově ostatky.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), I, VKČSpN 1890, s. 406, č. 7.
- 151 ca 1425, s. 1.
Mikuláš ze Lhoty prodává dvůr Svěradice.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 48, č. 8.
- 152 ca 1425, s. 1.
Mikuláš Zajíc z Házmburka prodává hrad Kamýk Vilému ze Lstiboře.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 150), s. 391, č. 23.
- 153 [ca 1425?], Brno
Opat cisterciáckého kláštera ve Vizovicích Martin žádá opata cisterciáckého kláštera v Heiligenkreuzu, aby přijal mnicha Oldřicha, protože husité vizovický klášter vypálili. Nemůže-li, ať jej odešle do jiného kláštera.
Lat. ed. A. Fialová—J. Hejnic, Z korespondence vyšebrodského kláštera na počátku doby husitské, LF 102, 1979, s. 243n.
- 154 1426 leden 14, [Olomouc]
Purkmistr a rada města Olomouce odpovídají Ladislavu z Ludanic, polnímu hejtmanu krále Zikmunda, a sdělují, že jejich vojenský oddíl je připraven k výpravě na jeho podporu.
Čes. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 60n., č. 53.

Král Zikmund zastavuje Audreasovi Štampachovi zámek a město Kynšperk a další platy.

Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 55, č. 3.

156

[1426? duben—květen], Kadaň

Nejmenovaný oznamuje Chebským, že husité leží u Doksan a mají v úmyslu táhnout k Chebu a že Jakoubek z Vřesovic zahájil nepřátelství se saským vévodou.

Něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 57n., č. 26, něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40, č. 26.

157

1426 duben 28, s. 1.

Kalhot z Hořovic na Rabštejně se svými rukojmími Sazemou z Kocova na Nečtinách, Petrem řeč. Labuť ze Švamberka a Ratiborem ze Sedčic na Novosedélkách kvituje příjmem 100 kop grošů, vyplacených Žateckými jako splátku ze 300 kop gr. smluvených ubrmany, hejtmanem a radou plzeňského landfrídu za vyručení tří žateckých hejtmanů.

Čes. ed. J. Kopal, Stará listina z r. 1426, ČSPS 13, 1905, s. 121—123.

158

1426 [duben—květen], Kadaň

Nejmenovaný Chebským, že husité leží u Doksan a že Jakoubek z Vřesovic, nepřítel saského vévody, se k nim připojil a asi potáhnou k Chebu.

Něm. ed. Gradl (jako č. 22), s. 47, něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40, č. 26 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 57n., č. 26.

159

1426 červenec 7, Otmachov

Vévoda Konrád Vratislavský žádá vévodu Konráda Olešnického a Kozelského o pomoc proti husitům a táboritům.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 62, č. 56.

160

1426 září 1, Špýr

Legát papežské stolice, kardinál biskup albanský Jan de Ursinis, uděluje proboštu kostela sv. Štěpána ve Vídni Vilému Dursovi pravomoc, aby sám, či prostřednictvím vhodných kněží, absolvoval účastníky tažení vévody Albrechta proti husitům podle směrnic křížových tažení.

Něm. reg. jako č. 59, č. 4041.

161

1426 září 30, s. 1.

Bečovský rychtář Jindřich z Dolen (!) oznamuje chebské městské radě, že ještě dnes odtáhne s lidmi svého pána do Teplé, a žádá, aby Chebští vyslali své oddíly za účelem vyhnání husitů ze Stříbra.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40, č. 28 a něm. ed. (týž jako č. 41), s. 167, č. 28.

162

1426 říjen 13, Šternberk

Fojt, purkmistr a konšelé a obec města [Moravského] Šternberka slibují uznávat purkmistra a konšely města Olomouce za vyšší právní instanci a budou u ní brát naučení.

Čes. ed. E. Hawelka, Die Gerichtsbarkeit der Stadt Sternberg mit besonderer Berücksichtigung des Verhältnisses zum Olmützer Oberhofe und zur Prager Appellationskammer, ZGMS 3, 1899, s. 295n. (Beneš—Beránek, Soupis etc. č. 560 bez citace této ed.).

163

1426 říjen 23, Valdsasy

Opat valdsaský Niklas oznamuje chebské městské radě, že z obav před husity chce své obilí a jiné věci převézt do Chebu, a prosí o pomoc.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40, č. 29 a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 168, č. 29.

164

1426 říjen 27, Neuburg

Falckrabí rýnský a vévoda bavorský Jan žádá chebskou radu, aby mu vedle cest

znalého průvodce, o něhož žádal v souvislosti s českými kacíři, poslal ještě trubače.

Něm. reg. Siegl (jak č. 41), s. 40, č. 30 a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 168, č. 30.

165

1426 říjen 31, [Praha]

Staroměstský měšťan Janek řeč. Kukla ustanovuje poručníky svého jmění Jana Rečka a Šimona od Bílého Lva a odkazuje svůj majetek manželce, dětem, bratru, sestře, chudým kněžím aj.

Čes. ed. Svatoš (jako č. 20), s. 133—135, č. 9 (Beneš—Beránek, Soupis etc. č. 561 ed. neuvádějí).

166

1426 listopad 10, s. 1.

Niklas Fras, fojt na Kynžvartu, chebské městské radě, že se husité shromáždili kolem Stříbra a jinde a chtějí táhnout proti některým místům na Tachovsku. On sám táhne k Staré Vodě (u Mariánských Lázní) a vybízí Chebské, aby se k němu připojili.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 40, č. 31, něm. ed. Gradl (jako č. 22), s. 47n. a Siegl (jako č. 41), s. 168n., č. 31.

167

1427 březen 19, s. 1.

Papež Martin V. žádá kardinála Winchesterského Jindřicha z Beaufortu, aby se postavil v čelo křížácké výpravy.

Výtah A. Neumann, Ohlas husitství v Evropě, ČKD 65, 1924, s. 246n. z ed. J. A. Troemlow, Calendar of entries in the Papal Registres relating of Great Britain and Ireland 7, 1417—1431, London 1906, s. 30n.

168

1427 březen 19, s. 1.

Týž prosí anglického krále Jindřicha VI. a anglický episkopát, aby působili na biskupa Jindřicha Winchesterského, aby přijal nabízenou hodnost (viz č. 167).

Výtah Neumann (jako č. 167), s. 247 z Troemlow (jako č. 167), s. 31.

169

1427 březen 20, s. 1.

Týž prosí Jana, vévodu z Bedfordu, aby působil na biskupa Jindřicha Winchesterckého, aby přijal nabízenou hodnost (viz č. 167).

Výtah Neumann (jako č. 167), s. 247 z Troemlow (jako č. 167), s. 32.

170

1427 [březen—duben?]

Zikmund Korybut, kníže litevský, vystavuje glejt nejmenovanému účastníku sjezdu, který se má v Praze sejít ke dni sv. Kříže, a to i s jeho doprovodem.

Čes. ed. J. Boubín (jako č. 60), s. 228, č. 2.

171

1427 [březen—duben?]

Aleš Škopek z Dubé, Hynek z Kolštejna, Diviš Bořek z Miletínka, Jan ze Smiřic a purkmistři, konšelé a obce měst pražských, Chrudimě, Kolína a Mělníka vystavují glejt katolickým účastníkům sjezdu, který se má sejít v Praze ke dni sv. Kříže.

Čes. ed. Boubín (jako č. 60), s. 229, č. 3.

172

1427 červen 21, [Šoproň]

Purkmistr a rada města Šoproňe oznamují týmž města Bratislavy, že Petr Dremel před nimi vyznal, že jeho bratr Ondřej, vězněný v Bratislavě za pomoc husitům, není vinen.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 61, č. 54 (Inventár stredovekých listín etc. viz výše pozn. 6, č. 1009, nepřesně).

173

1427 červen 27, [Enkenbrunn]

Obec v Enkenbrunnu rychtáři a radě města Bratislavy podává informaci o bratrech Ondřeji a Jakubu Dremelech.

Něm. částeč. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 61n., č. 55 (Inventár stredovekých listín etc. č. 1010).

174

1427 červen 29, s. 1.

Erkinger ze Seinsheimu spolu se svým synem zapisuje své vnučce u příležitosti

jejího sňatku s Petrem ze Šternberka 3 000 zlatých rýnských.
Něm. parafráze Berger (jako č. 36), s. 15.

175 1427 červenec 18, Norimberk
Kardinál legát Jindřich, biskup winchesterský, vyzývá purkmistry, konšely a obec
měst pražských k jednání o mír.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 62n., č. 58.

176 1427 srpen 10, Hradec nad Ostravicí
Přemek, kníže opavský, dovoluje svému poddanému a měšťanu opavskému Ma-
tysu Lenhardtovi, aby zatížil svůj dvůr před hradeckou branou některými povin-
nostmi, které jsou vypočteny.
Čes. reg. A. Kubiček, České listiny ve městské knize opavské, SHK 18, 1917, s. 123
(též Fr. Kopetzky, Regesten zur Geschichte des Herzogtums Troppau
1061—1464, AÖG 45, 1871, č. 453).

177 1427 srpen 21, Loket
Loketská městská rada oznamuje chebské městské radě, že Jakoubek z Vřesovic
vytáhl proti Žluticím a Bochovu.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 41, č. 35, a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 174,
č. 35.

178 1427 září 19, Tirschenreuth
Bratr Niklas, opat kláštera valdsaského, žádá chebskou městskou radu, aby sdě-
lila pfelegarovi, že vzhledem k husitům nemůže nyní dopravit k nim svá klášterní
privilegia.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 41n., č. 36 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 174,
č. 36.

179 1427 září 21, s. l.
Vaněk Husic ze Zhoře obnovuje Bártovi z Nadějkova listinu svých předků, podle
níž jsou uvedený Bárta a jeho dědici povinni platit mu ročně dvakrát 16 grošů
úroku.
Čes. ed. V. Müller, Drobný příspěvek k poddanským poměrům v Čechách . . .,
ČSPS 14, 1906, s. 95.

180 1427 září 30, Falkenberg
Bratr Niklas, opat kláštera valdsaského, oznamuje chebské městské radě, že
husité zamýšlejí táhnout od Tachova k Albenroutu.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 42, č. 37 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 175,
č. 37.

181 1427 říjen 3, Mohuč
Apoštolský legát a kardinál Jindřich (Winchesterský) sděluje opatu premonstrát-
ského kláštera v Selboldu, že sňal z kněze Jana Búdela, člena jeho kláštera, ex-
komunikaci, již propadl, když sice s obecným glejtem (generale passagium), ale
bez souhlasu svého opata působil při potírání kacířství v Čechách, a přeložil
jej do kláštera Spieskappel.
Něm. reg. z lat. opisu Die oberhessischen Klöster. Regesten und Urkunden, Bd. I,
bearb. Fr. Schunder, Marburg 1961 (= Veröffentlichungen
d. Histor. Kom. für Hessen und Waldeck 9, Klosterarchive.
Regesten und Urkunden III. č. 951).

182 1427 říjen 12, Kadolzburg
Friedrich, markrabí braniborský a purkrabí norimberský, oznamuje chebské měst-
ské radě, že psal o pomoc svým přátelům v Bamberku a Würzburku, aby jí po-
slali do Kulmbachu.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 42, č. 38; něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 175n.,
č. 38.

183 1427 říjen 12, s. l.
Ulrich Bartperger, hejtman v Bernau, varuje chebskou městskou radu před úklady,
které jsou na ni strojeny v Čechách.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 42, č. 39; něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 176, č. 39.

184 1427 říjen 21, Loket
Rada města Lokte purkmistru a radě města Chebu ve věci soudního řízení jistěho Odolena a žádá je, aby o obsahu tohoto řízení vystavili písemné svědectví.
Něm. ed. F. Kürschner, Das Stadtrecht von Eger und seine Verbreitung, MVGD 6, 1868, s. 203.

185 1427 listopad 6, Lengenfeld
Falckkrabí rýnský a vévoda havorský Jan rozsuzuje z pověření krále Zikmunda spor mezi Půtou z Ilburku, purkrabím v Lokti, a městy a many Loketska ve věci královské berně a rozhoduje, že ji Loketští nemusí platit Půtovi, nýbrž toliko králi.
Něm. ed. R. Schreiber, Die Stellung des mittelalterlichen Elbogener Landes zu Böhmen, MVGD 74, 1936, s. 93n.

186 1427 listopad 9, Vídeň
Vévoda rakouský Albrecht vydává druhý list na náhradu škod u příležitosti daně k ochraně země před husity.
Něm. reg. Loserth (jako č. 50), s. 113, č. 2.

187 1427 listopad 30, Nitra
Barbora, římská a uherská královna, oznamuje bratislavské městské radě, že se po svém příchodu do Nitry dověděla od tamního biskupa, že se husité chystají napadnout a vypálit jejich město.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 63, č. 59 (k 28. 12. 1427); tíž (jako č. 28), s. 63, č. 59 [s. d.]; Inventár stredovekých listín č. 1035 (též s. d.).
Něm. ed. se správným datem B. Varsik, Husitské revolučné hnutie, s. 291n., č. 1.

188 1427 prosinec 4, [Plavno]
Purkmistr, rada a obec města Plavna na výzvu svého pána Jindřicha z Plavna se zavazují platit Erkingeru ze Seinsheimu 200 kop grošů českých a pak vždy ročně 100 kop z hradu Březova za škody, které utrpěl ve válkách.
Něm. parafráze A. Berger (jako č. 36), s. 14.

189 1427 s. d., s. 1.
Beneš řeč. z Děčína a z Vartenberka, jistec. a Jan z Ralska, jinak z Vartenberka, Hynek z Valdštejna na Kolštejně, Bohuš z Kovan na Frycštejně, Hynek z Valdštejna na Vranově a Vilém ml. z Vartenberka na Zákupech, rukojmí, zapisují Jindřichovi z Vartenberka řeč. z Valdštejna dluh ve výši 1500 kop gr.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7) I, VKČSpN 1890, s. 401, č. 10.

190 [ca 1427], s. 1.
Jan ml. z Děčína zlistiňuje popis majetku Jindřicha Berky z Dubé podle jeho svědectví.
Lat. reg. Fr. Mareš, České sklo, Praha 1893, s. 151n. a 157.

191 1427, s. 1.
Petr z Emšan vysvětluje, jakým způsobem bude splácet dluh manžeiice svého zemělého bratra Jana řeč. Bejval.
Čes. reg. C. Merhout, Některé zaniklé osady u Prahy, PAM 20, 1902—3, sl. 71.

192 1427, s. 1.
Jindřich z Plavna potvrzuje, že dluží Erkingerovi ze Seinsheimu 1700 kop grošů českých, a stanoví způsob jejich splácení, včetně přenechání hradu a panství Bečova.
Něm. reg. Berger (jako č. 36), s. 13n.

193 1427, s. 1.
Sazema a Boček Jevišovští, nedílní páni kláštera sv. Prokopa na Sázavě, dali Vaňkovi, mlynáři z Podrataj, mlýniště pusté pod Samošemi k postavení mlýnu.

194 1428 leden 9, s. 1.
Kvardián minoritů (blíže neuved.) vydává osvědčení pro duchovního W., kdysi kazatelé v Praze, odkud byl kacíři vyhnán.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 63, č. 60.

195 1428 leden 26, Strážnice
Petr z Kravař a Strážnice oznamuje radě města Bratislavy, že přivážení obilí a jiného zboží z Moravy je nemožné v důsledku špatné úrody, zákazu vývozu a války v zemi.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 63n., č. 61, něm. reg. tíž (jako č. 28), s. 63, č. 29 (k 27. 1.), a Inventár listín (jako č. 172), č. 1043 chybně.

196 1428 únor 1, Posesin
Hrabě Štěpán z Rozhoně (Rozhanovců), bratislavský župan, sděluje rychtáři a radě města Bratislavy díky krále Zikmunda za provedená obranná opatření a vyzývá k další stavbě.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 64, č. 62, a Inventár (jako č. 172), č. 1045.

197 1428 únor 9, Vídeň
Pisář bratislavského hejtmána Mikuláš Volf oznamuje bratislavské městské radě, že se dověděl od rakouského vévody Albrechta, že je v jejich městě více než 60 přívrženců husitství, kteří při přiblížení husitů chtějí zapálit město.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 292, č. 2.

198 1428 únor 10, Vídeň
Mikuláš Altmansdorfer a Leonard Langwiser oznamují bratislavské městské radě, že se dověděli (jako výše v č. 197).
Něm. ed. Beck-Loserth (jako v č. 61), s. 64n., č. 63, a Varsik (jako v č. 187), s. 293, č. 3.

199 1428 únor 11, Pibersburg
Pavel z Wolfurtu sděluje rychtáři a radě města Bratislavy, že husité odtáhli od Holíče, leží u Senice a chtějí táhnout k Trnavě.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 65, č. 64.

200 1428 únor 12, Trnava
Rychtář a konšelé města Trnavy oznamují Bratislavským, že Stibor (ze Stibořic) oznámil, že husité odtáhli od Skalice a táhnou proti Trnavě či Bratislavě.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 65n., č. 65 (k 11. 2.) a něm. reg. tíž (jako č. 28), s. 63, č. 30 (k 10. 2.).

201 1428 únor 13, Olomouc
Olomoucký biskup Jan oznamuje, že si se souhlasem olomoucké kapituly ponechá zboží Hulín ještě dva roky na obranu města Kroměříže proti kacířům.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 66, č. 66.

202 [1428] únor 14, Ostřihom
Ostřihomský arcibiskup měšťanům a přísežným v Bratislavě na jejich prosbu o pomoc proti husitům sděluje, že jim nemůže vyhovět, protože své vojsko poslal Stiboru (ze Stibořic), jehož statky byly vypleněny husity.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 66, č. 67 a něm. reg. (tíž jako č. 28), s. 63, č. 28 (k 13. 2.).

203 [1428] únor 17, Panonhalma
Mikuláš opat na Panonhalmě sděluje Bratislavským na jejich žádost, že ihned odesílá své lidi proti viklefistům a husitům, kteří se připojí k vojsku Štěpána a Jiřího Rozhoně.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 66n., č. 68, lat. reg. tíž (jako č. 28), s. 64, č. 33 a slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1194 s několika chybami.

204 1428 únor 28, Trnava
Rychtář a rada města Trnavy oznamují rychtáři a radě města Bratislavy, že

většina nepřátel odtáhla přes hory do Uherského Brodu, a Bratislavští tak mohou být bez obav i proto, že v Trnavě je mnoho zbrojného lidu.

Něm. ed. Beck-Loserth (jako k 26. 2.), č. 61, s. 67, č. 69 a s. 69, č. 74 (chybně k 26. 9.), reg. tíž (jako č. 28), s. 64, č. 34 (správně k 28. 2.).

205 1428 březen 16, Zvolen
Barbora, římská a uherská královna, přikazuje rychtáři, konšelům a obci města Kremnice, aby se vyzbrojili proti husitským heretikům.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 67n., č. 70.

206 1428 duben 30, Šintava
Zikmund, král římský, uherský a český, rychtáři, konšelům a měšťanům města Bratislavy, aby poslali všechny své ozbrojence k Holičí a přiložený list dopravili vévodovi rakouskému Albrechtovi.
Něm. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 68n., č. 71 a něm. reg. tíž (jako č. 28), s. 64, č. 32.

207 1428 červen 28, Šternberk
Purkmistr, rychtář a konšel města [Moravského] Šternberka znovu slibují uznávat purkmistra a konšely olomoucké za vyšší právní instanci.
Lat. ed. Hawelka (jako č. 162), s. 296 (viz i Parsch, citace v pozn. 6 shora, s. 13).

208 1428 červen 29, Šternberk
Alžběta z Kravař sezením na [Moravském] Šternberku slibuje uznávat purkmistra a konšely města Olomouce za vyšší soudní instanci pro Šternberk.
Lat. ed. Hawelka (jako č. 162), s. 296n., něm. reg. Parsch (jako č. 207), s. 13.

209 1428 červenec 17, Vídeň
Vévoda rakouský Albrecht vydává třetí list rakouským stavům na náhradu škod za svolení k daní pro obranu země proti husitům.
Reg. něm. Loserth (jako č. 50), s. 113, č. 3.

210 1428 září, Řím
Papež Martin V. vyzývá obyvatele Plzeňského kraje a hradu Karlštejna, aby se nepouštěli do žádných setkání a disputací s husity.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 69, č. 72.

211 1428 září 13, s. l.
Arcijáhen plzeňský Arnošt z Metelska přikazuje tepelskému děkanu Arnoštovi, aby seznámil sobě podřízené faráře s nařízeními olomouckého biskupa Jana, administrátora kněžstva v Českém království.
Lat. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 69, č. 72.

212 1428 říjen 11, s. l.
[Táborský] hejtman na Moravském Krumlově Diviš z Přehořova stanoví v osmi artikulech podmínky rytířské války s purkmistrem a radou města Brna. Změny v nich je třeba ohlásit nejméně čtyři týdny napřed.
Čes. ed. A. Neumann, K válečnictví za doby husitské, Hlídka 37, 1920, s. 14—16.

213 [1428] listopad 19, s. l.
Jindřich z Maltic, hejtman v Mostu, oznamuje chebské městské radě záměry táborů a sirotků a že Jakoubek z Vřesovic, který vytáhl proti Žlutičím, vypověděl mír s Mosteckými.
Něm. reg. Stegl (jako č. 41), s. 43, č. 44 a něm. ed. týž (jako č. 41), s. 180, č. 44.

214 [1428] listopad 19, Nandor Feyervara
Bratislavský župan Štěpán z Rozhoně radě a měšťanům bratislavským, že král Zikmund je spokojen s opatřeními učiněnými na obranu města a že přijede kolem Tří králů na pomoc.
Lat. ed. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 69n., č. 75, slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 970.

- 215 [1428], s. 1.
Rychtář a rada [města Bratislavy?] sdělují nejmenovanému, že berně z uherských měst, určená králem Zikmundem na obranu Bratislavy, byla zneužita bratry Štěpánem a Jiřím z Rozhoně. Další vybírání má se nyní dít jiným způsobem. Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 61), s. 70, č. 76.
- 216 1429 únor 3, [Praha]
Purkmistr a konšelé Starého Města pražského potvrzují inzerovaný testament svého spoluměšťana Mikeše z Lojovic, v němž odkazuje všechen svůj majetek Janu Rečkovi, měšťanu téhož města.
Čes. ed. Svatoš (jako č. 20), s. 135n., č. 10.
- 217 1429 březen 28, s. 1.
Erkinger ze Seinsheimu vymáhá na Jindřichovi z Plavna finanční pohledávku za předchozí dluhy a hrozí mu — v případě nesplacení dluhu do půl roku — že prodá hrad Březov, který mu dal Plavenský do zástavy.
Něm. ed. Berger (jako č. 36), s. 16.
- 218 1429 duben 17, Bratislava
Král Zikmund uděluje Martinovi z Bavorova erb, jehož popis je uveden.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.
- 219 1429 květen 11, Fulnek
Jan z Kravař osvobozuje město Fulnek na šest let od placení všech dávek, aby se město vzpamatovalo z požáru založeného nepřáteli, a dává mu i jiné výhody k jeho obnově.
Něm. reg. Čes. or. J. Loserth, Das Archiv der Stadt Fulnek, MVGDB 18, 1879/80, s. 97.
- 220 1429 květen 13, Štramberk
Jan z Kravař potvrzuje s ohledem na požár, způsobený Fulneku nepřáteli, městu úlevy, které mu poskytli jeho bratranec Beneš.
Něm. ed. Loserth (jako č. 219), s. 98.
- 221 1429 květen 13, Štramberk
Jan z Kravař potvrzuje inzerované listiny Lacka z Kravař z 2. 9. 1413 ohledně přijímání řemeslníků a je potvrzující listinu Beneše z Kravař z 12. 4. 1416.
Něm. reg. Loserth (jako č. 219), s. 98.
- 222 1429 květen 23, Praha
Zpráva o jednání a závěrech zemského sněmu v Praze, zejména o vztahu k příštímu obecnému koncilu a ohledně dvouletého příměří s králem Zikmundem.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 43, č. 45, něm. ed. týž (jako č. 41), s. 180—182, č. 45.
- 223 1429 červenec 12, Bratislava
Bratr Gerhart z Tombres, křižovník špitálu v Dravicích a generální preceptor řádu antonitů v Uhrách, pronajímá špitál sv. Antonína v bratislavském předměstí, vypálený při husitském vpádu v r. 1428.
Lat. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 64, č. 35; Inventár (jako č. 172), č. 1089 nepřesně.
- 224 1429 červenec 26, s. 1.
Král Zikmund daruje Václavovi ze Soběnova statek Křenovice.
Čes. reg. lat. or. Jan Lintner, Archiv města Soběslavi 1371—1945 (1950), Inventár, I. díl, České Budějovice 1965, s. 91, bez denní datace Čes. regest již u M. Koláře, Archiv Soběslavský, PAM 8, 1868—1869, sl. 158.
- 225 1429 srpen 22, Aschaffenburg
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich žádá svého radu Hanse von Kotzau, aby mu ihned dal zprávu o všem, co jej potká během jeho poselství do Prahy.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 44, č. 55, a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 187, č. 55.

226 1429 září 8, s. 1.
Papež Martin V. vytýká kardinálu Jindřichu Winchesterskému, že vytáhl s vojskem místo do Cech do Francie, což se stalo na úkor cti Svaté stolice i legáta samotného.
Čes. výtah Neumann (jako č. 167), s. 251 z Troemlov (tamže), s. 38.

227 1429 září 26, s. 1.
Administrátor sionské diecéze Ondřej prohlašuje, že přijal od kapituly téže diecéze desátek uložený papežem Martinem V. proti husitům.
Lat. ed. Neumann (jako č. 167), s. 258n. z J. Gremand, Documents relatifs à l'histoire du Valais 7, Lausanne 1894, s. 568—570.

228 1429 září 28, Loket
Rada města Lokte oznamuje radě města Chebu příchod mosteckého posla se zprávami o Jakoubkovi z Vřesovic.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 45, č. 58, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 188, č. 58.

229 1429 září 29, s. 1.
Král Zikmund uděluje erb Václavovi z Chotětova, jehož popis je uveden.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

230 [1429 kol říjen 10], s. 1.
Hejtman chebských žoldněřů Ulrich Sack podává chebské městské radě zprávu o svém jednání se saským vévodou a jeho radami, žádá další instrukce a informace o husitech v Lužici.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 45, č. 59 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 189n., č. 59 a Gradl (jako č. 22), s. 49n.

231 1429 říjen 14, Loket
Rada města Lokte oznamuje radě města Chebu, že Jakoubek z Vřesovic táhl kolem Lokte směrem na Ostrov nad Ohří.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 45, č. 60 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 190, č. 60.

232 1429 říjen 18, Loket
Táž téže, že mnoho ozbrojeného a jiného lidu táhne pod rudou korouhví od Žlutic k Ostrovu nad Ohří.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 45n., č. 63 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 191, č. 63.

233 [1429] říjen 20, Drážďany
Hejtman chebských žoldněřů Ulrich Sack podává chebské radě zprávu o svém boji s kacíři před Starými Drážďany.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 46, č. 64, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 192, č. 64. Něm. ed. též Gradl (jako č. 70), s. 50n.

234 [1429] říjen 30, Míšeň
Friedrich a Zikmund, vévodové saští, se obracejí na chebskou městskou radu se žádostí o vyslání jízdního oddílu k boji s husity, kteří ohrožují Sasko, a uvádějí jako místo srazu město Zwickau.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 46, č. 65, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 192—193, č. 65 a Gradl (jako č. 70), s. 51n.

235 [1429] listopad 4, s. 1.
Hans Gruswin, fojt z Arnshaugu, oznamuje chebské městské radě, že ve věci od něho žádané pomoci proti kacířům se musí dotázat nejdrív svého pána.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 46, č. 68, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 194n., č. 68.

- 236 [1429] listopad 4, Míšeň
Vévodové saští a markrabata míšeňská, bratři Friedrich a Zikmund, chebské městské radě s odvoláním na starší list (zde č. 234) sdělují, že zatím není třeba posílat vojenský lid.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 46, č. 69, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 195, č. 69.
- 237 [1429] listopad 10, s. 1.
Fojt ve Voitsberku Hans von Wolfersdorf slibuje Chebským pomoc proti kacířům, když bude v Chebu postaráno o zaopatření jeho lidí a koní.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 46, č. 70, něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 195n., č. 70.
- 238 1429 listopad 13, Mikulov
Purkmistr a rada města Mikulova oznamují, že se souhlasem Kryštofa z Lichtenštejna prodali mikulovskému rychtáři Leopoldu z Vídně a jeho manželce lázeň s příslušenstvím.
Čes. reg. něm. or. Zemek (jako č. 2), s. 173, č. 31. Viz též Zemek—Turek (jako č. 2), č. 321.
- 239 [1429] listopad 17, Krasíkov
Hejtman Plzeňského kraje Hynek Krušina ze Švamberka a jiní šlechtici téhož kraje sdělují chebské městské radě, že byl vypovězen pražský landfríd, a prosí o vyslání pomoci do Teplé.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 47, č. 71 a něm. ed. Siegl (jako č. 41), s. 196, č. 71.
- 240 1429 prosinec 30, Praha
Veřejný notář Jakub Moleš, syn Ambrože z Prahy, zlistiňuje narovnání mezi Martinem z Lipce, bývalým prokurátorem statků Karlovy koleje, a M. Jakoubkem ze Stříbra a M. Buzkem z Kdyně, kolegiáty Karlovy koleje, o dvoru v Horních Počernicích.
Lat. ed. Tříška (jako č. 15), s. 30n., č. 10.
- 241 1429, s. 1.
Jan a Markvart bratři z Vartenberka vzdávají hrad Děčín svému strýci Benešovi z Vartenberka.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 150), s. 401, č. 11.
- 242 [ca 1429]
Nejmenovaný kurfiřt žádá nejmenovaného o radu, jak zabránit prolévání krve v Čechách, k čemuž by chtěl přispět (formule).
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 47, č. 74, něm. ed. Siegl (jako č. 41), ZGMS 23, 1919, s. 2—4, č. 74, a odtud G. Schlesinger, Die Hussiten in Franken, Kulmbach 1974, s. 165n.
- 243 1430 leden 11, Würzburg
Würzburšský biskup Jan II. rytíři Eberhardu z Riedern, že táhne proti kacířům do Míšeňska.
Něm. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 166.
- 244 1430 leden 25, s. 1.
Friedrich z Thüny, fojt v Saalfeldu, radě města Erfurtu o tažení kacířů do Durynska.
Něm. částeč. ed. ze starší edice Schlesinger (jako č. 242), s. 166.
- 245 1430 leden 27, s. 1.
Stížnost města Svídnice a svídnicko-javorského knížectví na tábory, kteří ničí celý kraj.
Čes. reg. E. Bouza, Bohemika ve Státním archivu ve Wrocławu, Sborník prací východočeských archivů 2, 1972, s. 222.
- 246 1430 únor 2, s. 1.
Prokop, vůdce tábořského polního vojska, městu Bamberku. Ujišťuje o tom, že

přikloní-li se ke čtyřem artikulům pražským, nebudou jim husitská vojska škodit. Neučiní-li tak, musí za dočasné příměří zaplatit stanovenou sumu peněz.

Lat. ed. F. M. Bartoš, Listář husitského odboje. Nový list Prokopa Holého, JSH 7, 1934, s. 8—10, a Schlesinger (jako č. 242), s. 167 z jiné edice (viz i Spunar, výše pozn. 17, s. 339).

247 1430 únor 3, tábor u Kulmbachu
Jíra z Řečice, hejtman sirotčího vojska, vydává glej pro bezpečný průvod braniborskému kurfiřtu Friedrichovi.
Ces. reg. F. M. Bartoš, Kolem bitvy u Lipan, JSH 7, 1934, s. 45 a lat. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 167n. ze starší ed.

248 1430 únor 7, s. 1.
Kurfiřti Konrád, arcibiskup mohučský, a Ludvík, falckrabě rýnský, radě města Řezna a dalším říšským stavům o tažení husitů do Saska, Duryňska a Míšeňska. Něm. částeč. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 168 ze staré ed.

249 1430 únor 10, [Cheb]
Rada města Chebu radě města Erfurtu o tažení husitů do Bavor.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 168n. ze staré ed. (Palacký, UB č. 648 stručněji).

250 1430 únor 10 či 11, Beheimstein
Hejtmané polních vojsk tábořských, sirotčích, pražského a dalších měst, jež vyslala své vojenské oddíly na výpravu (do Frank a Bavor) prohlašují, že se dohodli s braniborským kurfiřtem Friedrichem o budoucích jednáních za konkrétně uvedených podmínek.
Lat. ed. F. M. Bartoš, Kolem spanilé jízdy z r. 1429—1430, JSH 5, 1932, s. 90—91.

251 1430 únor 17, Norimberk
Rada města Norimberka radě města Erfurtu o jednáních s husity a přípravách tažení proti nim.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 169n. ze staré ed. Palacký, UB č. 656 stručněji.

252 1430 únor 19, Cheb
Rada města Chebu radě města Erfurtu o uzavření příměří s husity.
Něm. reg. Schlesinger (jako v č. 242), s. 170 ze staré ed.

253 [po únoru 1430], s. 1.
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich osvobozuje město Bayreuth na 14 let od berní vzhledem ke škodám, jež utrpělo od husitů.
Něm. částeč. ed. Schlesinger (jako č. 242) ze starší ed.

254 1430 březen 6, Kadolzburg
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich osvobozuje město Hof na deset let od všech berní vzhledem ke škodám, jež utrpělo od husitů.
Něm. ed. E. Dietlein, Chronik der Stadt Hof 1, Hof 1937, s. 179, a odtud Schlesinger (jako v č. 242), s. 170n.

255 1430 březen 8, [Ulm]
Rada města Ulmu radě města Hagenau ohledně husitského tažení do Frank.
Něm. výtah Schlesinger (jako v č. 142), s. 171 z ed. DRTA 9, s. 338n., p. 2.

256 1430 březen 9, Kadolzburg
Hans Oberndorffer kvituje Friedricha, markraběte braniborského a purkrabího norimberského z 26 rýnských, jež obdržel za škody, utrpěné na výzbroji a výstroji od husitů před městem Hof.
Něm. ed. E. Pietsch, Die urkundlichen und älteren chronikalischen Berichte über den Einfall der Hussiten ins Vogtland im Jahre 1430, Mitt. d. Vereins f. vogtländische Geschichte u. Altertumskunde 38, 1930—31, s. 37, a odtud Schlesinger (jako v č. 242), s. 171n.

- 257 1430 březen 16, s. 1.
Levin z Wirsbergu svému bratranci, komturovi řádu německých rytířů v Kalau Vincencovi z Wirsbergu, sděluje informace o akcích husitů v Míšeňsku.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 172n. (= Palacký UB č. 665).
- 258 1430 březen 23, s. 1.
Friedrich, markrabí braniborský a purkrabí norimberský, osvobozuje město Schauenstein na šest let od berní a jiných platů vzhledem ke škodám, jež utrpělo od husitů.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 183.
- 259 1430 březen 23, s. 1.
Jindřich III., opat kláštera v Michelfeldu, vysvědčuje, že profes jeho kláštera Ibanus se může vzhledem k přepadení kláštera husity odebrat, kam chce.
Lat. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 183 ze staré ed.
- 260 1430 březen 26, s. 1.
Bamberské duchovenstvo vysvědčuje, že si vypůjčilo 1400 zlatých na zaplacení výkupného husitům od Matyáše z Lichtensteinu a Hanse Christianera, kterým zapalo důchod ve výši 160 zlatých, a zavazuje se je do příštího roku vyplatit.
Něm. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 184n. ze staré ed.
- 261 [1430] duben 10, hrad Plaveč
Adam Ries z Rochova, maršálek pana Stibora, žádá bratislavskou městskou radu, aby jeho poddaný Pavlík byl propuštěn ze zajetí, protože není skalický, ale poddaný ze Stráže a nikdy nepobýval u husitů.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 64, č. 36; Inventár (jako v č. 172), č. 1245.
- 262 1430 květen 2, Brno
Moravský hejtman Jan z Lomnice vyzývá bratislavskou městskou radu, aby donutila svého spoluměšťana k splacení dluhu.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 64, č. 38, slov. reg. Inventár (jako v č. 172), č. 1132.
- 263 [1430] květen 21, Plavecký hrad
Purkrabí na Plaveckém hradě Jan Klux oznamuje bratislavské městské radě, že táboří, kteří byli v Uhrách, nechali zajatce ve Skalici a táhnou do Čech.
Něm. ed. Varsik (jako v č. 187), s. 294, č. 4.
- 264 1430 červenec 10, Vídeň
Stibor ze Stibořic zapisuje Kryštofovi z Lichtenštejna 2000 zlatých uherských, za které se zaručil zesnulý Hartneid z Lichtenštejna, jenž poskytl Stiborovi mnohé služby a utrpěl škody v Podivíně.
Čes. reg. Zemek (jako v č. 2), s. 174, č. 32, též Zemek-Turek, jako v č. 2, č. 322.
- 265 1430 srpen 22, Vácov
Kardinál Jan, biskup olomoucký a administrátor pražského arcibiskupství, prezentuje kněze Jana k beneficiu v Prachaticích.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 64, č. 39.
- 266 1430 září 16, Brno
Sanytrnický mistr Mikuláš z Brna žádá bratislavskou městskou radu, aby peníze za sud prachu, který od něho koupila, pozdržela a vydala jen jemu samotnému či jeho zplnomocněnci.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 64, č. 37. Inventár (jako v č. 172), č. 1159 nepřesně.
- 267 1430 říjen 10, s. 1.
Erkinger ze Seinsheimu uzavírá dohodu s würzburským biskupem o tom, že na hradě Bečovu, jež Erkinger drží, bude umístěno na sto žoldnéřů k přípravě nové kruciáty.
Něm. výtah Berger (jako v č. 36), s. 17.

- 268 1430 říjen 31, s. 1.
Týž potvrzuje uzavření míru v Norimberku mezi ním a svými syny na jedné a Jindřichem z Plavna a jeho syny na druhé straně.
Něm. výtah Berger (jako v č. 36), s. 16.
- 269 1430 listopad 6, Niederingelheim
Opat kláštera augustiniánů kanovníků Na Karlově na Novém Městě pražském ukládá pražskému měšťanu Reinhardovi, aby některé klášterní věci, které dosud uchovával, předal augustiniánům ve Vratislavi.
Čes. reg. z lat. opisu VI. Dokoupil, Soupis rukopisů (viz seznam lit.) s. 56.
- 270 1430 prosinec 6, Beyersdorf
Hans ze Sparnecku potvrzuje Friedrichovi, makraběti braniborskému a purkrabí norimberskému, že od něho přijal 26 zlatých na úhradu škod, jež jeho synovi způsobili husité.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 186n. z něm. ed. jako v č. 257.
- 271 1430 prosinec 9, [Olomouc]
Purkmistr a rada města Olomouce žádají na bratislavské městské radě zprávy o husitech a králi Zikmundovi.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 64, č. 40.
- 272 1430 prosinec 19, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht varuje rychtáře a radu města Kremže před škodami, které hrozí od povozů z Čech, jedoucích pro sůl, a vyzývá je k opatrnosti.
Něm. reg. Quellen zur Geschichte der Stadt Wien I-8, Wien 1914, č. 15 995.
- 273 1431 leden 15, s. 1.
Bamberský biskup Friedrich III. odpouští městu Kronach na příštích deset let berní pro škody, jež v předchozím roce utrpělo od husitů, vymezuje vztah mezi obyvateli města a předměstí aj.
Něm. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 187—189.
- 274 [1431 duben 2], [Praha]
Poselstvo krále Zikmunda v Praze zajišťuje všem poslům na (basilejský) koncil svobodný průchod.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 48, č. 79 a něm. ed. Siegl (jako v č. 242), s. 12—13.
- 275 1431 květen 25, Cheb
Král Zikmund potvrzuje na žádost Konráda z Lobdo, faráře v Liebensteinu (Libštejn), jeho kostelu všechna privilegia.
Něm. ed. K. Siegl, Die Gründung der Kirche zu Liebenstein im Egerlande, MVGD 40, 1902, s. 512n.
- 276 1431 červen 2, Brno
Vdova po Jaroslavu z Velkého Meziříčí Anežka odkazuje svému synovi Pertoldu z Lipé, nejvyššímu maršálkovi Království českého všechny své zápisy a pohledávky.
Něm. zmínky H. Brunner, Die Herren von Lippa, ZGMS 14, 1910, s. 137 a ZGMS 22, 1918, s. 393, p. 4.
- 277 1431 červen 16, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht přikazuje rychtáři, radě a měšťanům města Kremže, aby zaplatili 300 zlatých mimořádně berně na tažení proti nevěřícím, které bylo usneseno na říšském sněmu v Norimberku. Sami pak nebudou nuceni táhnout do boje. Vybízí je současně, aby berní rozložili na jednotlivé osoby rovnoměrně.
Něm. reg. Quellen (jako č. 272), č. 15 997, kde cit. starší reg.
- 278 1431 červen 17, Moravská Třebová
Eliška z Myšlína a její syn Martin oznamují, že prodali poplužní dvůr s příslušenstvím Jankovi Boskovskému.
Čes. ed. G. Korkisch, Das älteste Stadtbuch von Mährisch Trübau, ZGMS 41, 1939, s. 124—126, č. 50.

Papežský legát kardinál Julián Cesarini manifest Čechům.

Lat. ed. F. M. Bartoš, Manifesty nuncia Cesariniho husitům z r. 1431, K dějinám československým v období humanismu. Sborník prací věnovaných Janu Bedřichu Novákovi k šedesátým narozeninám 1872—1932, Praha 1932, s. 188—191, a z nového fragm. B. Ryba, Manifest Giuliana Cesariniho Čechům z 26. července 1431, Strahovská knihovna 14—15, 1979—1980, s. 5—9.

280

1431 srpen 28, Plaveč

Stibor ze Stibořic slibuje Bratislavským, že pošle dopis svému služebníku Konrádovi Schellenwerferovi, aby jim vrátil jejich voly odňaté nepříteli. Má však být odškodněn za námahu a práci.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 65, č. 42.

281

1431 září 1, Brno

Veřejní notáři Jiří řeč. Ocásek, syn Mikuláše z Lomnice, klerik pražské, a Jan, syn Michala z Brna, klerik olomoucké diecéze vydávají notářský instrument, zlistiňující akt, jímž byl převor vilémovského kláštera Mikuláš uveden do funkce faráře ve Valči. Inzerovány listiny vikáře a oficiála olomouckého Pavla z Prahy z 1431 srpen 14. a 28.

Lat. ed. (R.) H(urt), Příspěvek k dějinám husitství na Moravě, VVM 4, 1949, s. 113—114.

282

1431 září 10, Hodonín

Jan z Vrbna seděním na Hodoníně opovídá Bratislavským a celým Uhrám a vysvětluje, proč tak činí.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako v č. 28), s. 65, č. 41.

283

1431 září 30, Windsheim

Usnesení sjezdu říšských činitelů ve Windsheimu o uskutečnění vojenského tažení proti husitům.

Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 48n., č. 84, a něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 16—19, č. 84 (srov. DRTA 9, s. 624).

284

1431 prosinec 9

Hejtman biberštejnské posádky na hradě Hammerstein Mikuláš Dachs se zavazuje husitskému hejtmanu Janu Kolúchovi z Vestce, že se po svém propuštění z vězení dostaví dne 24. dubna 1432 jako vězeň na jedno ze stanovených míst, a staví jistce.

Ces. ed. R. Anděl, Liberecko v době husitského revolučního hnutí, Zprávy České besedy č. 37, Liberec 1982, s. 17—19, s řadou chyb. Srov. i F. M. Bartoš, Příspěvky k dějinám Václava IV. č. 14 — Na severní frontě sirotčího bratrstva v prosinci 1431, VČA 53, 1944, s. 33n.

285

1431 prosinec 14, Milán

(Král Zikmund) vydává erbovní list Janovi Havránkovi.

Ces. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

286

před 1431, konec prosince

Pražský arcibiskup Konrád [z Vechty] poroučí sebe a Roudnici hrad a panství Janu ze Smiřic, jemuž zapisuje i další zboží na 4000 gr. (!).

Ces. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 58n., č. 2.

287

1431, s. 1.

Markéta z Levňova, dcera Oldřicha z Levňova, ustanovuje Sezimu z Kunštátu a Jevišovic poručníkem svého jmění.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 67, č. 21.

288

1432 únor 25, Vídeň

Berchtold z Mangen, nejvyšší finanční úředník rakouského vévody Albrechta, přikazuje jeho jménem rychtáři a radě měst Kremže a Stein, aby zaplatili zbytek první části a celou druhou část jim uložené husitské berně do příštích suchých

dnů, neboť ji vévoda naléhavě potřebuje.
Něm. reg. Quellen (jako v č. 272), č. 16 000.

289 1432 březen 12, Ansbach
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich dává městečku Wirsberg týdenní trh, aby se mohlo obehnat hradbami a netrpělo takovými škodami, jako tomu bylo při tažení husitů.
Něm. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 190.

290 1432 březen 22, s. 1.
Přibík z Hojovic zapisuje Benešovi z Bělé a manželce jeho Dorotě dluh 200 kop na dvoře poplužním v Hojovicích s lukami, lesy, rybníky a lidmi poplatnými, na dvoře Chvalkově a dílu vsi Prasetína.
Čes. reg. R. Cikhart, Z archiválií města Soběslavě, JSH 12, 1939, s. 94.

291 1432 květen 22, Plessenburg
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich vynáší smírčí výrok ve sporu mezi radou a obcí města Bayreuthu, který vznikl i v důsledku husitského tažení.
Něm. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 190–192, z Chr. Meyer, Quellen zur Geschichte der Stadt Bayreuth, Bayreuth 1893, s. 40nn.

292 1432 červen 2, s. 1.
Vilém z Schönburgu, pán na Perštejně (Pürstein), žádá, opakuje předchozí žalobu, Chebské, aby netrpěli ve městě Štěpána Harnuschmeistera.
Něm. reg. Siegl (jako v č. 41), s. 49, č. 86, a něm. ed. Siegl (jako v č. 242), s. 21–22, č. 86.

293 1432 červenec 2, s. 1.
Zikmund, Štěpán a Filip, příbuzní Jindřicha Brauna, si chebské radě stěžují, že Štěpán Harnuschmeister se ženou jmenovanému Jindřichovi zabavili zbožím, které rychle prodali jinému zákazníkovi, a žádají za nápravu.
Něm. reg. Siegl (jako v č. 41), s. 49, č. 87, něm. ed. Gradl (jako v č. 70), s. 52n., a Siegl (jako v č. 242), s. 22, č. 87.

294 1432 srpen 25, Kadolzburg
Markrabě braniborský a purkrabí norimberský Friedrich žádá purkmistra a radu města Chebu, aby byli přítomni a spolupůsobili při uzavření míru na dva roky, který má dohodnout s Čechy představitel koncilu Jan z Maulbronnu, jenž má současně přinést i příslušné glejty, a žádá o informace o husitech.
Něm. reg. Siegl (jako v č. 41), s. 49, č. 89, a něm. ed. Siegl (jako v č. 242), s. 23n., č. 89.

295 1432 září 24, Siena
Král Zikmund konfiskuje majetek Janovi ze Zarkafalvy a Petru z Lipníka pro jejich příklon k husitství a daruje jej Jiřímu z Bošan a Martinovi ze Špačinců.
Lat. částeč. ed. a slov. parafráze Varsik (jako v č. 187), s. 236n.

296 1432 září 25, Židlochovice
Židlochovický purkrabí Bohuš z Honětic a další židlochovičtí představitelé slibují jménem svého pána Heníka z Valdštejna a Židlochovic, že nebudou překážet Brněnským při vinobraní na Židlochovicích, ale budou je podle možností ochraňovat, aby mohli odvést svá vína a desátek na Špilberk.
Čes. reg. J. Dřimal, Vinice brněnských měšťanů v Brně a na jižní Moravě do roku 1526, Ročenka Okresního archivu pro okres Břeclav v Mikulově 1965 (= Jižní Morava 1), s. 29.

297 1432 říjen 18, Hof
Gerhard, biskup salonský, vikář bamberského biskupa Antonína, u příležitosti obnovy kostela sv. Michala v Hofu, který zpusťovali kacíři, dává všem, kteří se této obnovy zúčastní, čtyřicetidenní odpustky.
Lat. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 192, ze staré ed.

- 298 1432 říjen 26, Perštejn (u Kadaně)
Vilém z Schönburgu si stěžuje purkmistru a radě města Chebu, že jeho lidem učinili bezpráví, ačkoliv spolu s nimi a s kurfiřty táhl proti husitům.
Něm. reg. Siegl (jako v č. 41), s. 49, č. 90, a něm. ed. Siegl (jako v č. 242), s. 24, č. 90.
- 299 1432 říjen 27, Hof
Gerhard, biskup salonský, vikář bamberského biskupa Antonína, dává u příležitosti obnovy kostela sv. Vavřince za hradbami města Hofu, který byl spálen kacíři, všem účastníkům jménem biskupa čtyřicetidenní odpustky.
Lat. ed. Schlesinger (jako v č. 242), s. 192, ze staré ed.
- 300 1432 listopad 21, Augsburg
Rada města Augsburgu vysvědčuje chudému tovaryši ze Svatého Havla Hansu Deckerovi, že byl zmrzačen husity, když v Čechách inkasoval bližší nespecifikované pohledávky Augsburských.
Něm. ed. Peyer, Leinwandgewerbe, s. 88, č. 194.
- 301 1432 prosinec 4, Seny [?]
(Král Zikmund) vydává list erbovní Filipovi z Kralic a Janovi z Blanska.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.
- 302 1432, s. 1.
Jan Baštín z Porostlé prodává svou lázeň v náchodském předměstí lazebníku Janu z Úpice.
Čes. reg. J. K. Hraše, Purkrabí, kapitánové, hejtmané a palatinové hradu Náchodského 1432—1618, PAM 16, 1893—95, sl. 111.
- 303 1433 leden 14, Znojmo
Znojenská obec svědčí, že panoše Jan z Mezirříčí daroval městskému špitálu ve Znojmě 40 kop grošů a stanoví, jak má být úrok z nich plynoucí rozdělován.
Čes. reg. lat. orig. J. P(elikán), Špitál ve Znojmě, ČSPS 54, 1946, s. 145.
- 304 [1433] únor 18, pole zv. Běchařice
Jan Pardus z Hrádku, hejtman a starší polního vojska tábořského, si stěžují Konrádu, biskupu vratislavskému, Bernardu vévodovi opolskému, Konrádu Bílému, vévodovi olešnickému, a městům Vratislavi a Svidnici, že neplní podmínky vzájemné úmluvy a tím jim způsobují škodu.
Lat. ed. I. Hlaváček, List tábořské polní obce Slezanům roku 1433, HT 3, 1980, s. 120.
- 305 1433 březen 9, Sv. Jur
Ladislav, hrabě svatojiřský, slibuje bratislavské městské radě, že na její žádost vyšetří vězně, které drží ve vězení, a podá jí o tom zprávu. Stěžuje si také na škody nejen od husitů, ale i od purkrabího ze Šintavy.
Něm. ed. Varsik (jako v č. 183), s. 297, č. 7; slov. reg. nepřesně Inventár (jako v č. 172), č. 1251.
- 306 1433 březen 9, Vídeň
Hašek z Valdštejna a moravský komorník Jošt Hecht z Rosic se přimlouvají u bratislavské městské rady za sluhu Pavlíka, který je v Bratislavě ve vězení pro podezření z příslušnosti k husitům.
Něm. ed. Varsik (jako č. 183), s. 298, č. 8, a srov. reg. Inventár (jako v č. 172), č. 1252 s chybnou intitulací.
- 307 [1433?] březen 9, Šternberk
Hejtman sirotků Jan Pardus a Bedřich ze Strážnice sdělují Mikuláši Trčkovi z Lípy, že měli jednat se Smarčickým ohledně prodeje různých statků, o něž má zájem, a že na něj budou pamatovat.
Lat. ed. I. Hlaváček, Poznámky k problému „Husitství a Slezsko“, HT 4, 1981, s. 125. Podle Šmahela ale patří k 1434 únor 22.

- 308 1433 březen 12, s. 1.
Anna z Těmic propouští ze závazků Buška z Dědic po zaplacení věna 50 kop grošů.
Čes. reg. Sedláček (jako v č. 7), s. 51, č. 1.
- 309 1433 březen , s. 1.
Jan z Ralska jako jistec a Beneš z Vartenberka na Jablonném jako rukojmí zapisují Hynkovi z Valdštejna dluh.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 401, č. 12.
- 310 1433 březen 19, s. 1.
Bamberský biskup Antonín se obrací na veškerenstvo v bamberské diecézi, aby zvýšenými almužnami umožnilo obnovu farního kostela Marie Magdalény v Bayreuthu, který byl spálen a zbaven své výbavy kacíři z Čech.
Lat. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 193n., ze staré ed.
- 311 [1433] duben 6, Beckov
Asam Bies z Rohova, maršálek Stibora (ze Stibořic), žádá bratislavskou městskou radu, aby propustila z vězení Pavlíka, jeho poddaného ze Stráží, nepravdivě obviněného, že držel s kacíři.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 295, č. 5.
- 312 [1433] duben 6, Beckov
Týž žádá Bartoloměje Scharracha a Václava Topplara, aby se přimluví u bratislavské městské rady za propuštění jeho poddaného Pavlíka ze Stráží.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 296, č. 6.
- 313 1433 duben 8, s. 1.
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich vyzývá všechny, k nimž se tento list dostane, aby přispěli k obnově farního kostela P. Marie Magdalény v Bayreuthu, který byl zničen husity a českými kacíři a ježž Bayreutští sami pro svou chudobu nemohou obnovit.
Něm. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 194n., ze staré edice.
- 314 1433 duben 29, [Rokycany]
Svojsze ze Zahrádky, hejtman v Rokycanech, oznamuje, že postoupil šípaři z Radnice Jirovi šibrštýnské městiště.
Čes. reg. S. Rokycký, Svojsze ze Zahrádky, někdy hejtman bratrstva táborského na Rokycanech v letech 1430—1436, ČSPS 38, 1930, s. 109n.
- 315 [1433] květen 27, Krnov
Mikuláš Trache z Krnova zasílá purkmistru a radě města Nisy informace o husitských vojscích.
Něm. ed. Hlaváček (jako č. 307), s. 126.
- 316 [1433] květen 27, Krnov
Rada města Krnova posílá purkmistru a radě města Nisy informace o pohybu táborských vojsk.
Něm. ed. Hlaváček (jako č. 307), s. 125.
- 317 [1433] květen 27, Nisa
Rada města Nisy posílá Vratislavským a jiným hejtmanům vojska ležícího před Němčím dva vložené listy (zde č. 315—316) s různými informacemi.
Něm. ed. Hlaváček (jako č. 307), s. 125.
- 318 [1433?] květen 29, [Most]
Městská rada v Mostu děkuje chebskému měšťanu Niklasu Gumerauerovi za podporu, kterou poskytl kvardiánu tamního kláštera při jednání v Praze, a proš o případné zprávy ve věcech týkajících se Mostu.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 50, č. 91 a něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 24n., č. 91.
- 319 1433 květen 31, s. 1.
(Císař Zikmund) uděluje erb Václavovi z Bochova, notáři císařské kanceláře.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

- 320 1433 červen 7, s. 1.
[Císař Zikmund] vydává list erbovní Václavovi Lechovskému z Bavorova.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.
- 321 1433 červen 24, Jihlava
Rada města Jihlavy vysvědčuje, že panoše Jan z Meziříčí daroval jejich špitálu 40 kop grošů na různých nemovitostech, a vypočítává, jak má být s úroky z nich plynoucími nakládáno.
Čes. reg. J. P(elikán), Špitál v Jihlavě, ČSPS 54, 1946, s. 144n.
- 322 1433 červen 29, [Řím?] Jindřich Imhof, měšťan norimberský, oznamuje chebské městské radě novinky z Říma o korunovaci krále Zikmunda a jeho dalších činech.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 50, č. 92, a něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 25, č. 92.
- 323 /1433/ červenec 4, [Most] Rada města Mostu žádá chebského měšťana Niklase Gumerauera, aby vyslechl jejich posla Svatka a sdělil účastníkům basilejského koncilu, že město přijalo zprávu z tohoto koncilu s velkou úlevou.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 50, č. 93, lat. ed. Siegl (jako č. 242), s. 25n., č. 93.
- 324 1433 srpen 18, Trnava Vilém Horscher z Bibersburgu oznamuje bratislavské městské radě, že lid Petra ze Strážnice přitáhl k Trnavě s 62 vozy, naložil víno a od táhl zpět.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 65, č. 44.
- 325 1433 srpen 24, Budín Vyslanci města Bratislavy své městské radě o jednání uherských předáků s velitelem trnavské posádky Blažkem z Borotína, aby opustil Trnavu, jež pro nepochopení na uherské straně nevedlo k cíli.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 299, č. 9, a slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1279 nepřesně.
- 326 1433 září 20, Bratislava Rada města Bratislavy svému vyslanci v Budíně Václavu Topplarovi. Sdělují, že píší císaři o Blažkovi z Borotína, veliteli v Trnavě, který chce sklidit jejich vinice, nebude-li vyhověno jeho podmínkám a oznamují, že (Jan) Tovačovský obsadil Topoľčany. Přidávají i další zprávy.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 300, č. 10.
- 327 [1433] září 22, [Most] Rada města Mostu žádá purkmistra a radu města Chebu o zprávu, zda jim není něco známo o výpravě do Čech.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 50, č. 94, a něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 26, č. 94.
- 328 1433 říjen 4, Opava Vévodové opavští Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt oznamují, že města Opava, Hlubčice a Čukmantl mají razit opavské haléře a podle vlastního uvážení trestat jejich falšovatěle či zprostředkovatele.
Něm. ed. E. Rzehak, Westschlesische Münzstätten im Mittelalter und in neuerer Zeit, ZGMS 21, 1917, s. 155n. Čes. reg. Kubiček (jako č. 176), s. 123. Srov. i Kopečzky, Regesten, AÖG 45, s. 230.
- 329 1433 listopad 27, Červený Kameň Vilém Harschar, purkrabí na Červeném Kameni, žádá bratislavského rychtáře, aby nedělal potíže jeho sluhovi, kterého poslal pro obilí, a podává informace o husitech.
Slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1289, a něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 301, č. 11.

- 330 1433, s. 1.
List nejmenovaného doktora, účastníka basilejského koncilu, M. Janu Rokycanovi o přijímání podobojí, v němž ho nabádá, aby se husité drželi své pravdy.
Lat. ed. F. M. Bartoš, Z úspěchů husitské propagandy, ČNM 101, 1927, s. 125n.
- 331 1434 leden 6, s. 1.
Opati augustiniánských klášterů v Roudnici a Sadské jmenují svým plnomocníkem opata kláštera téhož řádu v Kladsku.
Čes. reg. z lat. opisu Dokoupil (jako č. 269), s. 56.
- 332 1434 leden 20, s. 1.
Opat augustiánského kláštera v Sadské sděluje arcibiskupu magdeburskému, že jmenoval svým plnomocníkem opata kláštera téhož řádu v Kladsku.
Čes. reg. z lat. opisu Dokoupil (jako č. 269), s. 56.
- (ad 307) [1434?] únor 22, Šternberk
Jan Pardus, hejtman sirotků etc. viz výše č. 307.
- 333 1434 březen 22, Gaming
Papežský nuncius Jan Palomar vyzývá radu a obec města Plzně k vytrvání v obraně proti obléhajícím husitským vojskům a dodává jim víru, že vysvobození města je nablízku.
Lat. ed. F. M. Bartoš, Listář husitského odboje 2. List nuncia Palomara městu Plzni z 22. března 1434, JSH 8, 1935, s. 15.
- 334 1434 březen 26, Červený Kameň
Vilém Harschar, purkrabí na Červeném Kameni, informuje bratislavskou městskou radu o postavení husitů a o jich úmyslu táhnout na Bratislavu.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 302, č. 12.
- 335 1434 duben 9, Znojmo
Albrecht, vévoda rakouský a markrabě moravský, svoluje jako moravský markrabě, aby klášter v Dolních Konicích odprodal 10 hřiven pražských grošů ročního platu kanovníku olomouckému a brněnskému Janovi za 160 hřiven.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 174, č. 33, a Zemek-Turek (jako č. 2), č. 325.
- 336 1434 duben 12, Rusovce
Bratislavský hejtman Jiří z Rozhanovců oznamuje bratislavské městské radě, že podle informací zemanů ze Žitného ostrova mají bratislavští rybáři spojení s husity. Ať věc prověří svými špehy.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 302n., č. 13, slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1330.
- 337 1434 duben 23, Strážnice
Petr Strážnický z Kravař potvrzuje privilegia městu Zábřehu.
Čes. reg. L. Hosák, Hospodářské poměry na panství zábřežském v 2. polovině 15. století II, Severní Morava 6, 1961, s. 41.
- 338 1434 květen 1, Lipnice
Smil z Křemže znovu odpouští lipnickým měšťanům odúmrtí a přidává jim do držby některé další majetky.
Čes. reg. V. Müller, Památky městského archivu lipnického, PAM 21, 1904—5, s. 431.
- 339 1434 květen 3, Ličov
Jindřich ze Stráže, Petr z Březnice řeč. Majnuš a další se zaručují za Matěje z Chlumčan, hejtmána v Písku, že do roka zaplatí v Ličově či na krumlovském hradě Janu Puškařovi ze Zaječic a Divůčkovi 241 kop dobré stříbrné mince pražské v kursu 26 grošů na 1 uherský zlatý.
Čes. výtah z fragm. něm. or. F. M. Bartoš, Dva dokumenty k dějinám bratrstva tábořského, JSH 1, 1928, s. 53.
- 340 1434 květen 18, Moravský Krumlov
Pertold z Lipé vyznává, že se nachází v zajetí probošta kláštera v Konicích, od-

kud byl propuštěn s vědomím a vůlí vévody Albrechta Rakouského, a slibuje, že se nebude proboštu, klášteru, městečku ani poddaným kounickým za to mstít. Něm. zmínka Brunner (jako č. 276), s. 138.

341 1434 červen 5, Třeboň
Smlouva mezi augustiniánským klášterem v Třeboni a měšťany tamže o povinnostech měšťanů při opravě mostu tamže aj.
Čes. reg. T. Antl, Soustavný přehled výsad, privilejí a různých jiných práv města Třeboně, PAM 17, 1896—7, s. 61n.

342 1434 červen 6, Vídeň
Rakouský vévoda Albrecht přikazuje rychtáři a radě města Kremže a Steinu, aby nyní po porážce táborů a sirotků poslali na svátek sv. Jana nejbližší příští dva zástupce, protože se bude se stavy radit o obnovení pokoje.
Něm. reg. Quellen (jako č. 272), č. 16 009, s odkazy na starší reg.

343 1434 červenec 3, Vídeň
Týž všem úředníkům, že na sněmu konaném o svátku sv. Jana bylo usneseno v důsledku velkých škod, způsobených zemí nad Dunajem husity, táhnout proti nim do boje. Sraz je o svátku Nalezení sv. Štěpána v Lávě.
Něm. reg. Quellen (jako č. 272), č. 16 010, s citací dalších reg.

344 1434 červenec 14, Červený Kameň
Vilém Harschar, purkrabí na Červeném Kameni, informuje bratislavskou městskou radu o pohybech husitů, zejména o tom, že lidé Petra ze Strážnice přišli do Trnavy s mnoha vozy, na něž naložili víno a odjeli.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 304, č. 14. Slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1349.

345 1434 červenec 31, Červený Kameň
Vilém Harschar, purkrabí na Červeném Kameni, informuje bratislavskou městskou radu o tom, že šintavský purkrabí uzavřel příměří s velitelem trnavské posádky Blažkem (z Borotína).
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 304n., č. 15 a slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1356.

346 1434 srpen 10, Červený Kameň
Týž téže zasílá list velitele trnavské posádky Blažka (z Borotína) ohledně jednání o příměří mezi ním a Bratislavskými.
Něm. ed. Varsik (jako č. 187), s. 305, č. 16.

347 1434 září 11, s. 1.
Císař Zikmund uděluje erb Petrovi Maksantovi z moci císařské, jehož popis je uveden.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

348 1434 září 15—18, Opava
Rada města Hlubčic oznamuje, že se srovnala s městem Opavou o ražbu opavských haléřů.
Něm. ed. E. Rzehak, Beiträge zum schlesischen Münzwesen, ZGMS 3, 1899, s. 34n., Kopetzky (jako č. 328), č. 485; čes. reg. Kubiček (jako č. 176), s. 123.

349 1434 říjen 1, [Rokycany]
Svoje ze Zahrádky, purkmistr, konšelé a všechna obec města Rokycan postupují přesně určené městiště spolusousedu Mikuláši zlatníku za pevně stanovený úrok.
Čes. reg. Rokycký (jako č. 314), s. 110.

350 1434 říjen 18, s. 1.
Pražský měšťan Janek odkazuje svému strýci Mikšovi kožešníkovu platy na lidech kmetcích v Peruci, Dolánkách a Žižicích.
Čes. výtah F. Štědrý, Farní osada Perucká, SHK 6, 1905, s. 153.

351 1434 listopad 3, Vídeň

Jiří V. z Lichtenštejna uděluje Lorencu Pircherinwarterovi lénem dvůr ve Valticích a další majetky.

Ces. reg. Zemek (jako č. 2), s. 174, č. 34, též Zemek-Turek (jako č.2), č. 326.

352

1434 listopad 7, Bratislava

Jan Šmikovský ze Žďáru potvrzuje, že převzal od císaře Zikmunda 400 zlatých jako první splátku (o odchodu topoľčanské posádky) podle jejich vzájemné dohody.

Lat. ed. Varsik (jako č. 187), s. 306n., č. 17.

353

1434 prosinec 19, [Bamberg]

Bamberští měšťané tamnímu biskupovi Antonínu z Rotenhanu o škodách, způsobených v zemi husity.

Něm. částeč. ed. Schlesinger (jako č. 242), s. 195n., ze starší ed.

354

1434 prosinec 21, Tábor

Zápis ze sněmu některých táborských a sirotčích měst, konaného v Táboře.

Ces. ed. F. M. Bartoš, Manifest Jana Roháče z Dubé jako hejtmana města Tábora,

JSH 4, 1931, s. 55—57.

355

1434, [Brno]

Několik nejmenovaných brněnských měšťanů jako poručníci kšaftu nadávají oltář Všem svatých v klášterním kostele herburském v Brně.

Něm. reg. A. Raab, Archivalien in Mauerspinden, ZGMS 5, 1901, s. 291.

356

1434, s. 1.

Mikuláš (z Házmburka) souhlasí s dáním věna Markétě (manželce Jaroslava Zajíce z Házmburka).

Ces. reg. Sedláček (jako č. 189), s. 391, č. 25.

357

1434, s. 1.

Pisaf desk zemských českých Matěj z Křenov prodává panu Zbyňkovi (Zajíci z Házmburka) plat na Písech a Roudníku, který měl od jeho bratra Mikuláše.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 189), s. 391, č. 26.

358

1434, s. 1.

Jaroslav Zajíc z Házmburka na Slavětíně zapisuje své manželce Markétě věno se souhlasem Mikuláše z Házmburka na Budyni.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 189), s. 391, č. 24.

359

[1420—1434], s. 1.

Mikuláš Zajíc z Házmburka odkazuje svůj statek manželce Elišce z Koldic a Janu z Kolovrat, sezením na Kornhauzu.

Ces. reg. Sedláček (jako č. 189), s. 391, č. 22.

360

1435 březen 12, Bratislava

Císař Zikmund oznamuje všem obyvatelům Uherského království, že zaútočí proti husitům, uhlájí všechny hrady, města a tvrze v moravském pohraničí a zároveň je zbraněmi a potravinami.

Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 65, č. 45; Inventár (jako č. 172), č. 1377 bez data.

361

[1435?] duben 14, Veselí

Blažek z Borotína seděním na Veselí žádá Bratislavské, aby zaplatili svůj dluh ve výši 40 zlatých.

Lat. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 49; Inventár (jako č. 172), č. 1465 řadí k 1436.

362

1435 duben 29, s. 1.

Opat valdsaského kláštera Jan sděluje chebskému purkmistru a radě, že jeho sklep mistr vypoví příštího dne v radě ve věci Oty z Ilburku.

Něm. reg. Stegl (jako č. 41), s. 51, č. 97, něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 31, č. 97.

- 363 1435 květen 15, Trnava
Michal Tompa oznamuje Bratislavským, že 12. května byla dobyta Trnava, císař přijel do města, jež obsadil svým lidem a dnes přijela i císařovna.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 65, č. 46.
- 364 1435 květen 24, Trnava
Týž týmž, že slyšel od kancléře a arcibiskupských radů, že císař zůstane 14 dní v Trnavě a pak odjede do Brna.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 47.
- 365 1435 červen 14, Trnava
Týž týmž, že císař brzy vyrazí do Brna, císařovna a hrabě cejlský však do Bratislavy.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 48, slov. reg. Inventár (jako č. 160), č. 1388.
- 366 1435 září 17, klášter sázavský
Jan z Kunštátu a z Jevišovic seděním u sv. Prokopa postupuje své jevišovské zboží na Moravě Janu Jankovskému z Vlašimi.
Čes. reg. A. N. Vlasák, Benediktinský klášter sv. Prokopa na Sázavě, PAM 9, 1871—1873, sl. 499.
- 367 1435 září 28, Libava
Fojt, purkmistr a konšelé města Libavy oznamují Olomouckým, že olomoucký obyvatel Jakeš Generzig, obviněný v Uničově z vraždy, se u nich choval dobře.
Něm. ed. K. Berger, Zur Geschichte der Stadt Liebau, ZGMS 20, 1916, s. 282.
- 368 1435 říjen 12, Valdsasy
Opat valdsaského kláštera Jan žádá purkmistra a radu města Chebu, aby odvrátili Otu z Ilburka od jeho plánu škodit klášteru pro zdánlivé nároky jeho synovce na klášter.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 51, č. 98, něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 32, č. 98.
- 369 1436 únor 7, Pöchlarn
Řezenský biskup Konrád dává Jiřímu z Lichtenštejna v léno polovinu tvrze Brandeck a další zboží.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 174, č. 35, a Zemek-Turek (jako č. 2), č. 329. Ed. u Jenneho viz cit. Zemek.
- 370 1436 červen 1, s. l.
Louňovický probošt prodává městu Soběslavi plat 100 grošů na dvoře Petříně za 12 kop grošů.
Čes. reg. M. Kolář, Archiv soběslavský, PAM 8, 1868—9, s. 158. Širší čes. reg. uvádí R. Cikhart (jako č. 290), s. 94.
- 371 1436 červen 9, Trnava
Rada města Trnavy oznamuje bratislavské městské radě, že se husité chystají táhnout do okolí Bratislavy a že před šesti dny chtěli vpadnout do země, ale zastavila je voda.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 50. Slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1431.
- 372 1436 červen 10, s. l.
Kryštof z Lichtenštejna uděluje Štěpánovi Erndorferovi lénem dvorec v Pavlově a osvobozuje jej doživotně od všech platů.
Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 174, č. 36, Zemek-Turek (jako č. 2), č. 330.
- 373 1436 červenec 7, Kadolzburg
Markrabí braniborský a purkrabí norimberský Friedrich děkuje chebskému purkmistru a radě za zaslání listů císaře Zikmunda a jeho radů.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 51, č. 100 a něm. ed. Siegl (jako č. 242), s. 33, č. 100.

- 374 1436 červenec 18, Sadek Kateřina z Tepence, vdova po Hynkovi z Valdštejna a Rukštejna, dává své věno na Tuchoměřicích svému synu Zdeňkovi z Valdštejna a svému vnuku, synu Jindřicha z Valdštejna. Čes. reg. Sedláček (jako č. 180), s. 391, č. 27.
- 375 1436 srpen 17, Jihlava Albrecht, vévoda rakouský a markrabě moravský, uděluje městu Slavonice výroční trh na sv. Alžbětu (listopad 19). Něm. reg. Reutter (jako č. 1), s. 258. Český reg. z lat. orig. M. Svobodová, Slavonické listiny z let 1359—1799, JSH 49, 1980, s. 37—38, č. 10.
- 376 1436 září 10, s. 1. Císař Zikmund zastavuje ves Michli měšťanu Starého Města pražského Janu Rečkovi za 400 kop grošů. Čes. ed. Svatoš (jako č. 20), s. 136n., č. 11. Reg. RI 11, č. 11 410, a Beneš-Beránek, Soupis č. 814.
- 377 1436 září 23, Bratislava Bratislavská městská rada žádá císaře Zikmunda, aby jim byla zaplácena hodnota vína, které jim nechal vzít Jiřím a Štěpánem z Rohanovců a aby jim obstaral diužní úpis, který má v rukou Blažek (z Borotína). Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 51. Slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1452.
- 378 1436 říjen 29, Praha Císař Zikmund zastavuje Matyášovi z Chlumčan ves Smolnici za 700 kop pražských grošů. Čes. ed. M. Svatoš, Listiny k počátkům koleje Matyáše Loudy z Chlumčan, HUCPR 17-1, 1977, s. 77n., č. 1. Reg. RI 11, č. 11 501.
- 379 1436 listopad 8, Znojmo Provinciál česko-polské provincie menších bratří vydává stanovy pro znojmské klarisky. Čes. ed. K. Minařík, Stanovy pro znojmské klarisky z r. 1436, SHK 23, 1922, s. 51—55.
- 380 1436 listopad 26, Třeboň Purkmistr, rychtář a přísežní města Třeboň vysvědčují převod nemovitostí a platů mezi některými jejich spoluměšťany a klášteřem augustiniánů-kanovníků tamže. Čes. reg. Antl (jako č. 341), sl. 62.
- 381 1437 únor 20, Praha Císař Zikmund potvrzuje zástavu vsi Smolnice svému hofrychtěři Matyáši z Chlumčan. Čes. ed. Svatoš (jako č. 378), s. 78n., č. 2. Něm. reg. RI 11, č. 11 672.
- 382 1437 únor 22, Praha Podkomoří Českého království Jan z Kunvaldu potvrzuje, že město (Český) Brod bylo vyňato z arcibiskupovy pravomoci a povýšeno na královské. Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 68, č. 23.
- 383 1437 duben 15, Vídeň Vévoda rakouský a markrabě moravský Albrecht rozhoduje společně s podkomořím Markrabství moravského a svým úředníkem na Špilberku Václavem z Kukvic spor mezi klášteřem v Dolních Kounicích a Kryštofem z Lichtenštejna. Čes. reg. Zemek (jako č. 2), s. 174, č. 37, a Zemek-Turek (jako č. 2), č. 331.
- 384 1437 duben 28, s. 1. Převor Matěj, kazatel Petr a další spolu s konventem plzeňského kláštera sv. Ducha dosvědčují, že v klášteře jsou pochováni páni z Bělé a Gutštejna a též páni z Litic a Potštejna.

385 1437 květen 19, s. 1.
Vodňanští se omlouvají purkrabímu na Helfenburku Janu z Kraselova, že nezasáhli na obranu chudých proti loupežím Jaroše z Drahonic.
Čes. výtah Fr. Teplý, O Jarošovi z Drahonic, SHK 10, 1909, s. 215.

386 1437 květen 20, s. 1.
Tiž témuž ohledně loupeže obilí v souvislosti s rozbroji mezi nimi a Sedleckým aj.
Čes. výtah Teplý (jako č. 385), s. 215.

387 1437 červen 1, Praha
Nejvyšší kancléř a purkrabí chebský a loketský Kašpar Šlik sděluje Bratislavským, že k nim posílá hudece a herce královny (Barbory), kteří jemu a jeho bratru Mathesovi sloužili, a žádá, aby se o ně Bratislavští dobře postarali.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 53. Slov. reg. Inventár (jako č. 172), č. 1519 mluví o „pekařích“.

388 1437 červen 21, Praha
Císař Zikmund zakazuje Bočkovi z Veselí vzhledem k jejich dluhům obtěžovat bratislavské měšťany.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 54 a Inventár (jako č. 172), č. 1523.

389 1437 den sv. Petra (buď únor 22 či červen 29 neb srpen 1), s. 1.
Purkrabí míšeňský Jindřich z Plavna vyznává, že Kynšperští nečinili nic proti Andresovi ze Štampachu.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 56, č. 4.

390 1437 červenec 6, Praha
Křišťan z Prachatic, rektor pražské univerzity, a další hodnostáři vydávají instrukci pro jednání univerzitních posílů M. Prokopa z Plzně a M. Jana z Příbrami na basilejském koncilu.
Lat. ed. F. M. Bartoš, Z husitského a bratrského dějepisectví IV. Z nových i starých spisů Vavřince z Březové, ČCM 94, 1920, s. 193—5.

391 1437 srpen 6, Praha-Karolinum
Legát basilejského koncilu, biskup v Coutances Filibert, udílí po smrti faráře Viléma faru v Řečici knězi Janovi z Černovic.
Čes. reg. z fragm. or. lat. Dokoupil (jako č. 269), s. 101.

392 1437 srpen 7, Vídeň
Rakouský vévoda a moravský markrabí Albrecht daruje Brněnským markraběci tavernu na Horním trhu.
Čes. reg. Dřímál (jako č. 296), s. 33.

393 1437 srpen 20, s. 1.
Vodňanští sdělují Janu z Kraselova, purkrabímu na Helfenburku, že nepotrestali Jana Plevu a jeho syna, protože nenáleží pod jejich právo.
Čes. výtah Teplý (jako č. 385), s. 215.

394 1437 srpen 24, [Slavonice]
Duchovní (slavonický farář Jan) a obec města Slavonic zlistiňují obnovení kaple Božího těla, založené v r. 1280 a zkažené husitskými schismatiky (notářský instrument veřejného notáře Václava Vlka).
Něm. reg. Reutter (jako č. 1), s. 297. Čes. reg. M. Svobodová (jako č. 375), s. 38, č. 11.

395 1437 srpen 24, Vídeň
Albrecht vévoda rakouský a markrabí moravský vysvědčuje, že 100 funtů vídeňských feniků, které je dlužen vídeňskému měšťanu Jiřímu Rorovi a jež potřeboval k vykopení některých hradů a rent zastavených za husitských válek, zaplatí do sv. Martina přespříštího roku.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 690.

- 396 1437 srpen 24, Vídeň
Týž totéž měšťanu vídeňskému Štěpánu Neunhauerovi. Zaplatí do sv. Martina
příštího roku.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), s. 4 691.
- 397 1437 srpen 28, Vídeň
Týž vysvědčuje, že 100 uherských zlatých, které je dlužen vídeňskému měšťanu
Martinu Scheperovi a jež potřeboval ke stejným účelům, zaplatí jako v č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 692.
- 398 1437 srpen 28, Vídeň
Týž totéž vídeňskému měšťanu Thamanovi Schwarzovi.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 694.
- 399 1437 srpen 28, Vídeň
Týž vysvědčuje dluh ve výši 75 funtů vídeňských feniků vídeňskému měšťanu
Ulrichu von Eczleinstorf. Vše ostatní jako č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 693.
- 400 1437 září 5, Vídeň
Týž vysvědčuje dluh ve výši 150 funtů vídeňských feniků. Vše ostatní jako výše
č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 695.
- 401 1437 září 5, Vídeň
Týž vídeňskému měšťanu Jiřímu Herczogovi totéž včetně sumy jako v č. 399.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 696.
- 402 1437 září 15, s. 1.
Kynšperští slibují dodržovat výpověď, kterou mezi nimi a Andrešem ze Štampa-
chu učinili z králova rozkazu Matyáš Šlik na Bečově a další.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 56, č. 5.
- 403 1437 říjen 20, [Vodňany]
Vodňanští sdělují Janu z Kraselova, purkrabímu na Helfenburku, že nevědí, kdo
zloupil jeho lidi.
Čes. výtah Teplý (jako č. 385), s. 215.
- 404 1437 říjen 22, Praha
Kuneš z Dubé a Jan z Blanicé vyznávají, že se s Budějovickými nedohodli o ša-
cuňk za Rumpolta z Kosové Hory, a hlásí se o podíl z kořisti, připadající na
18 koní.
Čes. reg. Z. Šimeček, Poznámka k poznání činnosti budějovického vojenského
bratrstva v 30. letech 15. století, JSH 27, 1958, s. 66.
- 405 1437 listopad 2, Praha
Císař Zikmund obnovuje znak Prokopu Berkovi z Kunvaldu z Markrabství morav-
ského.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 68, s. 24. Širší čes. regist (s některými odliš-
nostmi) i u M. Koláře—A. Sedláčka (jako č. 11), s. 89.
- 406 1437 listopad 7, Vídeň
Albrecht, vévoda rakouský a markrabí moravský, dluží vídeňskému měšťanu Otovi
Sweybrerovi 100 funtů vídeňských feniků. Vše ostatní jako výše č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 699.
- 407 1437 listopad 7, Vídeň
Týž dluží vídeňskému měšťanu Mikuláši Kleinhoferovi 125 funtů. Vše ostatní jako
výše č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 700.
- 408 1437 listopad 7, Vídeň
Týž dluží vídeňskému měšťanu Erasmu Harrkiecherovi 60 funtů. Vše ostatní jako
výše č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 701.

- 409 1437 listopad 7, Vídeň
Týž dluží vídeňskému měšťanu Wolfhartu Prusewlovi 100 funtů. Vše ostatní jako výše č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 702.
- 410 1437 listopad 7, Vídeň
Týž dluží vídeňskému měšťanu Vavřinci Goldschmiedovi 50 funtů. Vše ostatní jako výše č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 703.
- 411 1437 listopad 7, Vídeň
Týž dluží vídeňskému měšťanu Michelovi von Stadel 60 funtů. Vše ostatní jako v č. 395.
Něm. reg. Quellen (jako č. 127), č. 4 704.
- 412 1437 listopad 13, [Praha]
Nejvyšší sudí dvorský Albrecht z Koldic nařizuje purkmistru, rychtáři a přísedícím města Žatce, aby dali o nejbližším trhu třikrát provolat královskou odúmrť ve vsi Pnětlukách, která spadla na krále po smrti zápisných držitelů léna Mikuláše z Valdeka a jeho syna Viléma.
Čes. ed. A. Vavroušková, Z archivny praemonstrátské kanonie na Strahově, ČSPS 56, 1948, s. 133.
- 413 1437 listopad 21, s. 1.
Hylbrant Preisnar na Permansgrünu prodává platy Albrechtu Bernšteinovi na Telvicích.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 7), s. 56, č. 6.
- 414 1437 listopad 22, [Vodňany]
Vodňanští sdělují Janu z Kraselova, purkrabímu na Helfenburku, že odpustili dvěma „pacholečkům“, kteří vyhrožovali lidem prostřednictvím Jaroše [z Drahonic].
Čes. výtah Teplý (jako č. 385), s. 215.
- 415 1437, s. 1.
Rada a obec města Bochova sdělují purkmistru a radě města Chebu, že zlí lidé zničili chrám v jejich městě i se zařízením a prosí je, aby jejich zástupci mohli k jeho obnově vybírat v Chebu almužny.
Něm. reg. Siegl (jako č. 41), s. 51, č. 101, a něm. ed. týž (jako č. 242), s. 33, č. 101.
- 416 1437, s. 1.
[Císař Zikmund] polepšuje erb Pavlovi Sparenlaybovi, měšťanu v Lokti.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.
- 417 1437, s. 1.
Jan z Donína žádá Zikmunda z Vartenberka a z Děčína, aby hrad Grafštejn, který drží, postoupil jeho strýci Hlaváčovi z Donína.
Čes. reg. Sedláček (jako č. 189), s. 401, č. 13.
- 418 [ca 1436—1437], Bratislava
Pamětní spis bratislavské městské rady císaři Zikmundovi o válečných škodách města.
Něm. reg. Beck-Loserth (jako č. 28), s. 66, č. 52.
- 419 [ca 1435—1437], s. 1.
Král (!) Zikmund slibuje obnovu privilegií pražské univerzity a vybízí k její reformaci [diktamen].
Lat. ed. Tříška (jako č. 15), s. 23n.
- 420 ca 1420—1437
[Král, císař?] Zikmund uděluje erb bratrům ze Štampachu, jehož popis je uveden.
Čes. reg. M. Kolář—A. Sedláček (jako č. 11), s. 89.

Jaroš z Drahonice hrozí Janovi z Kraselova, purkrabímu na Helfenburku v případě popravu svého služebníka Janka Hřivova odvetnými opatřeními.
Čes. reg. Teplý (jako č. 385), s. 315.

František Šmahel

V tábořském Okresním archivu je ve fondu Archiv města Tábora (AMT) pod signaturou A III a č. 1/1 uložen papírový list velikosti 15,6 × 21,7 cm. Značně porušené okraje a zbytky lepu nasvědčují, že list byl odlepen z nějaké staré knihy, kterou snad měl v šedesátých či sedmdesátých letech minulého století ve svém vlastnictví učitel na škole ve Starém Táboře, dnešním Sezimově Ústí. Informaci o možné provenienci čerpáme ze záznamu pořadatele tábořského archivu prof. Augusta Sedláčka, který pod stejnou signaturu zařadil ještě další papírovou písemnost fond AMT, sign. A III a č. 1/2. Oba dokumenty pak tento nad jiné povolaný znalec popsal následujícím způsobem:

„Starý lístek z 15. věku od nějakého kněze napsaný obsahující některá pro něho potřebná místa z písma svatého. Získal kdysi prof. Kolář od učitele v Starém Táboře. Formule asi z r. 1430 (bezpochyby na faře psaná), obsahující prosbu, aby jistí kněží byli z vězení propuštěni. Slepno ze staré knihy.“

Jak plyne ze sledu zápisu, nelze bezpečně říci, zda i druhý lístek byl získán prof. Martinem Kolářem od téhož učitele jako první, tuto možnost však netřeba zcela vylučovat.

Stručnou Sedláčkovu charakteristiku první (tj. sign. A III a č. 1/2) písemnosti stačí zde doplnit tím, že jde o přípravu ke kázání neznámého kněze nejspíše ze třetí čtvrtiny 15. století. Kněz si zřejmě osnovu svých kázání s výčtem biblických citací psal na samostatné karty, z nichž pak vyčlenil při opakovaném použití tu, jež se vázala k příslušné neděli či svátku. Není to jediná kulturně historická drobnost, kterou lze z lístku vyčíst. Pisatel myslel latinsky, měl tudíž ještě dobrou školní průpravu, a teprve při vlastním mluveném projevu mluvil česky. Byl to ostřílený praktik, který věděl, že čas od času musí nepozorné posluchače upoutat či napomenout adresním extempore. Předem si totiž do přípravy některé vsuvky tohoto druhu poznamenal, a to výjimečně v češtině, např. „nespi babo“.

Druhý lístek, jemuž bude dále platit naše pozornost (srov. přílohy 1 a 2), August Sedláček přehlédl jen zběžně, a jakmile hned z prvních řádků zjistil, že jde o formulářový kus bez spolehlivých osobních a místních jmen, ztratil o text zájem a spokojil se povšechným záznamem. Jen tak si lze vysvětlit, že mluví pouze o jedné formuli, ač lístek obsahuje dvě. Při zběžném pohledu na text psaný jednou rukou mohlo k tomuto omylu snadno dojít, neboť oba formulářové kusy na sebe bezprostředně navazují. Kromě toho také po obsahové stránce neodpovídá stručný regist skutečnosti. Ani jedna z obou písemností formulářového typu předně nežádá propuštění zajatých kněží. Za druhé pak ani osoby, o něž šlo, nebyly duchovního stavu.

Zcela jistě v druhém případě, nejspíše však i v prvním, neboť pisatel by sotva opomenul tuto závažnou okolnost uvést. Seznamme se nejprve s obsahem obou formulí.

První má povahu okružníku ve formě doporučujícího listu. Jistý kněz Rehoř z farní osady N., spolu s jinou osobou označenou pouze šiframi „K. de N.“, se přimlouvají za doručitele listu Jana z R., který byl zajat protivníky Království a pak vězněn 34 týdnů na hradě P. Krutým mučením byl donucen upsat se k blíže neuvedenému výkupnému, jehož výše přesahovala jeho finanční možnosti. Jelikož řečený Jan z R. zřejmě neměl nikoho, kdo by ho vyplatil, neznámí věznitelé ho více než po půl roce propustili, aby ho dále nemusili živit. Poslední si však domýšlíme. Jestliže totiž výkupné za zajatce patřilo k nejvýnosnějším ziskům válečného podnikání, mělo svůj skutečný efekt pouze v případě dobře situovaných zajatců a vězňů, za něž byli příbuzní a známí s to zaplatit požadované částky. Jakmile tomu tak nebylo, stával se zajatec přítěží, neboť nemohl zaplatit ani za nejnuznější obživu, nemluvě o dalších nákladech spojených s provozem a ostrahou věznic. V takových případech zajatec byl zřejmě donucen podepsat finanční závazek, jenž měl povahu dlužního úpisu. Aby však nešlo o ryze formální akt, musel se odehrát v době, kdy válečné pŕtky byly již více méně přechodného rázu a kdy i pro postiženého byl úpis skutečným břemenem, jehož nemohl nedbat. Na první pohled se zdá tato eventualita nepatřičnou, leč zdání klame. Pokud se propuštěný zajatec s obdobným závazkem chtěl usadit znovu ve svém městě, tamější rada nemohla nad celou záležitostí mávnout rukou. Pokud se sama nepřičinila o finanční výpomoc, jak tomu bylo v našem případě, musela k dotčnému závazku přistupovat z hlediska platného městského práva. V opačném případě by totiž vystavovala v nebezpečí další své sousedy, jež mohla oklamaná strana zajmout při první možné příležitosti a na nichž se pak mohla hojit. Že nemajetný obyvatel obce se musel vydat na žebrotu, dokládá právě první písemnost. Uvedenému nešťastníku Janovi pak nezbylo nic jiného, než se obrátit o pomoc k svému faráři. Ten mu sice potřebnou částku poskytnout nemohl, na to příjmy kališnického kněze nestačily, poradil mu však, aby se jako almužník vydal žebrot od místa k místu. Za tím účelem mu také vystavil průvodní doporučení, aby mu případní dárci uvěřili.

Chmurný průhled do života jednotlivce i husitsko-kališnické obce, která neměla dostatečnou snahu pomoci svému postiženému sousedu, podává i druhý text. Také soukeník Vavřinec upadl do zajetí, když se vydal do neznámého místa za obchodem. Ačkoli výkupné ve výši 4 kop a 10 grošů bylo ve srovnání s odjinud známými částkami mimořádně nízké, pro Vavřince představovalo sumu, kterou si běžným způsobem nemohl opatřit. Ani jemu tak nezbývalo nic jiného, než se vydat na žebrotu. Pozoruhodné je, že dotčný Vavřinec nenalezl pomoc u svých kolegů stejného řemesla. Už podle výše výkupného šlo o málo úspěšného souseda, či dokonce jen soukenického knapa, který pro krátkost lhůty si nestačil na výkupné vydělat.

O návrat k řemeslu měl přitom zájem, jak zdůrazňuje neuvedený pisatel, jenž také adresátu oznamuje, že je ochoten mu vyjít proti-sloužbou vstříc, kdyby se vyskytl obdobný případ z jeho strany.

Tentokrát nemůžeme být na pochybách, že písemnost měla vztah přímo k Táboru, což v případě prvního textu není jisté. Závěrečná datační formule „Datum in Tabor“ je tu dostatek spolehlivou oporou. A protože oba texty, jak již víme, byly psány stejnou rukou, stoupá tím pravděpodobnost, že i první doklad byl přinejmenším přepsán na Táboře. Nejspíše pak na tamější faře, jak postřehl již Sedláček, i když bychom spíše uvažovali o táborské kanceláři. Latinský jazyk obou formulářových kusů napovídá, že původce byl latiník a že také počítal s příjemci znalými jazyka všech středověkých vzdělanců. Ne že by táborská městská kancelář latiníků neměla. Její notáři i písaři byli vyškolenými odborníky, kteří zvládali početnou agendu nejrůznějšího druhu, a to nejen v češtině a latině, ale nejspíše i v němčině. Písemný styk v češtině byl však již před polovinou 15. století v jihočeské oblasti natolik převažující, že naprostá většina táborských listů a dokumentů byla psána česky. K použití jiného kancelářského jazyka, doklady máme pro latinu, musel být zvláštní důvod, většinou cizí původ adresáta. Jelikož však okruh míst, kde si táborští almužníci mohli vyprosít pomoc, zahrnoval města a městečka kališnické oblasti, městští písaři by dozajista dali přednost češtině. Je proto nutné vyjít přímo z textu a předpokládat, že přímluvné listy měly spojitost s farou. Pokud tomu tak skutečně bylo, získali bychom cenný doklad o širší působnosti kališnických kněží i jejich roli v záležitostech komunálně charitativní povahy.

V prvním případě ovšem nemůžeme vyloučit, že táborský farář či kněz si pouze text sestavil na základě došlého listu odjinud, aby měl pomocnou osnovu pro případ, že by sám měl obdobný doporučující list vystavit. Nasvědčovalo by tomu, že oba pisatelé pocházeli z jednoho místa N. Nemuselo přitom jít o libovolnou náhražku lokalit šifrou N., neboť doručitel je uváděn jinou šifrou (R), z čehož by rovněž mohlo plynout, že uvedený Jan de R. nepocházel ze stejného místa jako kněz Řehoř a jeho kolega. Žádného táborského kněze Řehoře se zatím nepodařilo doložit až do konce 15. století, a proto domněnka, že původní písemnost byla jiné provenience, má jisté oprávnění. V tom případě by však ani pisatel druhé písemnosti nutně nemusel být knězem Řehořem z prvního textu. Že však o kněze šlo, nemůže být z vlastní formulace pochyb. Podle oslovení se obracel nejspíše na některého univerzitního mistra, pokud si správně zkratku M. vykládáme ve smyslu „Magister“. Nepochybně šlo o dobrého známého, jak lze vyčíst z dovětky, že pro tentokrát o ničem jiném nepíše.

Vzhledem k tomu, že datační formule uvádí za dějiště Tábor, stojí za to vydat se po stopách soukeníka Vavřince. Jelikož zprávy o levném (šerém) táborském suknu na vzdálenějších trzích pocházejí již ze čtyřicátých let 15. století, mohla by být vodítkem již

nejstarší tábořská kniha trhov. Vavřinců uvádí celkem deset, řdn z nich vřak nebyl soukenkem. Vzhledem k chudobě nařeho zajatce nemohlo jít ani o vlivného konřela a tábořského delegáta pt jednání s koncilem Laurina. Jinak tábořská kniha trhov zn pouze Laurinka kramáře. Mořn stopa tak vedla do przdn.

Vřechny ostatn nrřky personln, mstn ěi jin povahy jsou v obou formulcích natolik neurěit, ře by nemlo smyslu hledat pro n mořn řeřen. Hrad v P. by bylo mořno hledat jak v ěechch, tak i v cizině, a to podle smyslu, kter bychom pkldali výrazu „per emulos regni huius“. Z tábořských pramenů sice známe povícero Janů pocházejících z mst zaěnjcch písmenem R, ani tu vřak nelze nalézt řdn oprn bod. Na rozdíl od A. Sedlcka, kter formule datoval k roku 1430, soudm, ře jejich vznik nutno klást buď do ětyřictch nebo ař ředestch let 15. století. V ppd druh mořnosti, jeř se mi zdá pravdpodobnjř, by pchzelo vvahu období vleěnho stavu mezi králem Jiřím a Zelenohorskou jednotou. Více méně intuitivn předpoklad pozdjř datace oprm o formulace, jeř se zdj nasvděovat ař kaliřnick etapě msta po roce 1452. Rada předchozí vojensk republiky by si patrn poradila s obdobnými ppd sama, uěinnj a bez prostřednictví knř.

P ř í l o h a 1

Bez msta a data

Or. pap., zlomek filigránu, razítko na verzu (novodob)

Řehoř, knř z N., a K. z N. se pmlouvj za doruěitele listu Jana z R., kter se doprořuje finaněnho pšspůvku na vkupn za jeho osobu.

Universis et singulis cuiuscumque status et conditionis existant, ad quos presentes pervenerint. Gregorius sacerdos de N. nec non K. de N. affectum christianam religionem prosequi et regna caelestia adipisci. Amantissimi, quia, prohi dolor, Johannes de R., presencium cursor, captivus per emulos regni huius in captivitate XXXIII septimans detentus in castro P. per seva tormenta ad taxandum se ipsum super certa summa pecunie coactus propria substantia ab ipsa captivitate liberari nesciens, vestras reverencias visitat elemosinam sanctam pro liberatione ipsius petiturus. Quare vos omnes et singulos petimus et sancte elemosine atque christiane compassionis intuitu hortamur, quatenus ipsum ad dandam sanctam elemosinam pro liberatione ipsius de manibus inimicorum consiliis et auxiliis suscipere velitis oportunis. Datum etc.

P ř í l o h a 2

Tboř, bez data

Or. pap. jako u plohy 1.

Nejmenovan tbořsk knř řd faráře neuvedenho msta o finaněn podporu pro soukenka Vavřince, kter si almuřnmi opatřuje penze na vkupn.

Votivis in Domino successibus prosperari. Reverende M[agister]! Cumquandoque a vestra civitate veniunt quidam volentes suis indigenciis subvenire, quos indubie promovent sacerdotes, presertim dum constat ipsos non esse hominum deceptores, sed penuria depressos et nimia paupertate, placeat igitur divini amoris intuitu premii caelestis sub obtentu ac recompensacionis gracia Laurencium panificem, latorem presencium, in suo transeunte negotio captivatum et in 4or taxatum sexagennis et 10 grossis promovere modo quo sciveritis aprecori eo fine, ut a sua captivitate valeat liberari. Nam iam hoc solum habet de pecuniis quod pro redimendo per suam mendicacionem elemosine titulo sibi datur et summa predicta pro sua liberatione soluta non intendit amplius mendicare, sed in suo artificio fideliter laborare. Premissa exequendo in casu simili me ad agendum conformiter habebitis obligatum. Non plura pro presenti. Datum in Tabor.

**ZPRÁVY O TÁBOŘE A JEHO OBYVATELÍCH
V NEJSTARŠÍCH KNIHÁCH KŠAFTŮ NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO
(1436—1494)**

Bohdan Zilynskij

Vývoj vztahů pražských měst a Tábora po roce 1420 patří mezi důležité problémy, jejichž vysvětlení je potřebné pro poznání dějin pražského souměstí i tábořské městské obce 15. století.¹⁾ Význam každé zmínky pramenů o Táboře a jeho obyvatelích je tím větší, že pramenná základna tábořských dějin je citelně postižena ztrátou druhé nejstarší městské knihy.²⁾ Zůstává otázkou, nakolik mohou zánik tohoto pramene nahradit pro období plných 60 let rozptýlené zmínky, zachované v městských knihách jiných lokalit, v našem případě v knihách jednotlivých pražských měst. Poměrně rozšířené přesvědčení, že pro období 15. století jsou tyto prameny už důkladně vytěženy, neodpovídá skutečnosti.³⁾

Jako doklad pro toto tvrzení předkládáme zde sbírku zpráv o Táboře a jeho obyvatelích, tak jak jsou zapsány v nejstarších dvou zachovaných knihách kšaftů Nového Města pražského.⁴⁾ Vzhledem k poměrně rychle zvládnutelnému rozsahu zmíněných pramenů bylo možno získat jejich zpracováním základní soubor informací, který bude v budoucnosti doplněn excerpcí dalšího rozsáhlého pramenného celku — novoměstských radních manuálů, zachovaných v souvislé řadě pro období po r. 1440. Prozatím provedené sondy naznačují, že také tyto městské knihy obohatí naše znalosti o Táboře a pražsko-tábořských vztazích o nové údaje. Zprávy, které byly prozatím v manuálech nalezeny, ponecháváme v tomto článku stranou s jedinou výjimkou: otiskujeme část zápisu, který zajímavým způsobem doplňuje a upřesňuje zprávu o události z r. 1447, která je v nejstarší knize kšaftů Nového Města zachována v jiné, vzhledem k Táboru méně určité podobě.

Naše zkoumání je v závislosti na použitých pramenech časově omezeno lety 1436 a 1494. Pro předcházejících 16 let existence Tábora (tj. prvních 16 let jeho trvání) přinášejí pražské městské knihy minimum zpráv, které by informovaly o různých podobách pražsko-tábořských vztahů.⁵⁾ Tento stav se pravděpodobně příliš nezmění ani v důsledku dalšího bádání. Rok 1436 je však přijatelným východiskem našeho výzkumu už vzhledem k tomu, že v jeho průběhu došlo k prvním jednáním, předcházejícím vydání privilegia císaře Zikmunda pro Tábor dne 25. ledna 1437.⁶⁾

Nalezené a v příloze vydané zprávy, pokrývající období téměř šesti desetiletí, lze rozdělit z chronologického hlediska do dvou poměrně odlišných celků. Výrazným mezníkem je zde podrobení Tábora moci zemského správce Jiříka z Poděbrad dne 1. září 1452, defi-

nitivně dovršující podřízení města zemskému pořádku, k němž byla nastoupena cesta už o 16 let dříve.

Nevelká skupina zpráv z doby před r. 1452 je dokladem koexistence prvků pražsko-táborské konfrontace a už probíhajících obchodních kontaktů Nového Města pražského s Tábořem. Malý počet zpráv znemožňuje jednoznačné stanovení poměru obou těchto faktorů, resp. jeho postupných proměn v uvedeném období.

Zmínky, dokládající momenty novoměstsko-pražsko-táborské konfrontace, se vztahují k letům 1439 a 1447. Díky první z nich se dovídáme o tom, že jeden z novoměstských měšťanů, kteří se zúčastnili neúspěšného tažení Zikmundova nástupce — krále Albrechta — k Tábořu, upadl v jeho průběhu do zajetí a ve vězení na Táboře zemřel.⁷⁾ Zdá se, že šlo o poměrně výjimečnou událost. Snad tomu nasvědčuje několikanásobné upozorňování pozdějších zápisů novoměstských knih na tuto událost (např. ještě r. 1452, tedy po 13 letech!).

Smrt druhého novoměstského měšťana-řemeslníka, k níž došlo v rámci pražsko-táborské konfrontace, je doložena v srpnu r. 1447 z okolí Divišova na Podblanicku. Jde o událost, která se odehrála v rámci několikadenního konfliktu, o jehož průběhu jsme informováni i z jiných pramenů.⁸⁾

Bylo by ovšem chybou na základě těchto dvou, popř. ještě dalších zpráv,⁹⁾ usuzovat na výlučně a permanentně nepřátelské vztahy obou měst po celé období let 1438—1452. Vzácný, nahodile dochovaný údaj dosvědčuje už k r. 1442 skutečnost, že v Praze byly známy a používány výrobky z tábořského šerého sukna a že tedy měly novoměstsko-táborské vztahy i svou ryze civilní a mírovou náplň. Je ovšem těžké uvažovat na základě tak fragmentárního údaje o možném rozsahu a formách exportu tábořského sukna do Prahy.

Jinou skutečností, na kterou bude nutno v budoucnu obrátit zřetel, je před r. 1452 doložitelné pronikání novoměstského piva do oblasti severně od Táboře. Prostřednictvím zmínek o pohledávkách některých testátorů z Nového Města jsme přiváděni k poznání, že o naprosté uzavřenosti oblasti na pomezí středních a jižních Čech vůči Praze nelze v této době hovořit.¹⁰⁾

Ještě než přejdeme k hodnocení zpráv z období po r. 1452, upozorňujeme zde na zajímavou skupinu dokladů, spjatých rovněž, byť těžko definovatelným vztahem, s Tábořem. Máme na mysli údaje o používání příjmení (přízviska) „Tábor“ nebo „Táborka“ na Novém Městě i na českém venkově ve 40. a 50. letech 15. století.¹¹⁾

Po podřízení Táboře moci Jiříka z Poděbrad v r. 1452 dochází ve vztahu Nového Města a Táboře poměrně rychle k přechodu na běžný model vztahu dvou královských měst, mezi jejichž obyvateli se rozvíjejí obchodní a do jisté míry i příbuzenské vztahy. Zvláště markantní a pozoruhodný je soubor dokladů, nakupených v knize kšaftů mezi květnem r. 1453 a únorem následujícího roku.

Celkem 12 zpráv, ilustrujících více než čtyřicetileté období novoměstsko-táborských vztahů po r. 1452 je z časového hlediska rozlo-

ženo nerovnoměrně. Jak už bylo řečeno, poměrně nejvíce jich spadá do období počátku 50. a poté až první poloviny 90. let 15. století. Z věcného hlediska budí největší pozornost kšafy osob z Tábora, porízené na Novém Městě a doložené ve čtyřech případech.¹²⁾ Pouze jeden z těchto kšaftů byl zahrnut do edice Josefa Teigehe a tam v úplnosti otištěn; jeho edici proto neopakujeme.¹³⁾ V úplnosti však publikujeme ostatní tři kšafy vzhledem k tomu, že se jedná o cenné písemné projevy osob, které po určitou dobu na Táboře žily a působily. Zatímco dva ze čtyř dochovaných kšaftů prokazují příchod osob z Tábora na Nové Město za účelem trvalého usazení v Praze, je třeba v případě Bartoně střelce a Jana Rozpuka uvažovat spíše o jejich smrti v průběhu krátkodobého pobytu na Novém Městě.

Celkem je ve všech dochovaných zprávách uvedeno asi 30 osob, působících na Táboře, mezi nimiž vytvářejí poměrně početnou skupinu střelci a soukeníci. Ani jedno ze jmen tábořských obyvatel se ve zprávách neopakuje. Část doložených vazeb k Táboru se netýká v tomto městě žijících jedinců, ale přímo tábořské městské obce, resp. její městské rady.

V úhrnu tvoří zjištěné údaje poměrně roztržštěný celek, jehož využitelnost vzroste až po srovnání se svědectvím jiných pramenů, ať už pražské nebo jiné proveniencie. Ještě fragmentárnějším dojmem působí dochované zmínky knih kšaftů o jiných městských lokalitách nebo vesnicích na Tábořsku.¹⁴⁾ Relativně největší a nejucelenější soubor poskytuje kšaft Jíry, syna Dominova ze Soběslavi, kde je vedle jedné osoby z Tábora zmíněno ještě několik jedinců z různých vesnic na Tábořsku.¹⁵⁾ Srovnání počtu zjištěných zpráv o Táboře s četností zmínek o jiných jihočeských městech dovoluje vyslovit názor, že vztahy tohoto města s Novým Městem pražským, popř. s Prahou jako celkem, byly po polovině 15. století poměrně výrazné.¹⁶⁾

Závěrem lze vyslovit naději, že další zkoumání pražských městských knih 15. století postupně přinese poznatky, které dále doplní svědectví nejstarších novoměstských knih kšaftů a umožní vyslovit o pražsko-tábořských vztazích podrobnější a podloženější závěry.

P o z n á m k y

1) Téma „Praha a Tábor“ bylo zatím zpracováno jen málo a poněkud odlišným způsobem. Srov. stejnojmennou studii Váciava Vojtíška, Praha 1938, a článek Jaroslava Mezníka, Tábor a Staré Město pražské, ČSČH 19, 1971, s. 45–52.

2) Srov. Jiří Kořalka — Rudolf Tecl, Historické osudy tábořské městské knihy z druhé poloviny 15. století, Husitský Tábor 1, 1978, s. 45–77.

3) Snažili jsme se to naznačit v článku Podblanicko v nejstarších knihách kšaftů Nového Města pražského [1436–1494], Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 25, 1984, s. 169–185.

4) Využity byly knihy kšaftů z let [1420] 1436–1455 (Archiv hl. m. Prahy, rkp. 2096) a z let 1455–1494 [tamtéž, rkp. 2094].

5) Převažují zprávy o tábořských polních vojscích, popř. o zakupování jejich příslušníků na Novém Městě pražském. Pozoruhodná je zpráva o domě, koupeném zde pro tábořskou městskou obec snad na počátku května r. 1434. Blíže srov. naši studii Poznámky k vývoji vztahu pražských měst a husitských polních vojsk, Documenta Pragensia 6/1, 1986, s. 109–120.

⁶⁾ Text vydán Antonínem Haasem ve 3. svazku Codexu juris municipalis regni Bohemiae, Praha 1948, č. 102, s. 167—171.

⁷⁾ Smrt Ondřeje od jelena (Ondřeje Sedláka) lze datovat snad do podzimního období roku 1438. O jiném novoměstském řemeslníkovi, který kšaftoval před nastoupením na výpravu k Táboru, srov. V. V. Tomek, Dějepis města Prahy, díl 6, Praha 1906², s. 52, pozn. 27.

⁸⁾ Srov. líčení V. V. Tomka v tomtéž svazku jeho syntézy, s. 137; s odkazy na prameny popisuje Rudolf Urbánek, České dějiny (Věk poděbradský), díl 2, Praha 1918, s. 150—151.

⁹⁾ Shodou okolností je v nejstarší novoměstské knize kšaftů dochován i text privilegia císaře Zikmunda na vybírání výtoně pod Vyšehradem, ze které má být dáváno Táborským 100 kop gr. ročně. (Codex juris municipalis, díl 2, s. 177—179, podle rukopisu Archivu hl. m. Prahy č. 2096, fol. V 8 rv = 234 rv). Toto privilegium bylo vydáno 30. ledna 1437. Dále lze v rukopise 2096 nalézt začátek textu ubrmanského výroku Jana Čabelického ze Soutic mezi městskými radami a obcemi tří měst pražských a radou a obcí Táborskou ve věci vyřešení vzájemných sporů. Vzhledem k tomu, že tento fragment je vydán v Codexu juris municipalis, díl 2, s. 179—180 ne zcela přesně, zahrnuli jsme jej do edice, přestože jde o písemnost z diplomatického hlediska odlišnou. Edici výše uvedeného Zikmundova privilegia na plat z Výtoně neopakujeme.

¹⁰⁾ Zvláště zde upozorňujeme na pohledávky tří novoměstských sladovníků v Miličíně, doložené v letech 1439—1442. Srov. práci citovanou v pozn. 3, s. 180—181.

¹¹⁾ V rukopise 2096 jsou doloženi: r. 1451 Kateřina řeč. Táborka, vdova po Janu Kulíkovi (fol. Q 1v = 188v), r. 1454 pak Blažek Tábora, soukeník (fol. V 1r = 227 r). V oblasti Podblanicka se připomíná Tábora z Čechtice, srov. práci citovanou v pozn. 3, s. 178.

¹²⁾ Nezapočítáváme sem kšaft Doroty Srbové, vdovy, protože nelze jednoznačně prokázat skutečnost, že na Nové Město přišla s manželem z Tábora. Z jejího kšaftu proto podáváme jen úryvek, bezprostředně se vztahující k táborským poměrům.

¹³⁾ Archiv český, díl 28, Praha 1912, s. 270—271. Jde o jediný zápis o Táboru z 15. století, podchycený v této edici Josefa Teigeho pod příslušným heslem.

¹⁴⁾ Ve studii citované v pozn. 3 byla vydána část z nich. Konkrétně se jedná o zprávy, týkající se Dědic, Jistebnice, Pohnání a Mladé Vožice. V našem souboru je zmíněna Lhota za Táborem; příslušné označení nelze jednoznačně interpretovat, protože jižně od Tábora je několik osad, které by mohly být v této souvislosti uvažovány.

¹⁵⁾ Archiv český, díl 28, s. 218—219. Kromě místních jmen uvedených zde jsou v Teigem vynechané části kšaftu zmiňovány ještě osoby z Dobronic, Radenína, Třebějic a Záříčí.

¹⁶⁾ Jedinou s Táborem srovnatelnou lokalitou je co do počtu zápisů Jindřichův Hradec, po něm pak Strakonice a Třeboň.

Příloha

1. 1438, 23. 12. — zpráva o smrti Ondřeje od jelena (Ondřeje Sedláka), měšťana Nového Města, ve vězení na Táboře

„Anno quo supra, feria III ante Nativitatem Domini, bona conspecta sunt in domo Andree a cervo ex opposito macellorum post mortem eius, qui mortuus est in Tabor in in (!) captivitate, per dominos consules de pleno consilio ad consciendum deputatos“ (v závěru zápisu zmíněn Ondřejův kšaft, pořízený pravděpodobně 26. 1. 1438 — v rukopise uvedeno chybně 1439!).

2096, fol. (= A 4v — 5 4r) 39v — 40r

2. 1442, 24. 7. — kšaft Doroty, vdovy po Jakobovi Šilhavém, sladovníkovi „Dále vzkazují, aby ihned po mé smrti poručníci, prodávuce sukni modrú, blány králikové, plášť šerý táborského sukna, i koupili tři dobré postavníky do kostela sv. Štěpána, dva menšie postavníky k sv. Kateřině a dva menšie tolikéž k sv. Karlu.“

2096, fol. G 5rv (= 100 rv)

3. (asi 1444?) — vstupní část ubrmanského výroku Jana ze Soutic ve sporech pražských měst s Tábořem

„Já Jan z Sútice, v ty časy hauptman kraje kúřimského, jakožto mocný úbrman a smlúvce mezi stranami dole psanými vyznávám tiemto listem obecně, ktož jej uzrie anebo čtúce uslyšie: Jakož opatrní páni purgmistři, konšelé i obce Starého, Nového i Menšieho Měst pražských z jedné a také opatrní purgmistr a konšelé i obec města Hradiště hory Tábor z strany druhé o výton i o všeka záštie proto zniklá (!), kterýmiž sú se z uobú stranú vinili v svých přech, na mě sú přišli i na mej výpovědi přestati pod základem tisíc kop grošuov dobřích (!) stříbrných zaručili. A já nadepsaný Jan z Sútice jakožto ubrman mocný a smlúvce záštie stran předeapsaných takúto smlúvu a sjednání i výpověd mezi stranami svrchupsanými učinil sem a mocí tohoto listu činím tak, že najprv strany napřed psané právě, věrně a křesťansky smířil sem a mír konečný o již psané záštie mezi nimi učinil a tiemto listem činím a je mířím křesťansky. Item najprv vypoviedám o všeckej škody a záhuby, kteréžkoli v tom záští staly sú se mezi stranami předeapsanými i jich služebníky i lidmi poddanými, i o vězně o všeckej, kterýmižkoli jmény mohli by jmenováni býti, kteréhožkoli stavu (...)" (zbytek zápisu nedopsán).

(2096, fol. V 7r = 233 r)

4. 1447, 9. 9. — zpráva o smrti Vaňka vetešnika, syna někdy Hadušova, měšťana a 1448 Nového Města, při pronásledování Táborů (1447, 27. 8.)

„My purgmistr a konšelé NMP timetó listem známo činíme nynějším i budúcím, že když z dopuštění Božieho nebožtík Vaněk, Hadušov syn, vetešník, spoluměštěnin náš, sšel jest z tohota světa skrze smrt u Divišova, na cestě od některých lidí skrze puotku raněn jsa, jak se jest to kolivěk přihodilo, a v tom

/2096, fol. M 3r = 148r; 9. 9. 1447/

„nebožtík Vaněk švec, syn někdy Hadušov, spoluměštěnin náš, jest z tohota světa na cestě, tomu již rok bude, třetí den po sv. Bartoloměji najprv přišť (!), poručenstvie neučiniv žádného ...“

/2096, fol. N 8r = 164r; 9. 8. 1448/

„Wenceslous Haduss renovator sotularium, posquam permissione divina in sequendo Taboritas cum dominis et communitate civitatis in via decessit intestatus ...“

/rkp. 88, pag. 234 — 5. 6. 1448/

5. 1453, 8. 5. — kšaft Bartoně střelce, měšťana města Hradiště Tábor, pořizený na Novém Městě (vydán v AČ 28, s. 270—271)

6. 1453, 17. 7. — kšaft Doroty, vdovy po Petru kramáři, měšťansky NMP

„(...) ustanovují mocné poručníky (...) tak jim rozkazujíc a poručejíc, aby po mé smrti duom muoj s měštištěm (...) a krámcem muoj prodadúce, i vydali z těch peněz Margretě, sestřenici mé, v Lhotě z (!) Tábořem pět kop gr., Prokopovi, bratru jejiemu, kramáři na Táboře, 5 kop gr. (...)“

2096, fol. S 6r /= 213r/

7. 1453, 29. 12. — kšaft Kateřiny Liznové, vdovy, měšťanky NMP

„(...) a také aby [poručníci] zaplatili dluhy, v kterýchž sem spravedlivě vinovala (...) jednomu člověku z Táboru 6 kop gr.“

2096, fol. S 9v /= 216v/

8. 1454, 22. 2. — kšaft Klimenta řeč. Dědek, soukeníka z Poříčí, měšťana Nového Města

„Naposledy oznamuji, že tito lidé vespod psaní dlužni jsou mi tyto dluhy dole psané: (...) Dřiemotka na Táboře jednu kopu bez čtyř gr.“

2096, fol. T 1v /= 218v/

9. 1457, 4. 5. — kšaft Pavla řeč. Popek, měšťana Nového Města

„Item Petr Črný podle Pobožného [dlužen mi] padesáte gr., za kateréhožto slíbil sem ku pánuom tábořským.“

2094, fol. A 21v /= 25v/

10. 1461, 7. 4. — kšaft Jana Rozpuka z Tábora, pořizený na NMP
„Ve jméno svatě a nerozdielně Trojice amen. Já Jan, řečený Rozpuk, z Tábora, ačkoli etc. Toho poručení mého činím a ustanovuji mocného a nejvyššího poručníka opatrného muže Matěje Čáslavského a s ním Václava Myslíka, měšťany Nového Města pražského, přátely mé zvláště milé. Nejprve oznamuji, že opatrní purgmistři, konšelé i všeka obec města Hradiště Tábor dlužní mi dvaceti zlatých uherských, na ty mám listy pod jich pečeti. Ten list i na ten list dobrů vůli dávám úplně Matějovi Čáslavskému, příteli mému svrchu psanému, a ty jemu zlaté mocně poručím, aby jemu od pánuov tábořských byly vydány beze všech zmatkuov a nesnáží. K tomu témuž Matějovi vešken statek muoj, kterýž mám u něho, mocně odkazují a poručím jakožto hospodáři svému a příteli milému, buď mnoho nebo málo. Potom oznamuji, že Pavel střelec z Tábora, přítel můj, má mých deset zlatých u sebe, z těch témuž Pavlovi šest zlatých a Václavovi, pastorku jeho, čtyři zlaté odkazují. Toho na svědectví i na potvrzení pečeti opatrných mužov Matěje Albus, rychtáře, Linharta pekaře a Jana Tatrmana, konšeluov NMP svrchu psaného, k mé prosbě snažně přivěšeny jsou k tomuto listu, jenž psán a dán v úterý velikonoční léta Božieho MCCCCLXI.“

2094, fol. C 11v = 65v

11. 1464, 17. 1. — kšaft Havla vozataje, měšťana Nového Města
„Item oznamuji, že sú mi dlužní (...) Valentin z Tábora za chmel devět kop gr. a třimezcieta gr.“

2094, fol. D 33r = 112r

12. 1470, 25. 8. — kšaft Jana hrnčiče z Tábora, spoluobyvatele Nového Města
„Pomoci Pána Boha všemohúcieho přede všemi věcmi žádaje, já, Jan hrnčiče z Tábora a nyní spoluobytel NMP, ačkoli z dopuštění Božieho nemocí těžků z mém těle jsa obklíčen etc. A toho všeho statku mého činím a ustanovuji a způsobuji mocnú a nejvyšší poručnici poctivú ženu Maruši, manželku mů milú, kteréžto odkazují a mocně oddávám po své smrti vešken statek muoj, budto na peněžích aneb jiný kterýkoli. A nejprve na Janovi lazebníkovi, z Neveklova, pod Tábořem u rybníka 40 kop gr., kteréž mi jest dlužen týž Jan za tu lázni a ostateč-ných a posledních 24 kop gr. za touž lázni odkazují Janovi, synu Ondřeje lazebníka. Item též Maruši, manželce mé, odkazují 30 kop bez dvou kop gr., kteréž mi jest dlužen Čech z Tábora za duom. Také stuol, stolicí s truhlú i jiné věci, kteréž sú u téhož Čecha i také jinde, dluhy také všechny, o nichžto ona dobře vie, to jie všeko odkazují ku pravému dědictví. Item na víno k službě Božie čtyři zlaté uherské k sv. Jindřichu, jeden k sv. Petru na Pořiechie, jeden k sv. Klimentu odtudž (!) a k sv. Mikuláši na Malú Stranu jeden. Item Mikulášovi, synu To-biáše súkeníka z Táboru, odkazují tři kopy gr. a toul s šípy. Také oznamuji, že Margre a z Kotna (!) z Tábora má u mne postav sukna šerého, kteréžto také dlužen sem čtyři kopy gr. bez pěti gr. Věřím také panu purgmistrovi se pány konšely, že oni rácie býti dobrotiví a milostiví obráncé manželky mé často psané. Sigillum prudentum virorum Duchkonis iudicis de foro equorum, Martini sartoris a pavonibus et Georgii a nigra rosa, consulum juratorum predicte Nove Civitatis Pragensis. Datum et actum sabbato ante festum sancti Augustini anno Domini M^oCCCC^oLXX^o.“

2094, fol. E 14v — 15r / = 168v — 169r/

13. 1477, 10. 9. — kšaft Jíry, syna Dominova, spolouseda města Soběslavě a nyní spoluobyvatele Nového Města
„Item Janek Sralovic dlužen mi dluhu spravedlivého dvanácte kop gr., kterýžto bydlél na Táboře.“

2094, fol. F 29r / = 234r/; srov. Archiv český, sv. 28, s. 218

14. 1491, 18. 1. — kšaft Jakuba řeč. Srb, soukeníka z Tábora, měšťana Nového Města

„Pomoci Boha všemohúcieho napřed žádaje já Jakub, řečený Srb, někdy súkeník z Tábora a nyní měštěnín NMP, ačkoli leže na neduživé posteli etc., toto činím poručení ze všeho statku mého etc. A toho poručení mého činím a způsobuji mocnú a nejvyšší poručnici poctivú Dorotu, manželku mů milú, přidávaje jie k radě a ku pomoci opatrné múdrosti pana Hrona súkeníka, v tu chvíli kon-

šela téhož NMP, a Jana Charúza, souseda, přátely má zvláštne. Kterézto Dorotě, manželce mé, odkazují a mocně oddávám po mé smrti duom můj s městistěm, kterýž slove Drastníkovský, vysazený podle domu někdy slovnutého Valentina Heraltického, se všim jiným statkem mým movitým i nemovitým, bude zde v městě neb jinde krom města, i se všemi dluhy a znamenitě s dluhem sto kop a deseti kop gr. mišenských, v kteréžto jest mi povinovat Makath (!) z Tábora za duom ode mae kúpený. A ten mi má vyplniti rozdielně, totižto na sv. Jiříe najprv příštího 15 kop gr. miš., a tak vždy každý rok sv. Jiříe po 15 kopách až do vyplnění té sumy na roky pořad zběhlé. Item Prokop Kapr 30 kop gr. miš. bez jedné kopy, a ty také má plniti při sv. Jiří po deseti kopách krom poslední rok, na kterýchžto (!) má dáti ostatních devět kop gr. Také k tomu odkazují jie i ten domek, kterýž mám v Ruožené ulici podle napřed jmenovaného Prokopa Kapra. A to jie vše odkazují ke jmění, k držení a k dědičskému vladařství, z kterehožto statku jie odkázaného aby vydala a vyplnila najprv k záduší sv. Jindřicha na víno k velebné oběti Pána Ježíše Krista 5 kop gr. miš. Item Řehořovi, bratranu mému, 5 kop gr. také miš., a jestliže by jie byl poslušen, aby jemu přida, a, což by jejie vuole byla. Item také aby po mé smrti kúpila šest postavuov sukna a rozdala mezi chudé lidi, a to, když by se jie vidělo a zdálo jeden postav aneb dva, a opět též. A také táž Dorota, manželka má, znamenajíc (!) tuto dobrú vuoli mú k sobě, bude činiti skutky milosrdné za duši mú i také předkuov můch. Také při tom toto znamenitě oznamují, že ten statek, kterýž na mě měl připadnutí po smrti nebožky Margrety, dcery mé, a Aničky vnučky, a to na Táboře, kterýžto zajisté statek a právo své podle takového nápadu poručil sem byl slovnutému panoši Jiříkovi Mihulovi z Kosteice, a to takovým obyčejem, aby, když by týž pan Jiřík ten jistý statek v ruce měl, aby také zpomenul na mě podle své vuole a udělil mi toho. Také k tomu slíbil mi zjednatí list zachovací od pánuov tábořských, a že s nimi žádně smlúvy neměl činiti, leč by mi to zpósobil. Tomu pak všemu až dosavad jest dosti neučinil. Protož při tom prosím pana purgmistra a pánuov konšeluoov nynějších i budících, jakožto najvyšších poručnikuoov vdov a sirotkuov, že v takovém mém odkázání předepsané Dorotě, manželce mé milé, jestliže by dřeve jmenovaný pan Jiřík Mihule v tom chtěl jie jakú překážku činiti, že toho neráčtie dopustiti. Neb nic jemu nejsem povinovat, ani také jaké odkázanie statku mého jemu jsem činil, než toliko to, jakož svrchu dotčeno jest, a na tom chci svoúj život skonati. Na potvrzenie toho sigilla judicis Martini Rozwodonis, Pauli Kraupe et Procopii Kopet, consulum iam dicte civitatis. Actum l. iiii die S. Petri in Katedra anno etc. XCI.

2094, fol. J 23v — 24r / = 318v — 319r/

15. 1491, 21. 10. — kšaft Kateřiny, vdovy po Matouši Škrúdovi, sousedy Nového Města
„Také odkazují (...) Petrovi tkadicovi z Tábora 10 kop (na miešenské počítajíc).“

2094, fol. K 1r / = 326r/

16. 1492, 28. 9. — kšaft Doroty Srbové, vdovy po Jakubu Srbovi, soukeníkovi
„Item také oznamují, že mám na Táboře 56 kop gr. miš. dluhu, odkázaných kšaftem manžela mého, kteréžto Janovi předepsanému (tj. Janovi Jéchovi, soukeníkovi) plným právem odkazují.“

2094, fol. K 7r / = 332r/

**PRAMENY K DĚJINÁM TÁBORA
DRUHÉ POLOVINY 15. A POČÁTKU 16. STOLETÍ:
1458—1516 (1519)**

Rudolf Tecl

Část 1. Úvod a léta 1458—1471

V poslední době bylo vícekrát upozorněno na velmi omezenou pramennou základnu k dějinám Tábora druhé poloviny 15. a počátku 16. století.¹⁾ Proto je velmi důležité, nejen každý nový pramen za-evidovat, ale pokud možno jej pro badatelské účely v úplnosti zpří-stupnit. Na některé takové nálezy jsem měl možnost upozornit v rámci své syntetizující studie, avšak od té doby se mi podařilo jejich počet podstatně rozmnožit.²⁾ Faktem též zůstává, že řada pramenů k dějinám Tábora, jednotlivých jeho obyvatel, jejich majetku i majetku města, je dosud zasata bez náležitého využití v mno-ha domácích, někdy i zahraničních edicích, jež publikují písemnosti diplomatické i literární, resp. narativní povahy.³⁾ Příkladem za všechny je možno jmenovat alespoň náš Archiv český, či lépe pří-slušné jeho svazky.⁴⁾ Nic pak nemění na skutečnosti, že se jedná mnohdy o skutečné jednotliviny, jejichž vypovídací hodnota se pro-jeví až v souvislosti s dalšími údaji. Na druhé straně někteří regio-nální badatelé (např. Karel Thir) pracují ve svých dílech s údaji, aniž by u nich uvedli základní kritický aparát.⁵⁾

Z těchto důvodů jsem považoval za správné uvedený rozptýlený a v mnoha případech zcela neznámý písemný materiál shromáždit a vydat, přičemž si ani dnes nečiním nárok na jeho úplnost. Další příčinou je i současná více jak složitá situace ve vydávání edic u nás vůbec (zvláště z období feudalismu) s minimální možností radikálního perspektivního zlepšení. Vedle vlastní edice pramenů (zpravidla in extenso) však též chci formou komentáře (detailnějšího rozboru) provést správnější chronologické zařazení jiné, v mi-nulosti již vydávané písemnosti, což bylo právě umožněno díky mnohdy nově zjištěným archiváliím.

Z hlediska rozsahu jsem materiálovou studii rozdělil do několika kratších časových celků. Prvý zabírá období let 1458—1471, tedy vlády krále Jiřího z Poděbrad (s několika korekcemi v dataci pra-menů, jež byly ve starších edicích řazeny do konce padesátých let 15. století, ale správně patří již do let čtyřicátých). Druhá část se týká roků 1472—1500, přičemž horní mez byla určena zcela mecha-nicky z důvodů rozsahu, protože kvantita pramenů pro toto období se značně rozrostla. Třetí pokračování by přineslo edici zpráv z let 1501—1516, tedy do konce vlády krále Vladislava Jagellonského. V případné perspektivě bych rád zveřejnil s patřičným rozbohem ar-

chiválie úředně finančního a evidenčního rázu, konkrétně v podstatě nevyužitý účet tábořských kostelníků, resp. tábořské fary (příjem a vydání) z let 1509—1510, dále výběrčí rejstříky tábořského panství z let cca 1498 (?), 1502 a 1503, urbář — účet, soupis platů a výměr královské berně louňovického klášterství z doby kolem roku 1510, popř. jiné fragmenty účtů či soupisů z počátku 16. století, které se pravděpodobně vztahují k záduší tábořské fary.⁶⁾

Základ publikovaných písemností celé uvedené série však tvoří především listiny a listy, jejich soudobé koncepty a opisy, třebaže v případě opisů zde přichází i početná skupina pocházející až z 18. století. Vedle nich se zde objevují knižní zápisy (např. z desk zemských větších, desk dvorských či tábořských městských knih aj.). V ojedinělých případech (spíše výběrově) sem byly zařazeny i některé zápisy z knih počtů Soběslavi a Jindřichova Hradce jako ilustrace tehdejších styků královského Tábora a jeho obyvatel s těmito nikterak vzdálenými poddanskými městy. Zvláštní kapitolu tvoří využití literárních (narativních) a epigrafických pramenů. V prvním případě se konkrétně jedná o dosud bohužel jen minimálně vytěžené dílo Petra Kašpara Světeckého, v jehož čtyřsvazkové práci zvané *Historische Nachrichten* [tj. Historické zprávy], sepsané v letech 1759 — cca 1761, nacházíme desítky a stovky opisů deperdit (především listů) pro celé období 15. století.⁷⁾ Jedná se buď o opisy typu „in extenso“ nebo delší či kratší výtahy. Pro jejich charakter jsem je zařadil do edice písemností diplomatické povahy. Následující dvě — rukopisná zpráva o předhusitském městě Hradišti, jeho zničení a založení Tábora z doby kolem roku 1510 a tištěný záznam z *Historického kalendáře Daniela Adama z Veleslavína* (vydání z roku 1590), ale vztahující se k události roku 1489, spolu s dvěma epigrafickými památkami — nápisu na tábořské cínové křtitelnici mistra Šimona z let 1472 nebo 1482 a opisu na nejstarším dochovaném tábořském kamenném náhrobku Václava Kropáče ze Strkova z roku 1519 budou otištěny jako příloha v třetí vzpomenuté části naší rozpravy (období let 1500—1516).⁸⁾

Nyní uveďme základní přehled archivů, knihoven a jejich fondů nebo sbírek, z nichž bylo pro tuto materiálovou studii čerpáno:

1. Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA):
 - a) fond Velkostatek Třeboň (Vs Třeboň)
 - b) sbírka Cizí statky — listiny (CS I)
 - c) sbírka Cizí statky — registratura (CS II)⁹⁾
 - d) sbírka Historica
 - e) sbírka Cizí rody — registratura (CR II)
 - f) rukopis sign. A 22/1—4 (Petr Kaspar Světecký, *Historische Nachrichten*)
2. SOA Třeboň — pracoviště Jindřichův Hradec:
 - a) sbírka pergamenových listin
3. Státní ústřední archiv v Praze:
 - a) fond Desky dvorské (DD)
 - b) fond Desky zemské (větší) (DZV)¹⁰⁾

- c) Guberniální listiny (L II)
 - d) fond Vyšehradská kapitula (KVš)
 - e) sbírka Akta různé provenience (ARP)¹¹⁾
 - f) fond Akta jednoty bratrské (a jejich opisy) (AJB — resp. AUF)¹²⁾
4. Archiv Národního muzea v Praze (ANM):
 - a) sbírka F — České Budějovice, Kozmice, Soběslav a Tábor¹³⁾
 5. Státní knihovna ČSR v Praze — odd. rukopisů (StK ČSR):
 - a) sbírka Zlomky¹⁴⁾
 6. Archiv Pražského hradu ve správě Kanceláře prezidenta republiky (APH):
 - a) fond Archiv kapituly pražské (AKP)¹⁵⁾
 7. Okresní archiv v Táboře (OA Tábor):
 - a) fond Archiv města Tábora (AMT)¹⁶⁾
 - b) fond Archiv města Soběslavi (AMS)¹⁷⁾
 - c) fond Cech soukenický Tábor
 8. Okresní archiv v Českých Budějovicích (OA České Budějovice):
 - a) fond Archiv města Českých Budějovic (AMČB)
 9. Okresní archiv v Jindřichově Hradci (OA Jindřichův Hradec):
 - a) fond Archiv města Jindřichův Hradec (AMJH)¹⁸⁾
 10. Okresní archiv v Kutné Hoře (OA Kutná Hora):
 - a) Archiv města Kutné Hory (AMKH)
 - b) fond Archiv města Kaňku (AMK)¹⁹⁾

Co se týče jazykové stránky, je celý tento soubor z valné části český, pouze několik knižních zápisů (např. DD) je latinských či latinsko-českých a jediná archiválie (listina) je psána německy.

Struktura edice jednotlivých písemností je následující. Pořadové číslo uvádí archiválii, následuje chronologické zařazení (včetně případné revize datace, v případě, že dokument byl již v minulosti vydán), stručný záhlavní regest, zdůvodnění nové datace archiválie (viz shora), vlastní otisk pramene a přesná citace provenience (archiv, fond či sbírka, signatura, popř. karton, folio nebo pagina). Následuje odkaz na případný regestář či na užití (zmínku) pramene v literatuře a posléze obsáhlejší nebo stručnější historický komentář, jenž nové údaje zařazuje a hodnotí ze širšího pohledu dějin města, regionu ap.

Je zachován důsledný chronologický pořádek. I tam, kde je o tábořské problematice (město, obyvatelé, majetek) jen zmínka, otiskují pramen celý. Pouze v některých případech (údaje z knih počtů, soběslavských kšaftů) je doslovně publikována pouze ta část či pasáž, která se Tábora nebo Tábořských bezprostředně týká.²⁰⁾

P o z n á m k y

¹⁾ Srov. Jiří Kořalka — Rudolf Tecl, Historické osudy tábořské městské knihy z druhé poloviny 15. století. Husitský Tábor (HT) 1, 1978, s. 45—77, zvláště s. 51 [zničení starého tábořského městského archivu asi někdy během roku 1850], s. 69 a s. 64—66 [edice tří výpisů ze ztracené tábořské knihy kšaftovní z let 1465, 1467 a 1471-].

²⁾ K tomu srov. Rudolf Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, HT 2, 1979,

s. 69—89. Zde jsem namátkově upozornil na některé málo využitě či neznámé prameny k dějinám Tábora oné doby — srov. cit. studii, pozn. 6 a 7 na s. 70, pozn. 8 na s. 71, pozn. 19 na s. 74, pozn. 22 na s. 75, pozn. 28 a 31 na s. 76, pozn. 73 na s. 85, pozn. 77 a 79 na s. 86.

³⁾ Pro období druhé poloviny 15. a počátku 16. století lze upozornit na níže citované edice písemností diplomatického charakteru vydané u nás:

Vavřínek Josef Dušek, Archiv královského města Loun, Věstník Královské české společnosti nauk (VKČSN) 1898, třída filosoficko-historicko-jazykozpytná, č. XIII, s. 23 (zveřejnil opis českého listu krále Jiřího z Poděbrad z 12. února 1468, kterým Lounské žádá, aby Skálovi, měšťanovi z Tábora nebránili prodat louku, již Skála zde drží — ze 7. knihy soudu zahájeného 1442—1481, sign. 1 C 7, fol. 210 b). Jak ukážeme dále, vlastnil Skála (resp. Skala) onu louku díky své manželce Anně z Loun; asi patřil mezi nejbohatší tábořské měšťany, měl v Táboře hospodu a zemfel někdy před rokem 1504.

Srov. k tomu dále Josef Teige, Drobné příspěvky k českému listáři, Praha 1887, s. 34, č. 57 — zde otištěn výtah z majestátu krále Vladislava Jagellonského z 13. srpna 1504, vydaný v Budně, v němž se píše o Anně sestře jeho (tj. „Jiřika, syna Holubova z Tejna Borovského“), „někdy manželce Skalově z Tábora“ (z register zelených k svědomí 1591—1592, fol. 71—72).

Srov. i edici Jana J. Řeháka, Kutnohorské Diarium biskupa Filipa Villanuovy, Zprávy Královské české společnosti nauk (ZKČSN) 1879, s. 44—74. Zde je uvedeno mezi červnem 1504 až únorem 1505 na 11 (resp. 10) svěcenců (akolitů, podjáhnu a jáhnů) pocházejících z Tábora.

Jakousi výběrovou edicí je i práce Josefa Teigeho, Seznamy měšťanů pražských, I. Staré Město, 3. Od r. 1438—1490, in: Almanach královského hlavního města Prahy na rok 1903, roč. VI, Praha 1903, část III. — Příspěvky k dějinám král. hlavního města Prahy, s. 91—148 (zvláště s. 124—148) a pokračování 4. Od r. 1490—1550, in: Almanach etc. na rok 1904, roč. VII, Praha 1904, část III, s. 37—77 (zvláště s. 57—77). Pro celé sledované období zde však nalézáme pouze dvě jména, jejichž nositelé patrně pocházeli z Tábora a počátkem 16. století se stali staroměstskými měšťany. Byl to roku 1509 Joh. de Tabor bursifex (měšecník) a roku 1511 Joh. Táborský pileator (klouboučník). Srov. J. Teige, Almanach, roč. VII, s. 61 a 62. Pro starší období, do roku 1500, lze jen teoreticky považovat za původního tábořského obyvatele Petra Valtrubu, který však někdy během roku 1478 se ve zlém rozešel s tábořskou obcí a přesídlil do Kutné Hory. Roku 1486 se však staroměstským měšťanem stává jakýsi Petrus Valtruba, který může, ale i nemusí být totožný se shora vzpomenutým. Srov. J. Teige, Almanach, roč. VI, s. 145; k tábořskému Valtrubovi viz R. Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, s. 83.

Řadu údajů o tábořských měšťanech a jejich majetku přináší i vydané kvaterny desk dvorských, zvláště v posledních svazcích Archivu českého. Podobně srov. i edici Josefa Emlera, Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohořalých, díl I a II, Praha 1870—1872, a k tomu Rejstřík k I. a II. dílu od Theodora Antla, Praha 1899.

Podobný význam pro samý počátek 16. století má i edice Anny Vavrouškové, Kvaterny trhový běžný červený od léta 1542—1543 (Desky zemské větší č. 4), in: Desky zemské Království českého, řada I, kvaterny trhové, svazek 2, Praha 1932, např. s. 123, č. 305, nebo s. 132, č. 336—337. Zde jsou odvolávky na vklady do DZ ještě před jejich shořením, a to do „prvních Václava z Chvojenice“, které byly vedeny v letech 1504—1508. Srov. Josef Emler, O zbytcích desk zemských v roce 1541 pohořalých [Z Pojednání Královské české společnosti nauk, část VI, svazek 1], Praha 1867, s. 26 — desky trhové . . . Václava z Chvojenice první 1504—1508 etc.

Z regionálních studií připomínám práci Romana Cikharta, Táborská nadace Václava Kučery ze Strkova, JSH 18, 1949, s. 73—75, dle zápisu tábořské městské knihy z roku 1530 (OA Tábor, fond AMT, sign. A II 4, fol. C 7). V nadaci vydavatel výslovně uvádí, že „jakož mám list mocný a obdarování od Nejjasnějšího knížete a pána Vladislava, Uherského a Českého krále, pána mého milostivého slavné paměti, kterýmž J. K. M. ráčil jest mi tu milost učiniti a povolení své královské dáti, abych státek svůj movitý i nemovitý . . . odkázati a dáti neb poručiti

mohl a moc měl . . . komuž by se zdálo a líbilo.“ Ono „povolení královské“ tedy muselo pocházet z let 1490 až 1516.

K nobilitovaným osobám, jež pocházely z Tábora nebo zde ve sledovaném období sídlily, srov. již Martin Kolář, zvláště O erbovních rodinách tábořských, přetisk in: Sborník historických prací prof. Martina Koláře o dějinách Tábora, uspořádal Jan Kolář, Tábor 1924, s. 135—150, poté i kompilační studii s některými dosti však závažnými chybami Romana Cikharta, Šlechtické a erbovní rodiny z Tábořska, JSH 5, 1932, s. 61—68, 104—110, 133—139 (Tábora se především týká s. 66 — Halaš z Radimovic, Helm z Vorlova; s. 68 Hruška (resp. Hrošek) ze Strkova či Trkova, Hýlovec z Polkovic; s. 105/106 snad Mezenský z Mezného, Kamenický z Hojovic (?); s. 106/107 — Kotečnick z Domaslavě; s. 107 — Kozá z Hradiště, resp. Jan Nebozízek z Hradiště; s. 107/108 — Kropáč ze Strkova; s. 108 — Kučera ze Strkova; s. 133 — Lichvice z Lichvice (?), s. 136 — Nebozízek (Nebožezek) z Hradiště; s. 138 — Pražák z Hradiště (?); z Přehořova Oldřich, Přehořovský z Kvasejovic; s. 148 — Zářecký z Polkovic. K tomu dodej dále Martin Kolář — August Sedláček, Českomoravská heraldika, díl I, Praha 1902, s. 96 — regest majestátu Vladislava Jagellonského z roku 1511 na užívání erbu Václavovi Přehořovskému z Kvasejovic a Petrovi Svačkoví z Kvasejovic; s. 97 — výtah z majestátu krále Vladislava, kterým panovník potvrzuje listinu „na znamení vladyctví, kterýž dal král Jan (!) Prokopovi předkovi jeho“ se zvrubným popisem erbu; na téže straně regest majestátu krále Vladislava na erb a vladyctví (Janovi) Kotečnickovi z Domaslavě. Obě poslední erbovní listiny nejsou datovány, lze je tedy jen souhrnně zařadit do let 1471—1516. K erbů Hrušků a Kučerů z Trkova (ze Strkova) srov. tíž, díl I, s. 169 (mužská polopostava v občanském obleku 16. století). Údaje přináší i August Sedláček, Českomoravská heraldika, díl II, Praha 1925, např. s. 157 — z Kvasejovic; s. 199 — Hýlovců z Polkovic; s. 230 a 445 — Hruškové (i Hroškové) ze Strkova; s. 425/426 — Halašové z Radimovic, s. 483 — Kotečnick z Domaslavě aj. K tomu srov. i R. Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, s. 79.

Z diplomatických edic vydaných v zahraničí nutno uvést: Franz Kurz, Oesterreich unter Kaiser Friedrich dem Vierten, Zweiter Theil, Wien 1812, s. 272—276, Beilage Nr. II (mírová úmluva mezi císařem na jedné a některými českými šlechtici a purkmistrem, rychtářem, radou a vši obcí města Tábora na straně druhé ze 16. dubna 1481). Dále srov. i I. I. (= Josef) Perwolf, Otčet o naučných zanjatijach za hraniceju s 20 maja po 20 sentjabrja 1882 g., Varšava 1883, s. 70—73, č. VII (smlouva mezi králem Vladislavem a Kazimírem proti Matyáši z 23. dubna 1489, pod níž připojil svou pečeť z 8 českých královských měst i Tábor). Edici německého listu Vladislava Jagellonského císaři Fridrichovi III., sepsaného v Táboře dne 25. června 1490, pořídil Ludwig Schönach, Eine Urkunde zum Feldzuge K. Wladislaws nach Ungarn aus dem Jahre 1489, Mittheilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen (dále MVDGB) L, 1912, s. 306—307 (s chybou datací). Tento důležitý pramen k dějinám Tábora i Sezimova Ústí zařazen do širokých souvislostí tažení krále Vladislava za uherskou korunu u R. Tecla, Tábor a zemská hotovost za tažení Vladislava Jagellonského do Uher v létě 1490, HT 6—7, 1983—1984, s. 193—214 (zvláště srov. s. 201 a pozna. 39 a 40 zde).

O využití edic literárních (narativních) pramenů srov. R. Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, na různých místech. Dodej navíc, K. Höfler, Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen, Theil I, Wien 1856 (FRA — Erste Abtheilung — Scriptorum, II. Band), s. 505 — dosti záhadný údaj z rkp. StK ČSR v Praze (= Univerzitní knihovna), sign. XI D 8, fol. 95a, který zní: „ . . . Item kněz Jindřich z Tábora dělá kněží (kněží), kněz Vilímek (Wylemek) dělá kovičky (!) [kovičky] . . .“ Ona citovaná informace by mohla spadat nejspíše do přelomu padesátých a šedesátých let 15. století. K církevní a ideologické problematice v Táboře asi v poslední čtvrtině 15. století srov. i naposledy Václav Novotný, K sektářství na Táboře, in: Tábor město Žižkovo, Tábor 1929, s. 9—14 (zvl. s. 12—14); zde podán rozbor citátu z anonymní sbírky kázání z konce 15. století (snad Mistra Václava Korandy z Plzně?), kde se praví: „Z těchto slov řekli jacísi kacíři, že Kristus nikoho nemůže spasiti, a tedy, že není pravý Bůh, aniž mu má být věřeno, jako byli jakýsi Zablatský a Hustoles na Táboře v těchto časích.“ Srov. V. Novotný, K sektářství, s. 12 a s. 13—14 (originální latinské zně-

ní). O obou „kacířích“ nemáme žádnou informaci v souvislosti s Tábořem. Autor [V. Novotný] vyslovuje názor, že událost možno hypoteticky spojit s léty 1485, 1491 či 1496. Naproti tomu Rudolf Urbánek, Věk poděbradský, České dějiny III/3, Praha 1930, s. 629 a pozn. 2, se domnívá, že zmínka sice patří do konce 15. století, ale líčí události podstatně starší, snad již z padesátých či začátku šedesátých let 15. století. O jedné též značně záhadné osobnosti církevní táborské správy, původně zdejším kališnickým farářem Janu Táborském či Vilímkovi (srov. shora a R. Tecl, Tábor, s. 84, kde asi nesprávná úvaha o jeho působení v Táboře až v šedesátých či na počátku sedmdesátých let), pozdějším významném představiteli jednoty bratrské, srov. Jaroslav Goll, Některé prameny k náboženským dějinám v 15. století, VKČSN 1895, třída filosof.-historicko-jazykozpytná, s. 1—12, zvláště I. Výslech bratří na Kladsku r. 1480, který probíhal ve dnech 4.—5. června. Mezi vyslychanými (s. 4) je uveden i „Johannes Wilhelm sacerdos alias eciam Italia ordinatus, plebanus quandoque in Thabor“. Jeho působení v Táboře možno spíše posunout na samý předěl padesátých a šedesátých let. Ojedinelé údaje k Táboru přinášejí pochopitelně i Staré letopisy české. Srov. např. vydání Františka Palackého, Staří letopisové čeští, Praha 1829, s. 196 (k r. 1468), s. 224 (r. 1482), s. 268 (k r. 1504) a s. 296 (r. 1509).

Z mladších narativních pramenů je zapotřebí upozornit na dvě česky psaná díla posledního rožmberského archíváře Václava Březana, jež obě vznikla na počátku 17. století. Přinášejí cenné ojedinulé zprávy o válečných událostech z roku 1467, kdy Jan z Rožmberka bojoval na straně Jiřího z Poděbrad, a poté asi z podzimu 1468, kdy tento šlechtic přešel do tábora Poděbradových nepřátel. Konkrétně jsou to Rosenberské kroniky, krátký a summovní výťah, sepsaný na konci léta 1609 v Třeboni od Václava Březana (edice pořizena F. Palackým), Časopis Společnosti Vlasteneckého muzea, roč. 2, 1828, sv. 4, s. 64 [události z podzimu 1468 — „Trčka s Bedřichem Chlumeckým a Táborskými panství miličínské pohubili . . .“] a jeho přípravná biografická studie srov. František Mareš, Norbert Heermann a Václav Březan, Časopis Muzea Království českého [dále ČMKČ], LXXIII, 1899, s. 221—243. Zde i edice Konceptu životopisu p. Jana z Rožmberka (+1472) k velké historii Rožmberské od V. Březana (s. 231—243, pro léta 1451—1472), Zprávy k Táboru a Táborským na s. 235 (patrně květen 1467) a s. 238 (říjen až počátek listopadu 1467), kdy chtěl Jan z Rožmberka spolu s Táborskými patrně lstí napadnout nepřítel, ale Rupovský, hejtmán táborský, tento plán zamítl.

Ze zahraničních kronikářů stojí na prvním místě měšťský pisár ze slezské Vratislavi Peter Eschenloer. Jeho dějiny města Vratislavi (Breslau) se nám dochovaly v německé a latinské verzi. Srov. J. G. Kunisch, Peter Eschenloer's Stadtschreibers zu Breslau — Geschichte der Stadt Breslau oder Denkwürdigkeiten seiner Zeit vom Jahre 1440 bis 1479, Erster Band [J. 1440—1466], Breslau 1827, a Zweiter Band [J. 1467—1479], Breslau 1828, a Herman Markgraf, Historia Vratislaviensis etc., von Mag. Peter Eschenloer, Breslau 1872. V druhém dílu německého znění se nám dochovala přímo symbolická zmínka o Táboru. V dubnu 1467 po obnově a rozšíření zápisu jednoty zelenohorské proti Jiřímu, viděli jeho nepřátelé, zvláště Vratislavští, Poděbradovo postavení tak beznadějně, že hlavní jejich starostí se stala otázka, kam asi se ten kacířský král ukryje do bezpečí. Jedni tvrdili, že na Karlštejn, jiní usuzovali na jeho Poděbrady, další „sagten, er wurde sich auf dem Tabor lassen finden“ — srov. J. G. Kunisch, Zweiter Band, s. 23. Je přiznání, že do uvedené triády, vedle rodového sídla Poděbrad, nejpevnějšího hradu, jehož úkolem mělo být střezit státní insignie — Karlšlejna, je zde jmenován Tábor, v jasném kontextu sídla a ochrany všeho kacířstva, kde měl najít přiměřené útočiště i kacířský, odvolaný panovník. K tomuto pojetí a celkové situaci srov. František Palacký, Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, dílu IV, částka II (1457—1471), 2. vydání, Praha 1872, s. 378 a zvláště 379. Obě verze pak přinášejí zprávu, snad ze začátku října 1470, kdy Zdeněk ze Sternberka měl porazit oddíly ze Žatce, Loun, Slaného a Tábora (nepraví se, zda v jedné či několika oddělených srážkách). Srov. J. G. Kunisch, Zweiter Band, s. 212, a H. Markgraf, Historia, s. 234. Navíc se latinská verze zmiňuje ještě o jednom údajném Sternberkově vítězství nad Táborskými již někdy kolem 25. srpna 1469, srov. H. Markgraf, Historia, s. 212.

Jako příklad, kde všude je možno rozptýlené zmínky o obyvatelích Tábora v narátivních pramenech nalézt, uvádím materiálovou studii Jana Smetany, Nejstarší kronikářské záznamy litoměřických radních písařů, Litoměřicko, vlastivědný sborník XIV, 1978, s. 119—142, s edicí záznamů pro léta 1500—1595. K roku 1517 je popsána následující událost (s. 128): „Bratřina kolaci měli u Jana Viceny v neděli po svatém Valentýnu a bylo nás u pět stolů u Vicena a u tři stolů u Martina Nosydlu. A byli u voběda, nejprv arciděkan z Hory, kněz Jakub Bakalář rodem z Tábora . . .“ I když se tato skutečnost vymyká (o jeden rok) ze studovaného údobí ohraničeného datem 1516, nicméně je dostatečně ilustrativní pro případnou možnost rozšíření pramenné základny. Podobně srov. i zajímavou zprávu Ferdinanda Menčíka, Zápisky kněze Václava Rosy, Vídeň 1879, s. 14, která se patrně vztahuje k roku 1517. Rosa vzpomíná, že „přijeli smy na Tábora a tu se peněz nedostávalo. I prodal sem některé knihy [farářů Petrovi]. A tu do třetího dne byl sem, až ti sedláci z Ranný přijeli . . .“ Údaj jistě cenný k problematice tábořské církevní správy, pouze nevím, jaké důvody přiměly editora (F. Menčíka), aby jméno jinak zcela neznámého tábořského kališnického faráře Petra uvedl v kulatých závorkách.

⁴⁾ Jedná se obecně především o díly, kde byly zveřejněny zvláště písemnosti rožmberské provenience, tedy zpravidla fondy a sbírky dnešního SOA Třeboň, jeho pobočky v Českém Krumlově a pracoviště v Jindřichově Hradci. Mnohá táboritika byla zde publikována ze sbírek Archivu Národního muzea v Praze a některých dalších archivů srov. především AČ 1, Praha 1840; AČ 4, Praha 1846; AČ 5, Praha 1862; AČ 6, Praha 1872; AČ 7—14, Praha 1887—1895; AČ 18, Praha 1900 a AČ 21, Praha 1903, ale nezanedbatelné zprávy byly otištěny i v jiných dílech tohoto edičního podniku.

⁵⁾ Srov. Karel Thir, Staré domy a rodiny tábořské, díl I, Tábora 1920, s. 25—26, poprvé uvedeny jmenovitě soupisy členů tábořské městské rady z let 1465 a 1491 ovšem bez jakékoliv citace pramene. Ty indentifikovány u R. Tecla, Tábora, s. 70 a pozn. 6 zde (pro soupis členů rady k r. 1491) a pozn. 22 na s. 74; k jménům konšelů z roku 1465 pozn. 22 na s. 75. Rovněž tak K. Thir, v monografiích Dějiny tábořského pivovarnictví 1612—1912, Tábora (1912), s. 7, píše o počtu z r. 1509, jaký náklad byl učiněn na várku, kterou toho roku učinil p. děkan (!) pro svou potřebu při vaření piva, celkem uvádí na 11 položek výdajů (za chmel, vodu, práce a služby), aniž by konkretizoval, že je používán pramenem účet tábořských kostelníků (resp. účet, tj. příjem a vydání) tábořské fary z let 1509—1510, dnes uložený OA Tábora, fond Archiv města Tábora, sign. A III b^α, č. 3.

⁶⁾ K účtu z let 1509—1510 srov. pozn. 5. Základní přehled tábořských úročních rejstříků i tzv. urbáře podává soupisné dílo Adolfa Kalného a kol., Soupis jihočeských archivů, 1378—1773, Inventáře, katalogy a tematické rejstříky k fondům jihočeských archivů č. 50, SOA Třeboň, vydala KS SNB České Budějovice, část II, s. 281—282, č. 300—302 (úroční rejstříky), a s. 285, č. 305 (tzv. urbár z doby před r. 1547). Zde i přesná citace fondů a signatur oněch archiválií. Naposledy minuciózní rozbor tohoto souboru pramenů s řadou chronologických i diplomatických korektur podal František Šmahel, Tábořské vesnice na Podblanicku v letech 1420—1547, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 22, 1981, s. 171—201, zvláště srov. s. 174—177 (nejstarší úroční rejstřík nepochybně správně vročen již k r. 1498). K využití (pro region Podblanicka) metodicky objevené F. Šmahel, Tábořské vesnice. Ze starších prací, jež jsou cenné spíše faktograficky než metodicky, František Aug. Slavík, Panství tábořské a bývalé poměry jeho poddaných, Tábora 1884, který fakta získaná z těchto pramenů sumarizoval přehlednou formou, bez náležitěho diplomatického zhodnocení, srov. zvláště s. 22—33 a pozn. 1 na s. 30—31 citované monografie. Dosud zůstaly neprostudovány a nepublikovány dvě písemnosti, jež se vztahují k tábořskému záduší — jsou to rejstříky (dosti fragmentární a poškozené) zadržující platů zádušního obilí z let cca 1502 a 1503, OA Tábora, fond AMT, sign. A III b^α, č. 1 a A III b^α, č. 2.

⁷⁾ Velmi stručný popis (zvláště vnějších znaků) a charakteristiku nalézáme u Jaroslava Webra (Kadlece), Josefa Tříšky a Pavla Spunara, Soupis rukopisů v Třeboni a v Českém Krumlově, Praha 1958, s. 217—218, č. 23—26 (sign. A 22/1—4). Z české strany je dosud jednou ze základních studií o autorovi (schwarzenberském „vicearchiváři“) více jak sto let stará rozprava Františka Ma-

řeše, Petr Kašpar Světecký, ČMKČ LIII, 1879, s. 424—429. Světeckého osobnosti a díla se posléze týká diplomová práce Ericha Rennera, rovněž nazvaná Petr Kašpar Světecký z roku 1958 (strojopis), jež byla později přepracována na discriptai. Je uložena v historickém semináři Filosofické fakulty UK Praha pod sign. 109 E 956.

Řada „kusů“ ze Světeckého byla v minulosti vydána např. Augustem Sedláčkem, Aněžka z Rožmberka (obrázek z 15. století), Sborník historický vydaný na oslavu desítiletého trvání Klubu historického v Praze, Praha 1883, s. 110—118 (edice s. 114—118), a týž, Listy Perchly Lichtenštejnské z Rožmberka [1440—1475], Archiv český 11, Praha 1892, s. 242—243, 268, 270, 274, 274—275, 276, 279 a 281 (celkem 8 písemností, z nichž 7 otištěno in extenso a 1 formou obsáhlého regestu). K tomu nyní nově srov. Anna Skýbová, Listy paní rožmberské, Praha 1985 (edice jejich listů s. 49—101). Podle Sedláčkovy edice z roku 1883 byly zpravidla stručné záhlavní registry Světeckého opisu zveřejněny i v AČ 14, Praha 1895, např. s. 103, č. 1721; s. 104, č. 1726; s. 159, č. 1849; s. 239, č. 2044; s. 263, č. 2098 (in extenso) aj. Ze Světeckého kopistického odkazu čerpala i Blažena Rynešová, zvláště tam, kde se to týkalo záležitostí Oldřicha z Rožmberka. Srov. též, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, např. sv. II (1438—1444), Praha 1932, s. 243—244, č. 272; s. 248, č. 278 (k roku 1443); s. 347—348, č. 395 [květen 1444], či s. 399, č. 461 (září cca 1444), nebo ve IV. svazku (spolueditor Josef Pelikán), Praha 1954, s. 215, č. 299 (k r. 1450); s. 365, č. 505 (k r. 1453), popř. s. 438, č. 636 (k r. 1458). Podobně využil Světeckého opět A. Sedláček, který publikoval obsáhlý výtah českého svědomí Jindřicha ze Stráže, jehož originál byl patrně sepsán v širokém toku let 1441—1455, ale hovoří o události z let cca 1421—1423/4, kdy se husitskému hejtmanovi Janu Roháčovi z Dubé vzbouřila jeho posádka hradu Lomnice nad Lužnicí. Srov. A. Sedláček, Doklady k otázce o Žižkově stáří, Český časopis historický (dále ČČH) XIX, 1913, s. 446—480, především srov. s. 468. In extenso je citovaný pramen otištěn v příloze I. studie Rudoifa Tecla, Tábor a bitva u Křeče roku 1435, Husitský Tábor (dále HT) 9, 1986—1987. Pro celé období druhé poloviny 15. a počátek 16. století nebylo Světeckého dílo, až na několik shora uvedených jednotlivostí, de facto zhodnoceno, kriticky utříděno a vydáno. Troufám si v těchto souvislostech dosti kategoricky tvrdit, že zde má naše medievistické bádání obrovský dluh (včetně prací Rudolfa Urbánka) a že nelze všestranně poznat a pochopit situaci za vlády Jiřího z Poděbrad a jeho nástupce Vladislava Jagellonského, nejen v rámci jižních Čech, ale i v celostátním měřítku, bez důkladného studia Světeckého foliantů.

⁸⁾ Zápis o předhusitském městě Hradišti, jeho zničení vlastními zakladateli, tj. Vítkovci, údaje v roce 1268, a o vzniku husitského Tábora na místě staršího sídliště, je dosud jediný středověký doklad s určitostí původní tábořské analistiky. Jeho edici (s několika nesprávnostmi) zveřejnil Josef Vítězslav Šimák, Přemysl II. a panstvo české, ČČH XXX, 1924, v pozn. 1 na s. 19, podle opisu, který pořídil jeho zemřelý tábořský posluchač A. Schlee. Podle této edice byly pak pořízovány všechny další citace či parafráze oně historické paměti, naposled srov. Pavel Korčák a kol., Tábor (Národní kulurní památka), Praha 1979, s. 30. Originální znění paměti se nám dochovalo na předním přideštit knihy zápisné (pamětní) z let 1510—1613, dnes Okresní archiv v Táboře, fond AMT, kniha sign. A II 4. Celkově k problematice předhusitského města Hradiště, založeného asi kolem roku 1270 přímo panovníkem a za povstání Vítkovců roku 1276 devastovaného srov. Miloš Drda — Rudolf Tecl, K předhusitskému osídlení Tábora, Československý časopis historický (dále ČSČH) XXVI, 1978, s. 740—764; (zde v pozn. 23 na s. 744, kde omylem uvedeno, že přideštit, na němž je zápis, je tvořeno pergamenovým listem; správně má být listem papírovým, dnes bohužel silně narušeným v textu samém.

Otázkou vzniku tábořské křtitelnice se dosud nikdo speciálně nezabýval (ani poslední umělecko-historická kompendia). Dnes je v dosti fragmentární podobě vystavena ve 12. sálu expozice Husité Muzea husitského revolučního hnutí v Táboře. Problematické jsou závěry studií Antonína Rybičky, O českém zvonářství. Studie kulturní. Pojednání Královské české společnosti nauk, řady VII, svazek 1, Praha 1885, s. 77, jenž křtitelnici (tehdy ještě umístěnou v děkanském kostele) datuje „dle některých“ do r. 1412 (!), 1432 nebo 1475. Týž, Dodatky ke studii

kulturní: O českém zvonářství, VKČSN 1887, č. 9, s. 180, reviduje poněkud svá stanoviska a na základě upozornění monografie Fr. A. Slavíka, Panství tábořské, uvádí, že „na počátku 16. století v Táboře Šimon Konvář měl krámcem blíže (tamního chrámu děkanského . . .“, aniž by se pokusil o přesnější dataci památky. Nelze vyloučit ani možnost, že křtitelnice není tábořské „výrobní“ provenience, ale že se do města dostala až druhotně. O neudržitečnosti názorů, které se někdy objevují ve starších i novějších průvodcích po městě a okolí (resp. v jiné vlastivědné literatuře), že se snad jedná o předmět ze zaniklého Sezimova Ústí, jenž byl náhodně vyloven z řeky Lužnice, bude poukázáno na příslušném místě při rozboru křtitelnice a jejího nápisu.

Podobně tak nebyl zevrubně zhodnocen (opět z hlediska umělecko-historického) ani nejstarší dochovaný tábořský kamenný náhrobek (deska) z roku 1519, jež se v současné době nachází na vnější jižní zdi kaple sv. Filipa a Jakuba v parku pod Kotnovem v Táboře. Pouze heraldikové (M. Kolář, A. Sedláček) jí věnovali větší pozornost, ovšem z užšího hlediska svého bádání, srov. M. Kolář — A. Sedláček, Českomoravská heraldika, díl I, s. 169.

⁹⁾ Ke sbírce Cizí statky srov. rozmnožené inventáře: Tomáš Šimek a Karel Trška, Cizí statky Třeboň, I. listiny (1207—1869), Krajská správa SNB České Budějovice 1963, Karel Trška, Cizí statky Třeboň, II. registratura (1390—1841), Krajská správa SNB České Budějovice 1967 a Hana Klasová, Marie Rěpásová a Eva Vychytilová, Sběrka Cizí statky, III. rejstříky, KS SNB České Budějovice 1970.

¹⁰⁾ Důležitou pomůckou je rozmnožená práce Pavly Burdové, Rejstříky k Desám zemským, I. díl (obnovené vklady po požáru desk 1541), zvláště 2. svazek (rejstřík osobní) (Inventáře a katalogy SÚA v Praze č. 23), Praha 1981, k tábořským měšťanům srov. s. 462, 648 a 675 (k letům 1505).

¹¹⁾ Starší tištěnou pomůckou je rozprava Jana Gebauera, Sběrka originálův a aktů cizí provenience, Zprávy Zemského archivu Království českého, svazek II, Praha 1908, s. 59—142, k Táboru (před r. 1516) srov. s. 66, č. 47.

¹²⁾ Originály Akt jednoty bratrské (tzv. Herrnhutské folianty) — či Acta unitatis fratrum (AUF) — jsou dnes uloženy v SÚA v Praze jako depositum. Zde též i opisy AUF. Základní poučení o originálech AJB (AUF) podává (vedle dalších studií) např. Jaroslav Bidlo, Akty jednoty bratrské, sv. 1, Praha 1915 (Prameny dějin moravských 3), předmluva s. 5—29, shrnující přehled s. 20.

¹³⁾ Souhrnně o jihočeských archiváliích v tomto archivu srov. Miloslav Volf, Jihočeské archiválie v Archivu Národního muzea, Jihočeský sborník historický (dále JSH), 41, 1972, s. 151—163 a s. 206—225. K Českým Budějovicím (s. 153—156), Dobrušavi (s. 214—215) a Táboru (s. 217—218). Ve sbírce A (pergaménové listiny) ANM je podle rukopisného lístkového inventáře údajně jedna listina patřící do doby cca 1500. V ní purkmistr a rada Hradiště hory Tábor vydávají na žádost Jana Krumlovského svěřenci jeho Samuelovi, synu po Janu Poznanským, konváři, vysvědčení o jeho řádném a manželském původu. ANM Praha — sbírka A (cca 1500 /a/). Již zběžný pohled na originál jasně dokazuje, že z paleografického hlediska se jedná o záležitost prvé poloviny 17. století. S tím naprosto korespondují poznatky Karla Thira, Staré domy a rodiny tábořské, díl II, Tábor 1920, s. 796 — Jan Poznanský †1644, jeho syn Samuel drží tábořský dům čp. 338 od r. 1654, v té době je již uzdařem — srov. s. 793.

¹⁴⁾ Přehled o archiváliích (včetně jejich fragmentů) podal Karel Beránek, Soupis archivních rukopisů a jiných archiválií v Univerzitní a ve Strahovské knihovně v Praze, Sborník archivních prací (dále SAP) 21, 1971, s. 185—234. Speciálnější zaměření má materiálová studie Josefa Truhláře, Pozůstatky archivu konzistoře utrakvistické z let 1470—1490. Paběrky z rukopisů klementinských I, Věstník České akademie (dále VČA) VI, 1897, s. 302—304. K Táboru srov. s. 302. K tomu srov. i R. Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, s. 85 a pozn. 73 zde.

¹⁵⁾ Pro knižní zápisy srov. základní přehled Antonín Podlaha, Catalogus codicum manu scriptorum, qui in archivo capituli metropolitani Pragensis asservantur, Pragae 1923.

¹⁶⁾ Chtěl bych výslovně upozornit, že v této materiálové stati neotiskuji (i z technických důvodů) všechny nejstarší zápisy tábořské městské knihy (pamětní), jež začínají rokem 1510, ale jen několik z nich. Od tohoto roku jsou

archiválie AMT (zvláště městské knihy) dochovány v relativní úplnosti ve srovnání s předcházejícím obdobím let 1450—1510. Souhrnnou edici zápisů městských knih od r. 1510 a výše (zhruba do r. 1526) by měla přinést samostatná, speciální práce.

17) Velmi solidní, byť opět jen rozmnoženou pomůckou pro poznání bohatství a významu archivu toho poddanského města, je inventář Jana Lintnera, Archiv města Soběslavi, 1371—1945 (1950), díl I a II, archivní odd. KS MV České Budějovice 1965.

18) Na některá táborika, čerpaná hlavně z knihy počtů města Jindřichova Hradce z let 1487—1537, upozornil, popř. je v parafrázované podobě otiskl František Teplý, Dějiny města Jindřichova Hradce, díl I, svazek 2, Jindřichův Hradec 1927, s. 105—106, 125 a 131 (pro léta 1496 až 1500).

19) Již zde v úvodu musím konstatovat, že výzkum tohoto fondu byl zatím negativní. Vycházel jsem totiž z údaje studie Josefa Braniše, Z paměti chudé obce (Kaňk), Časopis Společnosti přátel starožitnosti českých (dále ČSPSČ) XX, 1912, s. 13—18, 49—56. Autor čerpal z „register kaňkovských“, a to zvláště pro stavbu místního kostela sv. Vavřince. Řadu informací v parafrázované podobě otiskl, z nichž jedna se týká Tábora a při potvrzení správnosti by podstatně obohatila jeho více než záhadnou otázku zdejších stavebních dějin konce 15. století. J. Braniš totiž uvádí, že ona registra přináší pro druhou polovinu měsíce srpna roku 1493 tuto zprávu: „O mistru Benešovi dovidáme se, že byl tehda u rychtáře trestán a že ve druhé polovici srpna byl na Táboře pro svú potřebu . . .“ J. Braniš, Z pamětí, s. 17. (Tady též vysvětlení, že tohoto Beneše, mistra kutnohorského nelze ztotožňovat s „Benediktem lounským“.) Ředitelkou OA v Kutné Hoře dr. M. Kapavíkovou jsem byl však informován, že citovanou pasáž se nepodařilo zatím nalézt.

Neznámá táboritika z fondů Archivu hlavního města Prahy, konkrétně z knih kšaftů Nového Města pražského z let 1436—1494, otiskuje na jiném místě tohoto sborníku formou dílčí samostatné studie Bohdan Zilynskýj.

20) O knihách počtů Soběslavi z let 1485—1505 a Jindřichova Hradce z let 1487—1537 srov. R. Tecl, Tábor a zemská hotovost, s. 195 a pozn. 11, s. 197 a pozn. 22, kde i starší literatura. Podobně srov. i pozn. 18. Pasáže z těchto knih, které otiskují, jsou výběrové, pouze pro ilustraci styků Tábora u obou měst. Ze soběslavských kšaftů jsem již některé podstatnější údaje otiskl, srov. R. Tecl, Tábor, s. 76, pozn. 31 [kšaft Mikuláše Kupečka ze 14. listopadu 1489, tč. uloženy v ANM v Praze, sbírka F — Soběslav], a s. 74 a pozn. 19 [z testamentu choustnického pisáře Petra Maksanta z 9. května 1462, dnes uložen v OA Tábor, fond AMS]. Jen od roku 1455 do roku 1526 (včetně) je dochováno celkem 51 česky psaných kšaftů soběslavských měšťanů, kterýžto soubor představuje unikátní zdroj dosud minimálně zhodnocených zpráv ke kulturní, kulturně historické, správní, topografické, ale i sociální problematice města Soběslavi a jeho okolí. Z nich se jich 49 nachází v OA Tábor, fond AMS, sign. I B 3/1 až I B 3/49 (do r. 1523, další je pak až z r. 1528 — sign. I B 3/50), 2 pak v ANM, sbírka F — Soběslav (z roku 1489 a 1526). Pro naznačený význam bych chtěl všechny tyto písemnosti otisknout „in extenso“ v samostatné publikaci. Základní přehled soběslavských kšaftů spolu se stručnými registry přináší vedle citované inventáře Archivu města Soběslavi od Jana Lintnera (srov. pozn. 17) i rozsáhlé dílo Františka Beneše, Karla Beránka a kol., Soupis česky psaných listin a listin do roku 1526, díl I — originály listin, konkrétně sv. 1/2 (1437—1471), Archivní správa MV ČR Praha 1974; sv. 2/1 (1472—1490), sv. 2/2 (1490—1500), Praha 1975; sv. 3/1 (1501—1514), sv. 3/2 (1514—1526), Praha 1980. K využití kšaftů pro sledování sociálních otázek města srov. naposledy metodicky podnětnou práci Jarmily Háskové, Sociální struktura Litomyšle a peněžní hotovost jejích obyvatel na přelomu 15. a 16. století, Sborník Národního muzea (dále SNM) — řada A (Historie), svazek XXXVI, 1982, č. 1 — podle knihy kšaftů OA Svitavy se sídlem v Litomyšli, odd. I. c, inv. č. 73.

Ediční poznámka: oblé závorčky upozorňují na nejasnosti, zvláštnosti psaní, škrtý či vsuvky. V rovných jsou pak doplňky autora nebo takové, jež ozřejmují

smysl slova či věty. Závěrem chci za četné rady a upozornění srdečně poděkovat doc. dr. I. Hlaváčkoví, CSc.

Příloha

1. /1441—1442 (?), začátek dubna/; s. 1.

Dva listy Petra Růže z Tábora choustnickému purkrabímu Vítovi ze Rzávého týkající se mýta na cestě z Miličina na Chýnov.

AČ 14, Praha 1895, s. 74—75, č. 1645 a, b.

Editor (Antonín Rezek) obě písemnosti datoval do roku 1458 (s otazníkem), prvou k 4., druhou k 7. dubnu. Nutno je však antedatovat do počátku čtyřicátých let 15. století, do roku 1441 či spíše 1442. Tento poznatek vyplývá z konečné výpovědi Hynka Krušiny ze Švamberka, hejtmana kraje plzeňského ve sporech mezi Oldřichem z Rožmberka a Táborskými datované dnem 16. srpna 1442. Zde v jedné žalobě na tábory — mýtu v Chýnově a Šimu a Bárthu z Miličina oblépili (č. 38) — je popsána událost, o níž hovoří oba svrchu citované listy. Srov. Blažena Rynešová, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, svazek 2 (1438—1444), Praha 1932, s. 185 (žaloba) a s. 189 (zmínka ve výpovědi Švamberkově), vše k č. 202. Ke konfliktu o původně snad ústeckém mýtu srov. i Rudolf Urbánek, Věk poděbradský, České dějiny III/1, Praha 1915, s. 728 a pozn. 1, kde i starší literatura. Urbánek sám je klade do doby po roce 1440. František Šmahel, Základy města: Tábor 1432—1452, HT 5, 1982, s. 93, pozn. 343, přebírá dataci k roku 1458 (ale s otazníkem), naproti tomu týž, Táborská obec a městská samospráva v letech 1420—1452, HT 6—7, 1983—1984, s. 163 a pozn. 59, kde již píše o „neudržitelné dataci do roku 1458“. Oprav i R. Tecl, Tábor v druhé polovině 15. století, HT 2, 1979, pozn. 55 na s. 82, kde archiválie též zmiňována k roku 1458.

2. /cca 1446 (?), květen/; s. 1.

Purkmistr a rada města Tábora píší choustnickému purkrabímu Vítovi ze Rzávého v záležitosti zajetí Ondráčka švece.

AČ 14, s. 77, č. 1651

Také tento list zařadil A. Rezek s otazníkem k roku 1458. V poznámce však připustil, že „mohl by také do dřívější doby náležeti, jestliže Sedláčkův (Hrady IV, s. 80) purkrabí choustnický Vít z Rovného (?) je zkomoleninou za Víta ze Rzávého“. Žádný Vít z Rovného funkci choustnického purkrabího v těchto časech nevykonával a skutečně se skoro bezpečně jedná o Víta ze Rzávého. Navíc v roce 1458 jsou již podobné spory mezi Tábořem a rožmberskými úředníky dosti ojedinelé. Naproti tomu je list shodný v mnoha obrazech i faktických problémech (zajatci a vězňové na obou stranách) s podobnou korespondencí z května a zvláště července 1446 mezi Táborskými na jedné a Rožmberkem a Vítou ze Rzávého na straně druhé. V listech se skoro ve všech případech uvádí, že lidé byli jatí „s jistinů“ nebo se hovoří o „úmluvách křesťanských“ a „smlouvách“ — [byly snad předběžně uzavřeny 10. května t. r. na sjezdu v Peřhřimově?], k tomu srov. např. B. Rynešová, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, sv. 3, Praha 1937, s. 98—99, č. 141; s. 99, č. 142; s. 102, č. 147, nebo zvláště 4 listy korespondence Táborských s Vítou, purkrabím choustnickým, s. 118—119, pozn. 3 a s. 118—120, č. 166 a 167. To vše ukazuje nejspíše na rok 1446 či těsně poté.

3. /1458/, červen 27.; s. 1.

Petr Růže z Tábora si stěžuje na Jana Dobroničku a Mikuláše Sedleckého, že poddaným Petrova zetě Václava z Mezného v Přeohořově brání užívat pastvin.

Urozený pane, Milosti Vaší službu mů (!) vzkazují, a rač Milost Vaše věděti, že lidé z Přeohořova dědiční kmetové Václavovi z Mezného, zetě mého, přišli ke mně tůžice na Jana Dobroničku služebníka Vašeho a na Mikuláše, syna Sedleckého, kterak jim mocí překážejí na pastvišcích (!), kteréž od mnohých let používali a je držali za odměnu dědin svých, kteréž rybníkem potopili. Protož prosím Vaše Milosti, račte Dobroničkovi a Mikulášovi přikázati, ať lidem našim na jich pastvišcích (!) nepřekážejí a svévolně mocí na ně nesahají. Pakliť se jim zdá, že by práva k čemu měli, nechť sobě provedú tu kdež země za právo má, násilím

zdržení lidí našich netisknúce a nevyvazující. A tohoť úfám Milostí Vaše jako pána na měl laskavému, že pro mů službu i spravedlnosti, ale ráčíte to učiniti a ten kvalt (kwalth) nad našimi lidmi staviti prosím odpovědi od Vaší Milostí pro tomto poslu. Datum feria III, ante festum sancti Petri.

Petr Růže (Ruoze) na Táboře

Na tergu: Urozenému pánu, panu Janovi z Rozemberga na mě laskavému. Orig., čes., papír, na tergu dochované malé fragmenty pečeti (uzavírky) z tmavého vosku.

SOA Třeboň, fond Velkostatek (Vs) Třeboň, sign. I A 5AP 1x.

4. 1458, červen 28.; (Č.) Krumlov
Jan z Rožmberka, hejtman ve Slezsku, odpovídá Petrovi Růži z Tábora na jeho stížnost a slibuje záležitost vyšetřit (srov. č. 3).

Petře milý! Jakož nám nyní přešeš (žeť ?-škrtlé) o Dobroničku a o Mikuláše Sedleckého, že by lidem z Přebořova kmetóm žeť ti tvého moci překáželi na pastvištích etc., tomuť sme srozuměli i chcemť je hned o to obeslati a cožť nám odpovědi dádi, toť po svém poslu dáme věděti, neb bychom my neradi viděli by se mělo od našich komu co scestného dáti. Datum Crumlov feria IIII vigilia s. Petri et Pauli apostolorum, anno etc. LVIII°.

Jan z Rozmberka haw[ptman].

Soudobý koncept na úzkém papírovém proužku odstřiženém z jiné české písemnosti.

SOA Třeboň, fond Vs Třeboň, sign. I A 5AP 1x.

5. /1458, po červnu 28./ (konec června či začátek července); s. 1.
Jan z Dobronic, hejtman na Soběslavi a Mikuláš ze Sedlice odpovídají Janovi z Rožmberka na stížnost, kterou na ně vznesl Petr Růže z Tábora po bránění v pastvě přebořovským poddaným. (Srovnej č. 3 a 4).

AČ 14, s. 137, č. 1796.

Editor datoval list zcela nepřesně do roku 1463 (!), na základě shora publikovaných písemností je datace do konce června či začátku července 1458 zcela nepochoybná.

6. /1458, konec června či začátek července/; s. 1.
Jan z Dobronic odpovídá Janovi z Rožmberka na žaloby, které a něho vznesli Táborští, a jež se týkají dobronických lesů.

A jakož mi Vaše Milost také jest psala o lesy (lessy) dobronické, jakož Vaší Milostí Táboři píší, žalující na mě a pravíc, že jsem v stání lesuov měl býti a oni také, neprodávati ani mýtiti, račiž věděti, žeť jsem toho učiniti k jich žádosti nechtěl, než k prozbě Rausově do roka jsem svolil, že jich mýtiti nechci, než s takú výmluvú, aby mi oni do-lesuov nechodili ani jich hajný, než muoj hajný, aby toho hájel, jakožto prve, a to jsem pane, v celosti zachoval. Paklily pane oni jinak pravili, hotov jsem před provésti Vaší Milostí; a v tom roce ani jsú práva žádného neprovedli a já požívám jakžto svého jakožto prve; i věřím Vaší Milostí, že mi radni a pomocni býti ráčíte a mě zdržení mocí vytisknutí nedopustíte, nebť jsem k zemi vosedl a práva jdú; a to sě pane tu chvíli, pane, dalo úmluva ta, když jsem s Rusem na Táboře byl tu chvíli, jako oni v Sudiměřicích zbilí a tomu let slehka jedenáct /1447? — R. T./ A dále Vaší Milost toho Raus ústně zpraví, žeť jse jest tak stalo /? — začerněno/, cožť píši.

Jan z Dobronic hajtman.

Na tergu: Dobroničkova pře o les s Tábořskými (rukou totožnou s vlastním textem).

Soudobý opis, čes., papír.

SOA Třeboň, sbírka CS II — Opařany 337 — 1.

Třebaže jde o písemnost nedatovanou, její chronologické zařazení lze bezpečně stanovit na základě dvou listů. V prvním z 27. června 1458 purkmistr a rada města Tábora píší Janovi z Rožmberka o solním skladu v Soběslavi a současně si stěžují „na Dobroničku úředníka vašeho“, že „přes úmluvu lesy Dobronické rubá a prodává“ a žádají adresáta, aby prikázal „těch lesův u pokoji nechati, nebť

my nemieníme to opustiti, věduce se lepší právo nežli Dobronička k těm lesóm jmiati“. Srov. AČ 14, s. 77—78, č. 1653. V druhém, z 28. června t. r., Jan z Rožmberka odpovídá na předešlé psaní Táborským a kromě zprávy o problému solního skladu v Soběslavi, slibuje obeslat i Dobroničku „o ten les, jakož píšete, a čehož se uptame, . . . toť vám po svém poslu dáme odpověď“. Srov. AČ 14, s. 78, č. 1654. Odpověď Jana z Dobronic Rožmberkovi tedy musila vzniknout někdy těsně po tomto datu.

7.

1463, březen 28.; Praha
1466, květen 20.; s. 1.

Prokop z Rabštejna, kancléř český, Jan z Rabštejna, Čeněk z Klinštejna a Václav z Valečova vydávají výpověď a činí rozhodnutí ve sporu mezi purkinstrem, konšely a vši obcí města Tábora z jedné a Petrem, synem zemřelého Petra Růže z Tábora a jeho poručníky z druhé strany.

De mandato domini regis presens litera inserta est huis libro propter memoriam perpetuam rei in ea continente cives Taborenses concernentis.

Relator Czenko de Clinssteyna, procurator devolucionum regalium.

My Prokop z Rabenštejna, kancléř český, Jan z Rabenštejna etc., Čeněk z Clingštejna a Václav z Valečova, podkomoří Království českého vyznáváme tímto listem zjevně přede všemi lidmi, ktož jej uzří nebo čtúce slyšeti budú. Jakož jest pře byla a nesnáž nemalá povstala mezi opatrnými purgmistrem a konšely i vši obcí města Hradiště Tábora s jedné a Petrem, synem nebožce Petra Růže (Ruoze) odtudž s Tábora a poručníky jeho, zejména Petra Hylovcé, Jana Bodláka, Mikuláše Holusa a Jana Skály s strany druhé o počet, tak jakož jsú předepsaní purgmistr a konšelé i s obcí vinu dávali již jmenovanému Petrovi sirotku a poručníkom jeho, pravíce, což jest nebožčik Petr Růže od obce držel a vládl jich sbožimi, kterýchž jsú byli mimo jiné svěříli, že se jim jest v tom neprávě stalo, a ten počet řádem nedělán, jakožby měl dělán býti od nadepsaných sirotka a poručníkův, a že skrze to obci se jest škoda stala, žádajíce, aby jim to opraveno bylo a svrchupsaní poručníci i s sirotkem tomu jsú odpierali, řkúce, že nebožčik Růže i oni nejsú jim i obci tím povinovati, poněvadž jsú jim z těch věcí počty činili, a toho i list již dotčených purgmistra a konšelův i obce města Tábora s jich pečeti okazovali, kterakú smlúvu s nimi jest měl nebožčik Růže o jednáni takových věcí a o počtův činění. Protož my nadepsaní súdce jsúc na to vydání od najjasnějšího knížete a pána, pana Jiří, krále českého, pána našeho najmilostivějšího ty věci vyslyševše a porozuměvše tomu, že taková pře a nesnáž nedotýká se toliko samých purgmistra a konšelův i obce svrchupsané, ale napřed Královy Milosti, kterýž jest také žádal, aby jeho Králevská Milost přitom opatřen byl, a cožby na jeho Milost Královskou slušalo, aby Jeho Milosti v to také nebylo od žádné strany saháno a to /potom — škrtilé/ také /nadepsáno/, aby potom mezi sebu takových ani jiných puotek a nesnáží nečinili, proto aby z toho něco horšího Jeho Královské Milosti i tomu městu nevyuniklo a nevyšlo, přitom také zápis slavné paměti cisafe Sigmunda a krále českého etc. ohledavše kterýmžto svrchupsanému městu práva jich vysazuje a tvrdí a také práv svých královských i potomně jiných králův českých neopúštěje, alébrž žádaje v nich zachován býti, i také toto jestli žeby mezi nimi nebo konšely a súdcei téhož města nynějšími aneb potom budúcími která snad pochybnost a neznámost pří i věcí kterýchkoli se přihodila, jichžto by sami podle práv svrchudotčených a námi tomu městu tohoto mocí daných poděliti a rozsúditi snad nemohli anebo se kto snad jich nálezem zdál obtížen, tehdy o doplnění jich nálezův o ortel jinam se nemají ani má žádný z nich odvolati a k orteli skiádati nežli k nám a k našim budúcím králóm českým neboli k těm, jenžby jim námi a našimi budúcími králi českými na to byli vydáni. I takto jsme vypověděli a mocí toho listu vypovídáme, aby purgmistr a konšelé i obec nyníe a na věky potomně o ten počet více k svrchupsanému Petrovi Růžovu (Ruozovu) synu a ku poručníkom jeho sami od sebe nehleděli ani jich o to kterakkoli napomínali, poněvadž jsú takový počet nyníe i před tím také sami slyšeli a řídili bez vůle a vědomí Královy Milosti aneb úředníkův jeho Královské Milosti. Neb ktožby počtu učiniti řádně obci nemohl, taková vina neb ruga jest Královy Milosti, než ten sirotek a poručníci jeho, aby s tím počtem hleděli k Králově Milosti aneb k úředníkom Jeho Milosti a tu, aby /nadepsáno/

vyhledáno slušně bylo, které věci na Královu Milost příslušejí neb na úředníky Jeho Milosti aneb na obec. A kdyžkoli jeho Královská Milost rozkáže, aby Jeho Milosti aneb tomu, komuž Jeho Milost káže ten počet byl udělán přijmuce k sobě také některé z konšelův i z obce tak, aby napřed Králově Milosti v tom se spravedlivě dalo i také obci, kterůž Králova Milost vedle důstojenství svého má opatrovati jako své věrné a milé nahladaje ve všechny věci, aby se i Jeho Milosti i obci i každému z nich spravedlivě dalo. A potom věčně nikdá, aby nadepsání purgmistr a konšelé i obec ani ktokoli z nich sami od sebe více počtův žádných nečinili ani jeho slyšali ani přijímali od žádného člověka bez vůle a vědomí Královy Milosti aneb úředníkův jeho Královské Milosti, a zvláště v těch věcech, při kterýchž se také dotýká jeho Královské Milosti aneb úředníkův Jeho Milosti, aby se v to nesadili, a to pod pokutů a vinů nejvyšší Královy Milosti. Neb rozoměny, jestližeb jinak bylo, žeby se skrze to mohlo mnoho zlého státi Králově Milosti i tomu městu a obci pro něž kteréhožby jim Králova Milost úředníka aneb rychtáře vydal a usadil, jakož se Jeho Královské Milosti zdáti bude, toho, aby poslušni byli jakožto úředníka neb rychtáře od Jeho Královské Milosti vydaného a vysazeného, a beztoho, aby žádných, počtův více nečinili a nepřijímali ani jiných věcí, kteréž na ně na samé nepřislušejí nejednali a neřídili. A to pod vinů a pokutů těžkú Královy Milosti, ačby jinak učinili. Pakliby se také co takového lechčejšího mezi nimi tam přihodilo, to aby ten úředník aneb rychtář mohl rovnati přima k sobě kohožby se jemu zdálo z konšelův neb z obce a nedopuštěti dále žádných nesnáží v městě napřed jmenovaném pod pokutů předepsanú Královy Milosti. Na svědomí a na potvrzení těch věcí pečeti naše vlastní přivěsili sme k tomuto listu. Dán v Praze v pondělí po neděli postní Judica, léta od narození božího syna tisícího čtyřístého šedesátého třetího.

Ingrossata quinta feria ante dominica palmarum eodem anno.

Přejasné kníže a pán, pan Jiří, český král, etc. po Vilémovi mladším z Ryzmberka a z Rábí a po Janovi z Kolovrat a z Bezdruzič Jeho Královská Milost rozkázal, jakož list výpovědní mezi obcí města Tábora s jedné a Petrem, synem nebožce Petra Růže a poručníky jeho s strany druhé vložen jest ve dcky dvorské z rozkázání Jeho Královské Milosti při témž listu Jeho Královská Milost rozkázal jest znamenati: Cožkoli více a výše v tom listu jest položeno nad jich práva jim listem od slavné paměti císaře Sigmunda, krále českého, předka jeho Královské Milosti vysazena, že to vše Jeho Královská Milost z moci své královské zdvihá a ruší, a že téhož listu ve dcky vložení nemá k nižádné škodě býti Jeho Královské Milosti, aniž městu tábořskému svrchupsanému, ale též město podle práv císařovy Milosti krále českého listem vysazených má zachováno a zůstaveno býti. Stalo se v úterý před svatým Urbanem léta od narození syno božího čtuce MCCCCLXVI^o.

Kněžní zápis, český.

SÚA Praha, fond Desky dvorské č. 52 (Desky relací listů královských a od soudu komorní a purkrabského — 1437—1567), pag. 24—26.

8. 1465, únor 21.; s. 1.

Král Jiří uděluje purkmistru, radě a vši obci města Tábora právo, aby kšafty byly početěny pečeti rychtářovou z červeného vosku a pečeti dvou konšelů z černého vosku. Při zápisu je zachován i přehled členů tábořské městské rady z počátku roku 1465.

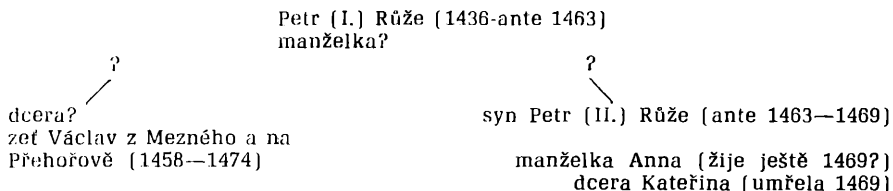
Gšaftuov tvrzenie na Táboře.

Léta božieho M^oCCCC^oLXV^o ve čtvrtěk před stolováním svatého Petra obdrželi tuto milost purgmistr a rada i všecka obec Tábořská na králi Jiřím svatě paměti, aby u každého gšaftu rychtářova pečeť červeným voskem a konšelské dvě černým voskem přidávány neb přivěšeny byly, a tak každý rychtář i konšel na Táboře svú vlastní pečeť aby měl, a tito byli tehdaž konšelé na Táboře, Hanuš Domin (hanuss domin) purgmistr, Jan Skála, Beneš Halda, Jakub Truhlář (Truhlarz), Thobias Šimové (Ssimowee), Jakub Koza, Petr Růže (Ruožie), Mikuláš Pechan, Jan Turek, Mikuláš Vyšehradský, Matěj Krejčí (Matieg Krayčzí). Rychtář Václav Hruška (Hrusska).

Originál listiny se nedochoval, snad ztracen nebo odebrán městu v roce 1547 (?) z důvodu vztahu k městskému rychtáři. Otištěný zápis ze 16. století se nachází

v tábořské městské knize pamětní, fond AMT, sign. A I 25, fol. 183a (původní, doplněné) či 179a (dnešní, faktické). Vydáno bez jmen tábořské rady in Jaromír Čelakovský, Gustav Fridrich, Codex iuris municipalis regni Bohemiae, díl III, Praha 1948, s. 469, č. 272. Pouze jména tábořských radních, purkmistra a rychtáře otiskl (bez odkazu na pramen) Karel Thir, Staré domy a rodiny tábořské, díl I, Tábor 1920, s. 25. K tomu srov. poz. 5.

Tento jedenáctiletý soupis tábořských konšelů (včetně purkmistra) s dvacíctým jménem rychtáře, je nejstarším známým z doby po roce 1452 (tj. po vzdání se města Poděbradovi). Ve dvou publikovaných písemnostech (č. 7 a 8) se nám objevuje jméno Petra Růže, původem z Ústí, přičemž zápis i roku 1463, resp. 1466 se skoro výhradně týká jeho rodiny (č. 7). Základní data o této zajímavé a svým způsobem i záhadné osobnosti města Ústí a poté Tábora shrnul Roman Cikhart, Petr Růže z Ústí, JSH 8, 1935, s. 11—13, další doklady (pro období do poloviny 15. století) rozhojnil František Šmahel, Základy města: Tábor 1432—1452, HT 5, 1982, zvl. s. 32 a pozn. 81 zde, s. 111 a 112. R. Cikhart se domníval, že jeho původ byl šlechtický, a že snad pocházel přímo z rodu pánů z Ústí, snad Prokopa (?) (JSH 8, s. 11). Vodítkem mu však bylo jméno Růže, prý „vzaté od vzácného rodového znaku pánů ústských“. Jistým nepřímým důkazem pro potvrzení Cikhartovy hypotézy by mohla být pečeť Petra Růže z tmavého (černého) vosku na jeho listu asi z 8. září 1442 adresovaného Janu Bolochovcovi ze Šatavy, hejtmanu soběslavskému — orig. SOA Třeboň, sbírka Historica č. 638a, sloužící jako uzavírka písemnosti. Obsah listu otiskla B. Rynešová, LLOR II, s. 195 v pozn. 1. Přitíštěná pečeť je zachovalá jen fragmentárně a obraz na ní je značně nejasný; těžko říci, zda se v poli nachází růže, osobně jsem přesvědčen, že nikoliv. Cikhart zcela nesprávně interpretuje zápis (viz č. 7), jenž navíc klade do roku 1465 (nebo zmateně spojil zápisy č. 7 a 8?) jako nárok Růže na funkci tábořského městského rychtáře. Záhada je spíše v tom (a to Cikhart zcela přehlédl), že v zápisu z roku 1463 se hovoří o „Petrovi, synu nebožce Petra Růže odtud s Tábora“. Znamená to, že někdy před rokem 1463 původní Petr Růže zemřel, a jeho syn Petr byl ještě ve věku, kdy měl poručníky. Ale tuto jasnou situaci zatemňuje zápis z roku 1465 (č. 8), kdy je Petr Růže (syn nebožtíka?) jmenován jako řádný tábořský konšel. Roku 1469 se Petr Růže (opět syn ?, tedy Petr (II.) Růže) i jeho dcera a dědička Kateřina uvádějí coby mrtví. Třebaže je zde, jak jsem uvedl, ještě řada otazníků, pokusím se zde naznačit možný rodokmen:

K rodokmenu srov. č. 3, 4, 7 a 8; dále Josef Pelikán, Rožmberské dluhopisy z let 1457—1481, Praha 1953, s. 55—56, č. 132; AČ XXXVII/1, s. 782, č. 104 a citovanou literaturu. O Růžovi (resp. tomto rodu) připravuji samostatnou studii.

9. 1465, srpen 24.; Netolice
Jarohněv z Úsuší, hejtman třeboňský, podává zprávu Janovi z Rožmberka o přípravách Tábořských k válečnému tažení, jehož se mají zúčastnit i jejich poddaní ze Lhenic.

Jiné psaní na pana Jana z Rožmberka též v archivu třeboňském, z něž tento vejtah jest a svědčí, že Lhenice k Táboru patřily.

P. vědětí Vaší Milosti dávám, že sú Tábořský rozkázali lidem svým Lhenickým, aby hotovi na vojnu byli a vytrhli k nim na Tábor v pěti dnech, lečby jim dali druhé vědětí, tehdy aby prodlili, i zdáli se V. Mti, račte do Soběslavi obeslati a vzkázati, aby města pilní byli a zvláště, aby tu Dobronička pobyl neboť nynie často doma ve vsi bývá. Datum Netolicz, sabato post die sancti Bartholomei apostoli, anno domini 1465.

Jarohněv z Úsuší, hejtman na Třeboni.

Opis (výtah) čes. listu.

SOA Třeboň, rkp. sign. A 22/4 (P. K. Světecký), pag. 632.

10. /1465/, září 22.; Třeboň
Prokop, rychtář třeboňský píše purkrabímu krumlovskému Janovi z Petrovic o nástrahách, které chtějí Táborští učinit Janovi z Rožmberka. Táborští. V archivu třeboňským leží toto psaní, které kladu zde od slova k slovu.

Urozenému panoši Janovi z Petrovic, purgrabí (!) na Krumlově (Crumlowie) buď dán.

Službu svú vzkazují urozený pane, purkrabie milý. Zpravil mně cihláf /Cihláf?/ od vás, že jest jeden člověk z Lomnice (Lompnice) byl na Táboře tyto dni a včera přišel domů i chtěl o to ke mně naschvál přijíti i prosil cihláře, aby se mnau mluvil, abych tu (?) Páně Milosti dal věděti, kterak jsou na Táboře o Jeho Milosti rozmlúvali, pravící (!) by Jeho Milost jela do Prahy, že by od Jeho Milosti chtěli brány zavřítí, aby zase ven nevinil (?) a na toho si (!) člověka nenadáli, by on česky rozuměl či je jen německy mluvil i mluvili slobodně neředějš se před ním a jeden mezi nimi řekl: Třebaf si Jeho Milosti i v kuchyni opatřiti (!); to vědúce račte Jeho Milosti pověděti a také Ondrášek, jakož jest voly v kraji pokúpil, lidé, ty chtěli by rádi nepěžúm, a že jich nechce chovati etc. Datum Třeboň dominica in die Mauricii.

Prokop, rychtář z Třeboně.

Opis čes. listu.

SOA Třeboň, rkp. sign. A 22/4, pag. 632.

11. 1468, srpen 23.; Třeboň
Řehoř Klaric podává zprávu Janovi z Rožmberka o válečných přípravách přívrženců krále (Jiřího z Poděbrad).

Vojna v Čechách mezi pány stavy etc. Psaní jest tu v archivu třeboňským na pana Jana z Rožmberka, z něžž tuto vejtah kladu.

P. Vaši Milosti věděti dávám, že jitros ráno jede posel jíz/d/ní k králi od pana Czmuntského a ten mě spravoval (!), že se zbírají (!) v Světlé majíce na 800 koní jíz/d/ních i drahně pěších, a že by chtěli Czmund obehnati i jede o to k králi, aby jemu král pójčil Vlčka s těmi lidmi, kteříž na Táboře leží, a že by chtěl prve panu Zdenkovi škodu učiniti; také mi pravil, že Vitoraští (!) vytáhli v sobotu a mají se strhnauti s pány zemany a městy nad Cuzeczkými (?), a že konečně chtie Rožmbergk obehnati, a že se strhují kde to slove in Oberlanthen (?), to mi se zdá někde za Czáhlovem; na to se můžete lépe poptati. Jakož sem Vaši Milosti prve psával o Janka etc. Datum Třeboň f. 3. in vigilia s. Bartholomei A.º 1468.

Řehoř Klaric

Opis (výtah) z českého listu, který je však křížem škrtlý.

SOA Třeboň, rkp. sign. A 22/4, pag. 589—590.

12. /cca konec roku 1469—1471/; s. l.
Hejtman třeboňský Zdebor z Kozího informuje Kundráta z Petrovic, purkrabího na České Krumlově o přijímání lidí (jízdních) do služby Jana z Rožmberka.

Urozenému panoši Cunrátovi z Petrovic, purgrabí na Krumlově, švagru mému milému buď dán.

Službu svú vzkazují, urozený švagře milý; mám za to, že tebe tejno nenie, že Páně Milost psal mí byl, abych Bruna (?) a Janka přijal v službu, i přijel ke mně vězník a branný z Soběslavě a praviec, mluvili se mnú, chtěli-li by je Páně Milost přijeti, že by chtěli býti u pána, a tak praviec, že jich devět neb deset koní; vězník jest člověk dobrý, ale ty toť jsou jiný, ještoť mají po koni a po dvauch, ale věz žet jezdí velmi rádi a dobřít jsou pacholíkové, i nesměl sem jich přijeti, ani s nimi o to dál mluvíti, až by na vás vznesl, než to sem jim byl řekl, že jim chci potřebú dáti a za škody státi do Páně Milosti a oni tak pravie, že mohú jindy dobrú službu mieti, ale že by chtěli radšie býti u Páně Milosti a mluviec chozili (?), já s tím pána obeslati dověduíc (!), že chtic i poslu zaplatiti, i milý příteli jeslit se zdá, aby přijati byli, ale nechť by z nich jeden k nám dojel a s vámi o službu uhodil, pakliž by se nezdálo, ale že by se s ním pána,

pána obeslal, neboť za to má, žeť by se pánu dobře hodili, nebť jsou velmi nenaliví a mám za to i takoví praví, že by bohďá chtěli ty vsi okolo Dobronic i za Dobronicí (!) i Tábořské na Třeboň k holdu připraviti, nebť jsou tam velmi svědomí, neboť já nevím, na jakú službu jich přijíti. Protož dej mi to rozumně věděti, kterak se mám v tom míti neb tomu můžes rozuměti, že mi se zdá by buoh pak jeho neuchoval, že by /s/ těmi pacholiky na pána tak veliká škoda nemohla přijíti, a takéť koniky mají tak jakož na ně sluší.

Zdebor z Kozieho
hejtman na Třeboňi

P. S. i mámf jim dáti nemeškajíc tu věc věděti do Soběslavi a nechťif jeden bez druhých býti.

Opis českého listu.

SOA Třeboň, rkp, sign. A 22/2, sloupec 894—895.

Podle Augusta Sedláčka, Hradý, zámky a tvrze Království českého, díl III, Praha 1884, s. 32, byl krumlovským purkrabím od 14. listopadu 1469 až do r. 1478 Kunrát z Petrovic, Zdebor z Kozieho pak zastával funkci třeboňského hejtmana v letech 1469—1471 (tamtéž, s. 131). Proto zveřejněnou archiválii (resp. její opis) kladu do konce roku 1469 až 1471.

13. 1470, /duben 21. ?/; (Vysoký) Chlumec
Jetrich z Janovic a na Chlumci, nejvyšší sudí Království českého píše několika zemanům, kteří jsou rukojmí za pana (Jana) Rožmberka a žádá je o obnovení listu. V případě jeho neobnovení jim hrozí hospodou (ležením) u Skály v Táboře.

Z Janovic etc. V archivu třeboňským leží list tento tomu rodu svědčící i také jiným.

Slovutným panošem Vilémovi z Kozieho, Jarohněvovi z Úsuší, Oldřichovi z Hlavatec, Kunášovi (Cunassovi) z Machovic, Vláškovi z Milenovic.

Služba má běhu nynějšího, přátelé milí, jakož ste mi rukojmí za toho pana z Rožmberka, který krátce odpovíedá s některými, prve krásy odzeníc (!), před hodinú teprv listy odpovíedné šly, i protož teď vám přípis listu zasilám, kteráž (!) na něho mám s pečetěmi vašimi, abyste mi list obnovili, nebť jest jeden rukojmie umřel; paklíf mi nebude obnoven, tak do toho času, jakož mi list hlavní svědčí, hned vám tímto listem hospodu ukazují u Skály na Táboře a vás od dneška v dvú nedělí (!) tu s obědem čekati káži. Datum Chlumec, feria III post Cenam (?) domini Anno domini LXX.

Jetrich z Janovic a na Chlumci, nejvyšší sudí Království českého.

Opis českého listu.

SOA Třeboň, rkp, sign. A 22/1, pag. 124.

14. 1470, červenec 2.; Třeboň
Řehoř Klaric podá zprávu Janovi z Rožmberka o přípravách Pražanů k válečnému tažení na Moravu, o rokování Tábořských a o výpravě Soběslavských, kteří z Vožicka přihnali velké stádo dobytka.

Město Soběslav a Tábor. V archivu třeboňském jest psaní na pana Jana z Rožmberka o vojnách mezi Tábořským a Soběslavským jednající, vejpis tuto následuje.

Pp. Vaší Milosti (V. Mti) věděti dávám, že včera přijel, Mikuláš Pešík z Prahy, a tak praví, že se tam strojí (strují?) na vojnu, polovice lidí veřejně chtěc táhnauti ku pomoci k svým do Moravy a Pražané mají vzejtra (!) vytáhnúti a v tuto přístí středu, den svatého Prokopa /července 4./ mají se strhnouti u Německého Brodu; račíte-li o tom co pomysliti bylo-li by v té míře co před se vzieti, když lidé tak vytáhnau, nebť i sám odvolaný osobně chce táhnauti; také mi pravil Pešek, že včera Tábořští rokovali o vězně v Soběslavi, a že se Skála k tomu podal stance vypraviti a k tomu sto zlatých přidati; a v sobotu přihnali jsou Soběslavští od Vožice a z toho kraje na osm kop krav a na osm kop drobného dobytka. Datum Třeboň, v pondělí den Navštívení Matky boží léta 1470.

Řehoř Klaric (Claricz)

Opis českého listu.

SOA Třeboň, rkp, sign. A 22/4, pag. 592.

Zdebor z Kozího, hejtman třeboňský a Řehoř Klaric radí Janovi z Rožmberka jak si má dle nich počínat v záležitosti pobrání peněz nepřátelskou stranou.

Urozený pane, pane náš milostivý, ačkolivěk že se tato Vaší Milosti škoda již tímto psaním našim po hřiechu opraviti nemuož, avšak pro potomní věc, že takového plnieme více před sebú i tiemito na něký konec přijítí máte, zběhlo nám na mysl, že se nám zdá, že oni, jakožto Blanický a Zahrádecký povinni jsú Vaší Milosti k takovému plnění klejty zjednati od strany své, neb by pak i takový zbátí (?) pronešení byli cestú, kterak Vaše Milost muož tiem bezpečna býti, aby jich i na místě nepobrali, poněvadž nepřietelé Vaší jsú tu kdež leží, ano se to na Táboře (Thaborze) stalo /=⁼ vsuvka/, že jsú Vaší Milosti peníze pobrali, paklby se tomu bránili klejty zjednati nežli by se Vaše Milost jměla v takové nebezpečnosti k nim i k jiným více dávatí. Zdá se se nám, že byšte se mohli na právo a na rád aneb na někoho dobrého podati neb jakož ty některé příčiny jsú jakož to nemoc, povodně aneb, když by koho mocí na cestě přejali (!) ty bezelstné věci nemohly by před právem pónoným škoditi. Také se nám zdá, že by tato příčina (?) války a takové nebezpečnosti nejmielo (!) Vaší Milosti škoditi, anež byšte jmieii tak nebezpečnie peníze sláti k svým nepřátelóm v jich moc, že by bylo lépe Vaší Milosti váziti (? wazyti) se a přetrpěti ležeti, však škod nemuož více počteno (!) býti, nežli jisiny nech, aby to právo siedilo jmielaliby taková Vašie Milosti bezelstnost Vaší Milosti ke škodě býti a nežť by tomu tak vysoce dali škodami zruosti a s tiem řádu a práva dočekati (?) a neb před někoho k sídu jezdití, tak nám se zdá, že by toho raději musili sami cestu naleznúti. Také se nám zdá, abyše jim Blanickému a Zahrádeckému ráčili psáti, kterak jsú ty jich zlatý (?) na cestě pobrání, a že se Vaší Milosti zdá, že jsú povinni o ně státi neb jsú jich neb to jich list hlavní ukazuje, že jim máte jich zlaté dáti a navrátiti, a to že ste učinili, že ste jim jich zlaté poslali a ti jsú vzati, a poněvadž jsú jich zlatý vzaty od jich strany, že se Vaší Milosti zdá, že jsú povinni o ně státi a zdáloli by se Vaší Milosti, že byšte někoho dobrého člověka poslali, jakožto Dobroničku aneb mohli byšte požítí Jana Vojslavského, že by té věci ústně domluvil. A prosíme Vaší Milosti, račte nám tohoto psaní za zlé nejmieti, písemť z pravé pečlivosti Vaší Milosti potřeby zda byšte mohli k svému prospěchu a užítku z tohoto co /vsuvka/ vybrati. Datum Třeboň, feria III in vigilia Omnium Sanctorum anno etc. LXX°.

Zdebor z Kozieho, hajtman na Třeboni
a Řehoř Klaricz (Clarycz)

Na tergu adresa: Urozenému pánu, panu Janovi z Roznbergka, najvyšiemu komorníku K. českého, pánu našemu milostivému d. (15. století). Napříc pak rukou 17. století: Wittingau de A.° 1470 von Hauptman Zdebor z Kozieho und Gregor Claritz. Pod tímto regestem další, z 18. století: Betreffend gewicht Gulden, so denen Blaniczký und Zahrádecký überschüket (!) und von denen fründen bei und zu Tabor vekgenomen (!) worden.

Orig., čes. list, papír, na tergu silně porušené fragmenty po dvou přitištěných pečetech (uzavírkách) z tmavého (černého) vosku.

SOA Třeboň, sbírka Historica č. 2421.

K shora uvedeným peněžním záležitostem srov. i český list třeboňského hejtmána Zdebor z Kozího z 18. října 1470 adresovaný též Janovi z Rožmberka, kde je rovněž výslovná zmínka o Blanickém a Petříkovi ze Zahrádky, resp. o korespondenci s nimi. Viz AČ 14, s. 196—197, č. 1944.

16. /1471, konec ledna — začátek února/; s. 1.

Nejmenovaný žádá Jana z Rožmberka (?), aby nařídil svému třeboňskému hejtmánovi nevypalovat z důvodu holdu vesnici Přehořov, protože je z ní zásobováno město Soběslav. Dále podává zprávu o chystané schůzce v Soběslavi, na níž se mělo rokovat s Janem a Bohuslavem Malovci z Pacova o vězně.

Také milý pane a přáteli, píše mi pan Jindřich Výrek z Soběslavi, kterak by hajtman tvouj třeboňský chtěl ves Přehořov spáliti, jestliže jemu k holdu nepuojdú. A ta ves u samého zámku Soběslavie leží a potřeby k zámku dělá, a jestliže by spálena byla, již by žádných potřeb nemohli k zámku mieti neb oni odjinud

potřeby jednají a do města vozí. Také mi pane řekl, když sem jsme z Chýnova jeli, že mi nechcete v té vsi překážeti dopustíte neb jiné žádné vsi již okolo toho zámku není než ta a pan Hradecký mi také v ní nepřekáží a pro takovou potřebu řekl nepřekážeti. Pro(to) věřím, že přikázete úředníkům ať by jich v pokoj nechali a jim nepřekáželi. Také mají úředníci (mají) z Soběslavi rokovati o vězně s Janem a Bohuslavem Malovci z Pacova, i dán jest jim glejt ode vsí strany od pondielého za tři dni, to pane vědúc ned /škrtlé/ opatříte to, ať jim ten glejt od vašich zdržán bude.

Na tergu rukou 17. století: Soběslav.
Soudobý opis čes. nedatovaného listu, papír.
SOA Třeboň, sbírka Historica č. 1435.

Chronologické zařazení písemnosti je možno poměrně přesně stanovit na základě jiného českého listu, totiž purkrabího vitorazského Zikmunda z Mirošovic, adresovaného Janovi z Rožmberka z 10. února 1471. Pisatel se v jeho úvodu zmiňuje, že mu sdělil „pan Virek z Soběslavi o lidi Tábořských z Přehořova, že jest psal hejtmanu VMti Třeboňskému, prose za ně, aby zahubeni nebyli“. Srov. AČ 8, s. 24, č. 418. O drzbě části (či celého?) Přehořova tábořským měšťanem (?) Václavem z Mezného, zetěm Petra Růže svědčí písemnosti č. 3, 4, 5 a AČ 8 citov. shora. Snad v nepokojných letech po roce 1471 (smrti Jiřího z Poděbrad), srov. č. 16 získal snad lokalitu mocí Zdeněk ze Šternberka. Uvedená skutečnost vyplývá ze zápisu sněmu v Benešově (konaného v období 4. ledna — 27. února roku 1474, v němž se výslovně píše, že „pan Zdeněk z Šternberka postúpil jest Mezenskému z Tábora zboží Přehořova“. Srov. AČ 4, s. 472, č. 18. Jmenovaný Mezenský z Tábora bude s největší pravděpodobností totožný s Václavem z Mezného uváděným roku 1458. (Srov. č. 3.)

17.

1471, únor 28.; s. 1. (Soběslav)

Kšaft Jiřího Ovsíka, měšťana a soukeníka soběslavského.
. . . Item co jsú jemu dlužni, o tom jeho žena dobře vie a zvlášt co jest Hanus na Táboře dlužen, ten jest díel zaplatil, a což jest nezaplatil to stojí psáno u Václava na Telecích Horách v rajstrách (a na tom?) /škrtlé/ a za to by chtěl zpravit, kdy by mu milý buoh pomohl, že jinak není . . .

Úryvek z českého kšaftu Jiřího Ovsíka (na tergu kšaftu současný přípisek „Ovsík sukenník“); orig., pap., spodní část listiny značně narušena (vypadlá část).

OA Tábor, fond Archiv města Soběslavi, sign. I — B — 3/10 (č. inv. 263).
Krátký regist uveden in: František Beneš, Karel Beránek a kol., Soupis česky psaných listin a listů do roku 1526, díl I, svazek 1/2 (AS MV ČSR), Praha 1974, s. 546—547, č. 2380.

SOCIÁLNÍ KONFLIKTY V TÁBOŘE A SOBĚSLAVI V ČERVENCI 1844

Jiří Kořalka

Dobu vlády regulovaného magistrátu v Táboře od roku 1788 až do zřízení městské samosprávy roku 1850 označil velký znalec dějin města Tábora Karel Thir jako „druhou temnou periodu dějin městských vnitřních“. ¹⁾ Faktické zničení magistrátního archivu odkázalo badatele na využívání archivních fondů vyšších správních instancí, mezi nimiž vynikají obsáhlé fondy českého zemského gubernia a jeho prezidia od konce 18. do poloviny 19. století. ²⁾ Jako příklad mohou sloužit zprávy krajských hejtmanů v Táboře a Českých Budějovicích z července a srpna 1844 o živelném vzrušení a sociálních konfliktech ve městech Táboře a Soběslavi, o nichž existuje v dosavadní literatuře, pokud vím, jen stručná zmínka v dosud nejlepším historickém zpracování vývoje dělnického hnutí v českých zemích do roku 1848. ³⁾

Pozoruhodným rysem sociálních konfliktů v pruském Slezsku a v Čechách v letních měsících roku 1844 byla skutečnost, že se na nich podílely poměrně různorodé skupiny námezdního dělnictva — domácí tkalci ve slezských obcích v blízkosti hranic Čech, kvalifikovaní manufakturní dělníci kartounek v pražských předměstích, tovární dělníci z přádelen vlny v okolí Liberce, kvalifikovaní dělníci a nádeníci na stavbě železnice před Prahou. ⁴⁾ Je proto nutné předpokládat existenci širšího okruhu příčin sociálně ekonomického a sociálně psychologického rázu, které vedly různé sociální skupiny dělnictva téměř ve stejné době k obdobným kolektivním demonstračním akcím. Zavádění výkonnějších strojů v manufakturách a prvních továrnách se ve většině případů obešlo bez násilných protestů skupin dělníků, jejichž rukodělná práce byla novými stroji znehodnocována. Pokud v létě 1844 přerostla latentní nespokojenost v demonstrační a násilná vystoupení, byla jejich bezprostředním podnětem hlavně předcházející neúroda obilí a brambor, která způsobila velké zdražení a současně zhoršení kvality mouky, chleba, masa a piva. Pobouření, o němž se zmiňovaly dopisy z Prahy, se obracelo nejen proti živnostníkům a obchodníkům potravinářských oborů, ale i proti úřadům, které proti těmto nedostatkům dost rázně nevystupovaly. ⁵⁾

Ještě 2. července 1844 ujišťoval českobudějovický krajský hejtman Josef Reyl zemské prezídium o tom, že zprávy o rozšíření nepokojů z Prahy do Budějovického a Loketského kraje, které se objevily v sousedním Bavorsku, jsou přehnané a nepravdivé. ⁶⁾ Ve stejném duchu komentoval hejtman Reyl odpověď českobudějovického magistrátu na dotaz barovského zemského soudu, „že v tomto kraji není

vůbec nic známo o nějaké neklidné náladě mezi lidovými třídami, které se živí z nádenické nebo dělnické mzdy, naopak že v tomto kraji a v celém okolí panuje naprostý klid a pořádek, pročež nebylo zaznamenáno a není ani očekáváno jeho sebemenší narušení⁷⁾ Reylova druhá zpráva byla datována 13. července 1844, ale již v době jejího odeslání bylo zřejmé, že optimismus krajského hejtmana byl přehnaný.

O den dříve, 12. července 1844, hlásil krajský hejtman v Táboře František Nagel z Königshofenu⁸⁾ zemskému prezídiu do Prahy: „Ačkoli obyvatelé krajského města Tábora byli až dosud prodchnuti zcela mírumilovným smýšlením, změnily události v hlavním městě jejich dlouho živenou řevnivost vůči podnikavým a ziskuchtivým židům v místě v nenávisť, která se projevuje tím, že táborští obyvatelé opouštějí svou práci, během dne a zvláště po večerech se shlukují ve větším počtu, proklínají izraelity, vyhrožují zřetelně rozbítím jejich obchodů a očekávají na silnici stejně smýšlející lidi, kteří podle jejich mínění mají přijít z Prahy, aby jim pomohli vyhnat židy z krajského města. I když tento zlý duch ovládá jen malou část měšťanstva, v podstatě jen práci se vyhýbající syny měšťanů, jakož i zvláště řemeslnické tovaryše a námezdní dělníky, a nemá žádnou politickou tendenci, vzbuzuje tato nálada oprávněné obavy pro případ, kdyby se opakovaly špatné příklady dělníků v severních Čechách.“⁹⁾ Ještě předtím, než tábořský purkmistr podal o shlukování v ulicích úřední zprávu,¹⁰⁾ požádal krajský hejtman z vlastní iniciativy o posílení vojenské stráže v Táboře z 80 na 140 mužů, aby „nechápvavě spodině lidu“, jak se pohrdavě vyjádřil o tábořských tovaryších a dělnících, ukázal co největší přísnost.¹¹⁾

Zpráva tábořského krajského hejtmana z 12. července 1844 je jedním z prvních případů, kdy se státní úřady blíže zajímaly o řemeslnické tovaryše a námezdní dělníky v městě Táboře. O čtyři roky dříve, k 1. červenci 1840, bylo v Táboře zjištěno celkem 453 tovaryšů, učňů a jiných pomocných dělníků, z toho 190 dělníků v sedmi přádelnách vlny, 20 tovaryšů u tesařského mistra, 10 tovaryšů u zednického mistra; zbývajících více než 230 tovaryšů, učňů a námezdních dělníků připadalo na více než tři sta řemeslnických dílen, mezi nimiž bylo 50 soukeníků, 48 ševců, 21 řezníků, 18 pekařů, 15 mlynářů, 15 krejčích, 12 koželuhů, 10 truhlářů atd.¹²⁾ Nejméně polovina z necelého půltisíce námezdně pracujících v městě Táboře byla nepochybně i v červenci 1844 zaměstnána v drobných řemeslnických dílnách, kde v průměru nepřipadal ani jeden tovaryš, učeň nebo pomocný dělník na jednoho mistra. Velké pracovní vypětí v malých řemeslnických dílnách, zejména před výročními trhy, se často střídalo s nedostatkem práce, kdy přítomnost tovaryše nebo pomocného dělníka v dílně nebyla ani žádoucí. A když se projevily odbytové potíže, jako roku 1844, navíc znásobené drahotou a špatnou kvalitou potravin, nevadilo zřejmě ani tábořským řemeslníkům a živnostníkům, že se nespokojenost tovaryšů, učňů a pomocných

dělníků z jejich dílen obrátila proti ekonomicky nepřijemné židovské konkurenci.

O den později, 13. července 1844, podával František Nagel z Königshofenu uklidňující zprávu o situaci v Táboře. Když se očekávaná podpora z hlavního města Prahy nedostavila, zmírnily se nepřátelské projevy vůči tábořským židům již 12. července večer. Podle přesvědčení krajského hejtmána k tomu přispěly hlavně obavy ze zásahu přivolaných vojenských posil. Přesto však krajský hejtman obhajoval svůj postup tvrzení, že nálada mezi obyvateli města Tábora byla opravdu vážná a že „stačil jen malý podnět k tomu, aby i bez očekávané pomoci zvenčí byly prolomeny meze veřejného klidu“. ¹³⁾ Prezídium zemského gubernia vzalo sdělení tábořského krajského hejtmána bez komentáře na vědomí a souhlasilo také s tím, že koncem července 1844 se vojenská posila v rozsahu jedné roty vrátila z Tábora do původní posádky v Českých Budějovicích.

Jen čtyři dny po své druhé zprávě, vylučující jakoukoli možnost sociálního neklidu v kraji, se znovu ozval českobudějovický krajský hejtman Josef Reyl: „Protože se pověsti o povstáních továrních, řemeslnických a nádenických dělníků množí donekonečna a není nepravděpodobné, že by sám o sobě nanejvýš bezvýznamný konflikt zedníků a nádeníků v Soběslavi mohl být podáván ve zvětšeném měřítku, považuje v úctě podepsaný krajský hejtman za svou povinnost předložit k vysokému nahlédnutí přiloženou zprávu královského krajského komisaře rytíře z Kundratic, z níž slovně císařsko-královské zemské prezídium nechť ráčí čerpat uklidňující přesvědčení, že šlo jen o zrovnoprávnění mezd zedníků a nádeníků, kteří pracovali pro obec, s těmi, kdo jsou v práci u soukromých osob.“ ¹⁴⁾ Přes všechno ujišťování krajského hejtmána Reyla, že mzdový konflikt soběslavských stavebních dělníků byl nanejvýš bezvýznamný a že přitom nedošlo k narušení veřejného klidu a pořádku, svědčí další údaje Reylovy zprávy o velké závažnosti mzdového boje v Soběslavi v první polovině července 1844. Při kritické interpretaci úředních zpráv o stávkách a jiných sociálních konfliktech se historik často střetává s dvěma extrémny: bagatelizováním sporu, aby se nezdálo, že příslušný úředník měl v okruhu své působnosti vážnější problémy, a naopak přeháněním nebezpečnosti sporu, aby úředník mohl dodatečně prokázat své kvality při zvládnutí situace. Zpráva krajského hejtmána Reyla ze 17. července 1844 je zřejmým případem první eventuality. ¹⁵⁾

Denní mzda zedníka ve výši 50 krejcarů a nádeníka ve výši 24 krejcarů vídeňské měny na obecních stavbách v Soběslavi byla podle sdělení krajského úřadu hluboko pod běžnou úroveň mezd v Českých Budějovicích, kde zedník dostával 1 zlatý 15 krejcarů a nádeník 36 krejcarů vídeňské měny denní mzdy. Také soukromý stavební mistr v Soběslavi ¹⁶⁾ vyplácel zedníkům a nádeníkům podstatně vyšší mzdy než soběslavská obec. Krajský hejtman Reyl obhajoval svůj souhlas ke zvýšení mezd tím, že předcházející mzda na soběslavských obecních stavbách byla „naproto nepoměrná“, že zedníci svůj

požadavek zvýšení mezd řádně podali prostřednictvím zástupce u magistrátu a že se zrovnoprávněním mezd na obecních a soukromých stavbách předešlo nespokojenosti a porušení klidu. Přitom doporučil zastupujícímu purkmistru Černému přísný dohled nad stavebními dělníky a neprodlené oznámení jakékoli stopy nepokojů.¹⁷⁾ Neobyčejně významnou skutečností však bylo samotné dorozumění soběslavských stavebních dělníků a jejich kolektivní požadavek zvýšení mezd, svědčící o společném postupu kvalifikovaných zedníků a nádeníků jako nezbytném předpokladu úspěšného mzdového konfliktu. Právě v takových sporech začínali dělníci živelně pociťovat svou kolektivní sílu.

Sociální konflikty v Táboře a Soběslavi v červenci 1844 byly ovlivněny zprávami o dělnických akcích v Praze a severních Čechách. Shlukující se tovaryši a nádeníci v tábořských ulicích dokonce očekávali z Prahy přímou pomoc. Rozhodující význam však měly ekonomické a sociální podmínky v jednotlivých místech, kde se tradiční maloměstská společnost střetávala s důsledky nástupu kapitalistických výrobních vztahů. Projevy nepřátelství vůči židovským obchodníkům a živnostníkům se opakovaly i při jiných příležitostech, např. z Milevska došly tábořskému krajskému úřadu zprávy, že křesťanští obchodníci nechtěli připustit na místní trh židovské konkurenty, kdežto v městě Táboře proběhl výroční trh bez narušení klidu.¹⁸⁾ Byl to příznačný rys nedostatečně rozvinutých hospodářsko-společenských poměrů. Zato mzdový boj stavebních dělníků v Soběslavi zaujímá v dějinách dělnického hnutí v jižních Čech důležité a čestné místo jako jeden z prvních příkladů úspěšného uplatnění kolektivní dělnické solidarity proti podnikatelům.

P o z n á m k y

1) Karel Thir, *Staré domy a rodiny tábořské I*, Tábor 1920, s. 3.

2) Srov. Přehled archivních pomůcek a publikací Státního ústředního archivu v Praze 1, red. O. Sprušilová a H. Sýkorová, Praha 1979, s. 58—63. Na význam využití fondu pro dějiny Tábora jsem upozornil v příspěvku *Zkušenosti historika s využíváním archivních fondů centrální povahy pro regionální výzkum*, in: 25 let Státního ústředního archivu v Praze (Příspěvky z odborného semináře konaného ve dnech 19. a 20. září 1979), Praha 1980, s. 181—183.

3) Karel Novotný — Milan Myška, *Z počátků dělnického hnutí v českých zemích*, in: Karel Novotný — Milan Myška, *První kroky k vítězství. Čtení o počátcích našeho dělnického hnutí*, Praha 1966, s. 147.

4) Kromě studie a dokumentů K. Novotného a M. Myšky srov. Zdeněk V. Tobolka, *Textiláci, první průkopníci dělnického hnutí v Čechách*, Praha 1950; Josef Polišenský — Věra Vomáčková — Karel Novotný, *Boj dělníků na stavbách našich prvních železnic*, Praha 1956; Vladimír Ruda, *Události roku 1844 v Boleslavském kraji*, in: *Sborník archivních prací* 8, 1958, č. 2, s. 50—97.

5) Tři kritické dopisy z Prahy, uveřejněné ve *Weser-Zeitung* v Brémách, zaslal českému zemskému prezídiu rakouský generální konzul v Hamburku Sisinio de Pretis 6. července 1844. SÚA Praha, PG 1841—1845, 15b/10, 4513/1844 (kart. 1982).

6) „... welche übertriebenen Gerüchte über die von den Druckern in Prag erregten Unruhen und über deren Verbreitung bis in den Budweiser und Elbogner Kreis in Baiern verbreitet sind.“ *Tamtéž*, 4282/1844.

7) „... dass hierkreises von einer unruhigen Gemütsstimmung der vom Tag- oder Arbeitslohn sich nähernden Volksklassen gar nichts bekannt sei, indem

vielmehr sowohl hierkreises, als in der ganzen Umgebung die vollkommenste Ruhe und Ordnung herrscht, daher auch nicht die mindeste Störung derselben wahrgenommen wird, oder zu besorgen steht". Tamtéž, 4686/1844.

⁸⁾ O jeho púsobení v Táboře srov. Thir, Staré domy I, s. 108, 166—167; II, s. 524.

⁹⁾ „Obgleich die Bewohner der Kreisstadt Tabor bisher von den friedlichsten Gesinnungen beseelt waren, so haben doch die Vorfälle in der Hauptstadt ihre längst genährte Eifersucht gegen die betriebsamen und gewinnsuchenden Juden im Orte in einen Groll verwandelt, welcher sich darin äussert, dass sie ihre Arbeit verlassen, sich bei Tage und besonders an Abenden in grösserer Zahl zusammenrotten, Verwünschungen gegen die Israeliten ausstossen, denselben die Zerstörung ihrer Handlungsgewölbe mit deutlichen Mienen androhen, und auf der Strasse Gleichgesinnte erwarten, welche nach ihrer Meinung von Prag kommen sollen, um ihnen zu der Vertilgung der Juden aus der Kreisstadt behilflich zu sein, Obgleich dieser böse Geist nur den geringen Teil der Bürgerschaft und wesentlich nur die arbeitsscheuen Söhne derselben, so wie insbesondere die Handwerksgesellen und andere Lohnarbeiter beherrscht, und keine politische Tendenz hat, so erregt derselbe doch gegründete Besorgnisse für den Fall, wenn sich die bösen Beispiele der Arbeiter im nördlichen Böhmen wiederholen sollten.“ SÚA Praha, PG 1841—1845, 15b/10, 4623/1844 (kart. 1982).

¹⁰⁾ Zpráva magistrátu v Táboře byla původně přiložena, ale zemské prezidium ji 18. července 1844 vrátilo zpět. Tamtéž, 4625/1844.

¹¹⁾ „... um der begriffstüzigen Hefe des Volkes den deutlichen Beweis zu geben, dass ihr Beginn gegen die Judenschaft mit allem Ernste hintangehalten und mit der grössten Strenge geahndet werden würde“. Tamtéž, 4623/1844.

¹²⁾ Johann Gottfried Sommer, Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt, X: Taborer Kreis, Prag 1842, s. 4.

¹³⁾ „Ein hohes Landespräsidium dürfte jedoch zugleich aus dieser erst begonnenen Untersuchung zu entnehmen geruhen, dass es den hiesigen Insassen Ernst war, mit Beistand der aus der Hauptstadt erwarteten Konsorten die öffentliche Ruhe zu stören und ihrem Grolle gegen die hierstädtische Judenschaft freien Lauf zu lassen, sowie, dass es nur eines kleinen Anlass bedurfte, um, selbst ohne den angehofften Beistand, die Schranken der öffentlichen Ruhe zu brechen.“ SÚA Praha, PG 1841—1845, 15b/10, 4625/1844 (kart. 1982).

¹⁴⁾ „Da sich die Gerüchte über Aufstände der Fabriks-, Gewerbs- und Tagarbeiter bis ins Unendliche vervielfältigen, und es nicht unwahrscheinlich ist, dass auch der an und für sich höchst unbedeutende Konflikt der Maurer und Tagarbeiter in Sobieslau im vergrösserten Masstabe verarbeitet werden könnte, so sieht sich der ehrerbietigst gefertigte Kreishauptmann verpflichtet, den anruhenden Bericht des kgl. Kreiskommissärs Ritters von Kundratitz der hohen Einsichtsnahmen zu unterziehen, aus welchem Ein hochhlöbliches k. k. Landespräsidium die beruhigende Überzeugung zu schöpfen geruhen wird, dass es sich bloss um die Gleichstellung der Löhnungen der Maurer und Tagelöhner, die der Gemeinde arbeiten, mit jenen, die bei Privaten in Arbeit stehen, handelte.“ Tamtéž, 4808/1844.

¹⁵⁾ Vysvítá to rovněž z Reylovy zmínky „o zcela klidné náladě továrních dělníků v České Krumlově a okolí“ (über die vollkommen ruhige Stimmung der Fabrikarbeiter in und um Krumau). Tamtéž, 4808/1844.

¹⁶⁾ K 1. červenci 1839 byl v Soběslavi zjištěn 1 zednický mistr se 16 tovaryši (pomocníky). Johann Gottfried Sommer, Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt, IX: Budweiser Kreis, Prag 1841, s. 90.

¹⁷⁾ „Da weder der erstern noch den letztern eine Verpflichtung gegen die Stadtgemeinde obliegt, sie sich im ordentlichen Wege, nämlich durch die Anwaltschaft, um Erhöhung ihres durchaus unverhältnismässigen Lohnes meldeten, durch die erfolgte Gleichstellung des Arbeitslohnes bei Gemeinbauten mit jenen bei Privatbauten jeder Unzufriedenheit und Unruhe vorgebeugt wurde, so glaubt das Kreisamt diese Arbeitsloohnerhöhung um so mehr unter Einem genehmigten zu sollen, als der Taglohn eines Maurers von 50 kr. W. W. und eines Tagelöhners von 24 kr. W. W. weit unter jenem steht, der in Budweis geleistet wird, indem hier ein Maurer mit 1 fl. 15 kr. W. W. und ein Tagelöhner mit 36 kr. W. W. bezahlt

wird. Wiewohl keine Unruhe mehr zu besorgen ist, so wird doch dem Sobieslauer subst. Bürgermeister Czerny die sorgfältigste Überwachung und die unverzügliche Anzeige, im Falle sich eine Spur von Unruhen ergeben sollte, empfohlen.“ SÚA Praha, PG 1841—1845, 15b/10, 4808/1844 (kart. 1982).

¹⁸⁾ Tamtéž, 5496/1844 (kart. 1983), krajský úřad Tábor 8. 8. 1844 prezídiu českého gubernia.

Vladimír Vančata

Článek byl původně zpracován jako dílčí úkol pro Přehled počátků průmyslu v Jihočeském kraji na základě usnesení KV KSČ z 16. července 1981. V pokynech pro jeho realizaci byla stanovena struktura přehledu (v první části počátky průmyslového podnikání do poloviny 19. století, ve druhé části pak vývoj ve stanovených odvětvích průmyslu podle určeného pořadí). Ekonomická charakteristika pojmu průmysl však specifikována nebyla.¹⁾

Hlavním pramenem pro druhou část byly tištěné publikace dostupné v archivu (zprávy obchodní a živnostenské komory za léta 1857—1890 a adresáře z počátku 20. století, zprávy Zemského statistického úřadu pro zemědělský průmysl ve stejném období jako adresáře). Archivní prameny byly využívány hlavně tam, kde při použití tištěných publikací vznikly nejasnosti a kde tištěné publikace neposkytovaly potřebné informace.²⁾ Pod pojmem průmysl je tedy zahrnuto to, co se za průmysl pokládalo v těchto pramenech: Zpráva OŽK za léta 1861—1866 rozlišovala průmysl od živností (Gewerbe), které byly založeny na rukodělné práci jednotlivce, zpráva za léta 1875—1885 rozlišuje kromě velkého průmyslu a malého průmyslu (živností) i průmysl střední, tj. podniky platící nejméně 10 zl. 50 kr. výdělkové daně ročně. Živnosti v zásadě nebyly do článku pojaty. V adresářích není pojem průmyslu blíže charakterizován a v některých případech bylo uvedeno pouze jméno majitele firmy, druh podnikání bez charakteristiky podniku.

Ve snaze podchytit pokud možno všechna odvětví uvedená v pokynech tedy článek respektuje rozlišení průmyslu a řemesla v dobových pramenech a neomezuje se na závody založené na strojové velkovýrobě a nových chemicko-technologických procesech.

I.

Přehled vývoje mimocechovního podnikání na Táborsku do první poloviny 19. století

Na Táborsku, stejně jako v celých jižních Čechách, se rozvoj průmyslu, přesahující rámec cechovní řemeslné výroby, projevil později a v menší míře než v ostatních částech země. Způsobily to jednak nedostatečně vybudovaná dopravní síť a jednak omezená surovinová základna.

Kromě rozsáhlých ložisek vápence na Chýnovsku zde byl kámen vhodný pro stavebnictví, hlína pro hrnčířství a kamnářství a rašelina. Zásoby rud byly do poloviny 19. století téměř vyčerpány. Stříbro se těžilo již od 13. století a železná ruda od století sedmnáctého.

Dolování a zpracování stříbrných rud, jež zaměstnávalo značné množství lidí, poměrně brzy překračovalo rámec řemeslné výroby.

Rozsáhlé stříbrné doly měl chýnovský velkostatek. Největší z nich byly u Ratibořských Hor. V letech 1727—1851 tam horníci vytěžili 257 667 hřiven stříbra.³⁾ Roku 1790 zaměstnávaly více než 6 tisíc horníků. Další stříbrné doly tohoto velkostatku byly v Košíně (uzavřeny roku 1809), Řemíčově (uzavřeny roku 1851) a ve Staré Vožici, kde v roce 1790 pracovalo 40 horníků. I ty byly uzavřeny roku 1851.⁴⁾ Stříbro zpracovávaly hutě s amalgamovnou ve Stříbrných Hutích (obec Dobronice u Chýnova).

Do roku 1833 spadá pokus o obnovu těžby stříbra v Horkách u Tábora. Za tím účelem se utvořila společnost Cech stříbrných dolů sv. Trojice v Táboře, jejíž podstata byla rozdělena na 128 kukusů, z nichž 4 připadly tábořské obci. Společnost nezískala dostatek podílníků, protože podnik vyžadoval investice, ale nepřinášel zisk. V roce 1842 převzal zbývající kukusy stát (celkem 88). Po dvanácti letech se stát účasti v těžbařstvu opět vzdal.⁵⁾

Roku 1670 začala u Sudoměřic na pozemcích bechyňského velkostatku těžba železné rudy. Ta se na hamru v Hutích zpracovávala na železo. Ze železa se v Bechyni vyráběl plech. V Bechyni se lily hmoždíře ke střelbě a železná kamna, a to ještě v roce 1851. Postupem doby se začal projevovat nedostatek dřeva, což spolu s jeho vysokou cenou způsobilo zastavení výroby železa v Hutích i plechu v bechyňském Plechhamru. Těžba rudy byla pak pronajata těžbařstvu v Kamenici, pro něž v Sudoměřicích pracovalo 11 horníků. V letech 1847—1848 zde vytěžili 5 400 kár rudy. Dalších 7 horníků zde pracovalo pro Tomáše Svobodu ze Včelnice. Roku 1856 dobyli pro huť ve Včelnici 1 534 centů rudy. Těžba ničila sudoměřickou oboru, a proto podnikatelé naráželi na stále větší odpor správy velkostatku. Poslední doly zanikly začátkem šedesátých let 19. století.⁶⁾

Kolem roku 1840 se těžila železná ruda i v okolí Chotovín u Jedlan a Červeného Záhoří.⁷⁾

Roku 1781 vznikl v Jistebnici podnik na zpracování granátů dovážených z Bělé.⁸⁾

Pro zpracování dřeva vznikaly pily, které byly obvykle součástí mlýnů. Kolem roku 1840 bylo na území tábořského okresu 30 mlýnů s pilou a jedna samostatná pila u Dlouhé Lhoty.⁹⁾ 7 z těchto mlýnů mělo i lis na olej. V Plané nad Lužnicí se v té době vyráběly lodě na dopravu soli po Vltavě.¹⁰⁾

Chemickou výrobou se zabývalo 12 samostatných drasláren a 10 drasláren při vinopalnách. V Ratajích se vyráběl ledek.¹¹⁾

Výrobou stavebních hmot se zabývalo 12 cihelen (Horky, Liderovice, Měšice, Mezná, Paseka, Pohnánek, Radětice, Skrýchov u Malšic, Tábor, Velmovice, Veselí nad Lužnicí a Želeč) a 6 vápenných pecí. Tři ze čtyř, které byly u Chýnova, patřily chýnovskému velkostatku. Jedna pec byla v Radkově¹²⁾ a poslední byla v Radostovicích.¹³⁾

Od 18. století vznikaly i menší papírny. Již před rokem 1790 existovala papírna v Dobronicích u Bechyně, která zaměstnávala mistra,

3 tovaryše a 4 pomocníky a v roce 1805 vyrobila 140 balíků papíru.¹⁴⁾

V roce 1796 vznikla přeměnou mlýna papírna ve Vlčevsi. Kolem roku 1840 měla 4 zaměstnance a roku 1844 vyrobila 1 200 rysů papíru.¹⁵⁾

Papírna v Klokotech byla založena nejspíše počátkem 19. století. V první polovině 19. století byla v držení rodiny Geislerů. Roku 1844 vyrobila 500 rysů papíru.¹⁶⁾

Roku 1841 se připomíná též papírna ve Mlýnech. Tato papírna vyrobila roku 1844 1 000 rysů papíru.¹⁷⁾

Pro rozvoj průmyslu měly značný význam podniky zpracovávající zemědělské produkty, hlavně pivovary a vinopalny.

Z 29 pivovarů, které byly v provozu kolem roku 1840, byly 4 měšťanské (v Bechyni, Soběslavi, Táboře a Veselí nad Lužnicí). Ostatní patřily velkostatkům. Největší kapacitu měly pivovary v Mladé Vožici (43 sudů),¹⁸⁾ Táboře (36 sudů a 3 vědra),¹⁹⁾ Jistebnici²⁰⁾ a Soběslavi (po 26 sudech).²¹⁾

Některé ze 48 vinopalen patřily svobodníkům (např. v Prudicích).²²⁾

Ve Vlčevsi měl Jakub Schick výrobu řepného sirupu²³⁾ a ve dvoře velkostatku v Červeném Záhoří se vyráběly sýry.²⁴⁾

V textilních oborech vytlačovaly manufaktury od konce 18. století cechovní výrobu.

V Soběslavi, kde bylo rozvinuto soukenické řemeslo, založili soukeničtí mistři v roce 1799 valchovní společnost s cílem postavit továrnu na výrobu suken s vodním pohonem. Z celého úsilí zbylo jen pojmenování mlýna „Na fabrice“.²⁵⁾

V Opařanech vznikla v roce 1779 z podnětu tamního hospodářského úřadu přádelna lnu, která měla zajistit výdělek pro obyvatelstvo ze širokého okolí. Na počátku 19. století se předáním lnu v Opařanech a okolních obcích zabývalo asi tisíc osob, z toho v samotných Opařanech přes sto.²⁶⁾ Přádelna byla závislá na dovozu materiálu z Lince a za napoleonských válek zanikla.

Kolem roku 1840 pracovala v Šebířově přádelna bavlny Bernarda Koppa²⁷⁾ a v Táboře bylo 7 přádelen vlny se 190 zaměstnanci.²⁸⁾ V téže době bylo v Pohoří bělidlo.²⁹⁾

II.

Přehled vývoje průmyslu na Táborsku podle jednotlivých odvětví

1. Dolování

Ve druhé polovině 19. století se projevoval úpadek stříbrných dolů. Poněkud déle se držely stříbrné doly chýnovského velkostatku v Ratibořských Horách, i když i ty vykazovaly pasívní bilanci. V roce 1857 zde pracovalo 25 horníků a z dříve vytěžené rudy se získalo 4 libry a 7 lotů stříbra.³⁰⁾ Ve třech následujících letech nevykázaly doly žádný výnos stříbra. V roce 1865 v nich byli zaměstnáni 3 úředníci, 2 dohlížitelé a 30 horníků.³¹⁾ Ještě v roce 1870 měly doly 36 za-

městnanců, 5 šachet a 28 štol,³²⁾ v roce 1875 již jen 21 zaměstnanců, 2 šachty a 2 štoly³³⁾ a v roce 1885 dokonce jen 7 zaměstnanců. V tomto roce se vytěžilo 10 q rudy v hodnotě 40 zlatých.³⁴⁾ V roce 1898 byly doly pronajaty Josefovi Gorrie-Struthers-Mac-Layovi z Glasgowa.

Úplným neúspěchem skončily pokusy o těžbu stříbra v Horkách. Práce zde od roku 1854 organizovala soukromá společnost Těžařstvo sv. Trojice a sv. Antonína. Doly trpěly pronikáním vody, jejíž vyčerpání bylo velmi obtížné. Počet horníků poklesl z 10 v roce 1857 na 3 v roce 1860.³⁵⁾ Doly se potýkaly i s naprostým nedostatkem finančních prostředků. Částka uložená v bratrské pokladně nedosahovala ani 1 % částky uložené v bratrské pokladně v Ratibořských Horách. V letech 1857—1865 se pohybovala mezi 40 a 88 zlatých, zatímco v Ratibořských Horách dosahovala 8,5—9,5 tisíc zlatých.³⁶⁾ V dalším období doly živořily. Roku 1885 ležely ladem. Nakonec je v roce 1900 koupilo v dražbě město Tábor za 6 250 korun a těžařstvo zaniklo.³⁷⁾

Těžba dalších nerostů nepřekonala stadium pokusů. V roce 1872 začal žid Reichner z Milevska se 2 horníky těžit tuhu u Podboří, ale po zatopení šachty v roce 1877 v těžbě nepokračoval.³⁸⁾

V roce 1892 plánoval majitel kutací koncese Karel Krušina z Českých Budějovic otevření uhelného dolu u Soběslavi.³⁹⁾

K průmyslovému využívání zásob rašeliny před první světovou válkou nedošlo.

2. Dřevařský průmysl

Mezi podniky dřevařského průmyslu převládaly pily. V letech 1857—1870 byly na území okresu 2 samostatné pily, v letech 1875—1885 2 větší pily v soudním okrese Tábor, 1 drobná pila v Soběslavi a 12 ostatních pil, roku 1904 6 samostatných pil a 4 pily při mlýnech.

Samostatná vodní pila byla zřízena roku 1870 ve Stříbrných Hutích na místě bývalých hutí⁴⁰⁾ a patřila chýnovskému velkostatku. Byla vybavena vodním kolem o 6 HP, 2 rámovými pilami na prkna, okružní pilou a strojem šindelovým. V letech 1875—1885 měla 3 zaměstnance.⁴¹⁾

Roku 1881 postavil stavitel František Klier v Táboře první parní pilu. Pohon rámové a okružní pily obstarávala lokomobila o 3 HP, později lokomobila o 12 HP. V letech 1875—1885 měla pila 5 zaměstnanců. Roku 1897 dostal Klier povolení k přestavbě pily na pohon se stabilním parním strojem o 16 HP a doplnění přístrojů o pásovou pilu a 4 stroje hoblovací.⁴²⁾

V roce 1902 zahájila provoz parní pila bechyňského velkostatku v kolně myslivny v Sudoměřic. Její zařízení zpočátku tvořily rámová a okružní pila poháněné lokomobilou o 6 HP, které obsluhovali 3 dělníci, strojník a pilař. V té době pracovala pila jen pro potřeby velkostatku, později část produkce prodávala. V roce 1906 byla lokomobila nahrazena silnější o 12 HP a počet dělníků se zvýšil na 5.⁴³⁾

Největší parní pilu na Tábořsku postavilo roku 1907 město Tábor. Pila měla 3 kvalifikované zaměstnance, a to správce pily, který byl zároveň skladníkem, strojníka a pilaře. Počet dělníků byl značně proměnlivý. V roce 1923 se pohyboval mezi 12 a 48.⁴⁴⁾

Na počátku 20. století měly samostatné pily ještě velkostatky Mladá Vožice (v Mladé Vožici) a Želeč (v Plané nad Lužnicí). Pily u mlýnů byly v Dírné, Klokotech a 2 v Soběslavi.

Výrobou šindele se kromě pily ve Stříbrných Hutích zabývaly i 3 mlýny ve Smilových Horách.⁴⁵⁾

Nábytkářský průmysl zastupovalo strojní truhlářství Aloise Ctibora v Táboře. Při zahájení výroby v roce 1893 bylo vybaveno rámovou pilou, okružní pilou, frézou a dvěma hoblovacími stroji. Kromě běžného nábytku vyráběla tato firma i staročeský lidový nábytek. V roce 1899 zaměstnávala 20 dělníků.⁴⁶⁾

Těsně před první světovou válkou vznikla v Soběslavi továrna na impregnaci dřeva.⁴⁷⁾

3. Chemický průmysl

Jediným podnikem v oblasti chemického průmyslu byla Jihočeská lučební továrna na zužitkování animálních a průmyslových odpadů v Táboře, postavená roku 1912 skupinou tábořských podnikatelů.

Továrna zpracovávala kosti na tuk, kliš a hnojivé moučky, a kožní odpadky na kliš. Pohon strojů obstarávalo několik elektromotorů napájených generátorem o 130 ampérech. Generátor byl poháněn parním strojem o jednom válci a síle 130 HP. Továrna měla i 2 vlastní studně a 5 dělnických bytů.⁴⁸⁾ Zaměstnávala přes 100 pracovníků. V roce 1923 měla 4 úředníky, 80 dělníků a 40 dělnic.⁴⁹⁾

4. Keramický průmysl

Bohatá ložiska hlíny vhodné k výrobě kameninového, hrnčířského a kamnářského zboží v okolí Bechyně spolu s existencí státní keramické školy (vznik roku 1884) dávaly předpoklady pro rozvoj keramického průmyslu.

Prvním průmyslovým podnikem tohoto typu byla keramická továrna bechyňského velkostatku založená roku 1875. Jejím iniciátorem byl ing. Netsch. Vedením dílen byl pověřen významný bechyňský kamnář František Lenner, který proto přerušil práci vlastní dílny. Továrna byla vybavena 1 vodním kolem o 6 HP, 4 hrnčířskými kruhy, rourolisem, pecí pro kameninu a třemi pecemi pro kamna. Zaměstnávala 21 pracovníků a vyráběla tahová i slohová kamna, šamotové zboží a hliněné nádoby. Pro špatné komunikační možnosti a rozpory ve vedení podniku, za nichž se Lenner vrátil do vlastní dílny, přestala továrna brzy prosperovat⁵⁰⁾ a po roce 1885 přerušila výrobu.

Koncem 19. století usilovali absolventi keramické školy, z nichž značná část pracovala ve Vídni, ale žádný z nich nenašel uplatnění v Bechyni, o založení keramické továrny. Z jejich iniciativy byla 1. 2. 1903 v Bechyni založena Akciová společnost keramická. Tato společnost se zaměřila na uměleckou a dekorativní keramiku za

účinné spolupráce profesorů keramické školy. Prvním předsedou představenstva byl profesor F. Kraus, vedením umělecké stránky byl pověřen profesor F. Kopecký.⁵¹⁾

Zpočátku měla dílny v domě Adama Bydžinského. Vyráběla uměleckou terakotu, sádrové formy pro kamnáře a hrnčíře, učební pomůcky ke kreslení a nějakou dobu i staročeskou majoliku. V roce 1905 vyrobila továrna 982 pomůcek, 48 úplných souborů forem pro kamnáře až o patnácti kusech a 2 300 předmětů v oddělení terakoty.⁵²⁾ Tehdy v ní pracovalo 20 keramiků.

Roku 1913 začala společnost stavět vlastní tovární budovu.

Největší počet podniků výroby stavebních hmot tvořily cihelny. V roce 1860 bylo na území okresu něco přes 20 cihelen, v roce 1870 jich bylo 28, roku 1890 13 větších a 30 drobných, roku 1904 něco přes 30. Většina z nich patřila mezi malé podniky s často přerušovanou výrobou.

Čilý stavební ruch v Táboře po založení Nového města v roce 1872 byl provázen i zvýšenou činností cihelen. Jen obě tábořské obecní cihelny vyrobily v roce 1875 přes 600 tisíc cihel a tašek.⁵³⁾

V roce 1885 přestavělo město Tábor svou cihelnu (tzv. Hruškovskou) na kruhovou, čímž se zvýšila její výkonnost z necelých 200 000 cihel a tašek při osmi zápalech ročně na 1 500 000. Svou kapacitou byla největší cihelnou v okrese. V souvislosti s přestavbou byly postaveny i byty pro dělníky.⁵⁴⁾ Již v roce 1875 měl chotovinský velkostatek kruhovou cihelnu v Liderovicích.⁵⁵⁾ Na počátku 20. století měl velkou cihelnu velkostatek v Chýnově. Tato cihelna vyráběla 800 000 cihel ročně.⁵⁶⁾ Pro potřeby výstavby v Soběslavi existovaly 2 cihelny ve Skalici a 2 cihelny v Rybově Lhotě.⁵⁷⁾

Moderní cihelnu začal budovat roku 1900 profesor keramické školy v Bechyni František Kraus. Zpočátku byla vybavena milířovou pecí a měla 2 kolny na sušení. V červenci roku 1900 v ní bylo ručně vyrobeno 60 000 cihel. Roku 1901 zavedla výrobu ručních dlaždic, 1902 výrobu dlaždic a tašek tenkostěnných a římsovek. V roce 1903 dal Kraus postavit velkou žárovou pec s půdorysem 7 m × 5,5 m o výšce 7 m. Roku 1907 byla cihelna vybavena benzinovým motorem, šnekovým lisem a válcovým lisem a zavedla výrobu bobrovek a drenážních trubek. Roku 1913 byla cihelna přestavěna, rozšířena a vybavena novým benzinovým motorem.⁵⁸⁾

Velké zásoby vápence v Pacově a Kladrubské Hoře u Chýnova se již před polovinou 19. století využívaly k výrobě vápna. Malé dočasné vápenky budovali drobní držitelé pozemků, na nichž byl vápenec.

Velkou vápenku měl chýnovský velkostatek. Z iniciativy ředitele velkostatku Jana Girtlera byla nejprve postavena pec k nasypávání shora, v letech 1878—1879 zde byla postavena moderní kruhová pec o rozměrech 41 m × 11 m se čtrnácti komorami. Byla projektována tak, aby ji bylo možno prodloužit až k lomu. Transport vápna a uhlí mezi vápenkou a Tábořem obstarávala silniční lokomotiva. Tato vápenka vyráběla na počátku 20. století 120 000 q ročně. Roku 1905

zřídil velkostatek novou vápenku u chýnovského nádraží. Vápenec k ní dopravovala úzkokolejka.⁵⁹⁾

Cementové zboží vyráběla v Táboře stavitelská firma Františka Kareše založená v roce 1900 a od roku 1902 firma Hostomský a Vlk.

Dalším velkým podnikem stavební výroby byla továrna na zpracování kamene v Táboře. Založil ji koncem 19. století sochař Vojtěch Foit. V roce 1904 zahájila provoz v nové budově vybavené parními strojem, šesti brusy na leštění kamene a pilou na řezání kamených desek. Tehdy měla asi 50 zaměstnanců. V téže roce si Foit otevřel filiálku v Sedlčanech, kde měl i vlastní lom. Firma zpracovávala stavební kámen, vyráběla pomníky a zabývala se i sochařskými pracemi. Roku 1906 koupil továrnu pražský sládek Antonín Hotovec. Protože kamenickou koncesi neměl ani jeho dílovedoucí a přitom bylo v továrně 11 pomocníků a 14 učňů, tak po protestech jednoty keramických mistrů Hotovec prodal v roce 1908 továrnu J. Herzánovi, který ji vlastnil i po první světové válce.⁶⁰⁾

5. Papírenský průmysl

Ve druhé polovině 19. století pracovaly na území dnešního okresu Tábor 3 malé papírny, které postupně zanikly.

Papírna v Klokotech byla roku 1874 přeměněna na mlýn. Papírna ve Vlčevsi zastavila provoz v roce 1869 a pak tam obnoven mlýn.⁶¹⁾

Nejdéle se udržela papírna v Dobronicích u Bechyně. Ta však byla roku 1911 přestavěna na elektrárnu.

Před první světovou válkou založila skupina podnikatelů První českou akciovou společností na výrobu celulózy a papíru v Táboře. Jejím cílem bylo postavit v Táboře papírnu s případnými filiálkami v různých částech monarchie. Mezi jejími zakladateli byli i 3 vídeňští podnikatelé, z Táboru pak advokáti JUDr. A. Kotrbelec, starosta města a JUDr. E. Zeis, starosta okresu. Základní akciový kapitál byl 1,5 miliónu korun.⁶²⁾ Stavba se však neuskutečnila.

6. Potravinářský průmysl

Nejvíce průmyslových podniků vyrábělo potraviny. Ještě v roce 1888 byli všichni „velkoprůmyslníci“, kteří platili více než 100 zlatých výdělkové daně, podnikateli v oborech potravinářské výroby. Táborští pravovárečníci, F. Deym v Nemyšli, J. Harrach v Želči platili tuto daň z pivovarů; O. Nádherný v Jistebnici, K. Paar v Bechyni z pivovarů a lihovarů; J. Robiček v Dražičkách a L. Schick v Dirné z lihovarů; mezi „velkoprůmyslníky“ byli i táborští mlynáři T. Brdlík a J. Hrubeš.⁶³⁾

V pivovarnictví se projevovala ve druhé polovině 19. století a počátkem 20. století koncentrace výroby. V roce 1871 bylo v tábořském politickém okrese 21 pivovarů, v roce 1885 jich bylo jen 15. Těchto 15 pivovarů mělo 86 zaměstnanců, kteří vyrobili téměř 50 000 hl piva. Pivovary byly vybaveny celkem 15 kotly, 15 šrotovníky, 4 záparovými stroji a 18 chladírenskými zařízeními. Na území nynějšího okresu Tábor bylo v té době 18 pivovarů asi s 90 zaměstnanci, v roce 1904 jich zůstalo 10, z nichž 8 bylo v provozu ještě po první světové

válce. V hospodářském roce 1906—1907 měl tábořský politický okres 9 pivovarů se 122 zaměstnanci.⁶⁴⁾

Největším z pivovarů byl měšťanský pivovar v Táboře, založený roku 1612. V roce 1861 byl vybaven jedním kotlem, dvěma chladicími zařízeními, dvanácti kvasnými káděmi a dvěma sklepy. Vyrobil 9 900 věder piva, kapacita byla 100 věder na várku. V roce 1867 byl vybaven novým kotlem. V letech 1872—1873 byla postavena nová varna a chladárna. Během let 1885—1886 byl vybaven parním strojem o 10 HP, při přestavbě v letech 1907—1910 byla postavena opět nová varna o kapacitě 125 hl (předtím 66 hl), nová strojovna a kotelna. K pohonu se začaly používat elektromotory.⁶⁵⁾

Zároveň s postupnou modernizací se zvyšovala i výroba piva a počet zaměstnanců. V roce 1876 přesáhla výroba poprvé hranici 15 000 hl, v hospodářském roce 1898/99 30 000 hl (33 462 hl) a v roce 1912 50 000 hl.⁶⁶⁾ Roční výrobou patřil na počátku 20. století mezi 50 největších pivovarů v Čechách (asi 4 ‰ výroby piva v Čechách).⁶⁷⁾

Počet zaměstnanců stoupl z 11 v letech 1866—1870⁶⁸⁾ na 30 v letech 1886—1890⁶⁹⁾ a 35 v hospodářském roce 1902/03.⁷⁰⁾

Větší pivovar byl rovněž na velkostatku v Chýnově. V letech 1866—1870 měl 9 zaměstnanců,⁷¹⁾ v letech 1886—1890 11 zaměstnanců.⁷²⁾ Na počátku 20. století se roční výrobou mezi 10 a 11 tisíci hl zařadil asi na 200. místo v Čechách.⁷³⁾

Mezi pivovary, které byly v činnosti po celou druhou polovinu 19. století a počátkem 20. století, dále patří: pivovar velkostatku Bechyně (v roce 1863 vyrobil 11 000 věder piva,⁷⁴⁾ pak výroba poněkud klesala, provoz zastavil po první světové válce), pivovar chotovinského velkostatku v Červeném Záhoří, pivovar velkostatku v Jistebnici (v roce 1904 vyrobil 4 000 hl piva),⁷⁵⁾ pivovary velkostatků v Dírné, Mladé Vožici, Přebořově (v roce 1861 měl parní stroj o 6 HP,⁷⁶⁾ 1866 parní stroj o 12 HP a 10 zaměstnanců,⁷⁷⁾ 1904 vyrobil 2 000 hl piva),⁷⁸⁾ měšťanský pivovar v Soběslavi (roku 1866 měl 11 zaměstnanců,⁷⁹⁾ v roce 1899 přestavěn na parostrojní o kapacitě 36 hl, zrušen roku 1948) a pivovar velkostatku v Želči (v roce 1866 měl 8 zaměstnanců,⁸⁰⁾ roku 1904 vyrobil 4 000 hl piva při kapacitě 36 hl na 1 várku).⁸¹⁾

Během druhé poloviny 19. století byly na území okresu i další pivovary menší velikosti, které před koncem století zanikly, a to v těchto místech: Bechyně (měšťanský), Brandlín, Dolní Hrachovice, Hejlov, Choustník, Kamenná Lhota, Lžín, Měšice, Myslkovice, Nemyšl, Radenín, Radvánov, Rašovice, Stádlec, Tučapy, Veselí nad Lužnicí, Vlášnice, Vodice, Vyšetice.

Dalším významným odvětvím potravinářské výroby bylo lihovarnictví. Na území tábořského okresu byly lihovary hospodářské, které zpracovávaly produkty vlastní zemědělské výroby majitele. Jejich počet byl v průběhu druhé poloviny 19. století a na počátku 20. století na stejné úrovni. V roce 1861 jich bylo 23, v roce 1913 asi 27.

V roce 1870 zaměstnávalo 23 lihovarů 23 dílvedoucích, 12 nádeníků, 5 dělníků, 52 pomocných dělníků a 8 sladovníků, celkem 100 osob. V té době byla většina lihovarů vybavena parním kotlem, pouze v Dírné a Přehořově byl parní stroj a lihovary v Dražičkách, Zadní Stříteži a Želči měly kromě parního kotle i žentour. Výroba jen výjimečně překračovala 1 000 hl ročně. V kampani v letech 1912/1913 dosahovala produkce 25 lihovarů (pro Bežerovice a Březnici údaje chybí) 232—912 hl.⁸²⁾

Největším z lihovarů byl lihovar v Dražičkách. V letech 1861—1870 se jeho výroba pohybovala kolem 2 000 věder ročně při 11 zaměstnancích,⁸³⁾ roku 1888 platil jeho majitel J. Robiček přes 100 zlatých výdělkové daně. Na prvním místě mezi lihovary Táborska byl i v letech 1912—1913, kdy vyrobil 912 hl lihu.⁸⁴⁾

Ve druhé polovině 19. století a na počátku 20. století (nejméně do roku 1913) pracovaly lihovary v těchto místech: Babčice, Bežerovice, Blanice, Brandlín, Březnice, Budislav, Červené Záhoří, Dírná, Frauenhof, Lžín, Myslkovice, Nemyšl, Oltyně, Přehořov, Radvánov, Rašovice, Stádlec, Strkov, Šebířov, Těmice, Tučapy, Výrec a Zadní Střítež.

Ve druhé polovině 19. století byly lihovary i v těchto místech: Drahov, Jistebnice, Klokoty, Leština, Měšice, Mladá Vožice, Obrátice, Olší, Rataje, Remíčovská Lhota, Řevnov, Smilovy Hory, Tábor, Veselí nad Lužnicí, Vlčeves, Vodice, Želeč.

Na počátku 20. století a před rokem 1914 byly v činnosti i lihovary ve dvorech Tisová a Vesec u Jistebnice a v Ulehli u Hoštice.

Dalším podnikem lihovarnického průmyslu byla rafinerie lihu v Myslkovicích. Byla majetkem Samuela a Josefa Fischlových, kteří ji postavili v roce 1852. Zpočátku byla vybavena jedním destilačním přístrojem, v roce 1857 přibyl druhý. V té době vyráběla rafinerie asi 6 000 věder čistého lihu při 14 zaměstnancích. V letech 1861—1865 měla parní stroj o 5 HP, pracovalo v ní 18 osob a zpracovávala 8—9 tisíc věder lihu, avšak v roce 1865 to bylo 15 tisíc věder.⁸⁵⁾ Firma organizovala prodej lihu v Čechách a Rakousku. Kromě pracovníků rafinerie musela zaměstnávat i 20—30 povozníků, kteří dopravovali luh do Vídně.⁸⁶⁾ Špatné komunikační možnosti byly zřejmě jednou z příčin brzkého zániku rafinerie.

V letech 1895—1896 zahájil provoz lihovar a rafinerie stejné firmy v Mezimostí nad Nežárkou. Později byl lihovar zrušen a zbyla jen rafinerie.

V letech 1913—1914 plánovala skupina podnikatelů stavbu velkého lihovaru, rafinerie a skladu lihu v Táboře. V realizaci tohoto plánu jim zabránil lihový syndikát ve Vídni.⁸⁷⁾

Největší mlýny v druhé polovině 19. století byly v Táboře.⁸⁸⁾

Umělý mlýn D. Brdlíka zahájil provoz v květnu 1865 po dokončení přestavby. Mlýn pohánělo vodní kolo, měl 4 mlýnská složení obyčejná a francouzského typu. Personál tehdy tvořili účetní, stárek, mládek, 8 mlynářských pomocníků, 2 nádeníci a 3 kočí. Jejich denní mzda (za 12 hodin) činila 75 krejcarů — 1 zlatý. Hodnota příjmu

účetního, stárka a mládka činila včetně hodnoty bydlení 1 800 zl. ročně.⁸⁹⁾ V roce 1904 zaměstnával mlýn 16 pracovních sil.

Mlýn Jana Hrubeše byl založen roku 1784. V roce 1866 měl 1 vodní kolo, 4 mlýnská složení amerického systému a 16 zaměstnanců.

V roce 1868 se počet vodních kol zvýšil na 2 o 30 HP při sedmi mlýnských složeních, kapacita vzrostla ze 100 na 140 centů denně, Roční produkce let 1868—1870 dosahovala v průměru téměř 230 tisíc zlatých. Ve mlýně tehdy pracovalo 11 mlynářských pomocníků, 8 nádeníků a 2 dohlížitelé. Mzda se pohybovala mezi 20 krejčary a 1 zlatým. K tomu se připočítávalo 1 000 zlatých ročně jako hodnota naturálních požitků zaměstnanců.⁹⁰⁾ V roce 1900 se stal majitelem tohoto čtyřposchodového mlýna advokát JUDr. Hynek Lang. Ten zaměstnával ve mlýně 10 pracovních sil.⁹¹⁾ V roce 1907 převzala mlýn akciová společnost se sídlem v Praze.

Za průmyslové závody se pokládaly i ostatní strojní válcové mlýny. V roce 1904 jich bylo v Soběslavi 8, v Přebořově 1 a v Táboře další 3 s 6—10 pracovníky.

Jediná sladovna na území okresu vznikla v roce 1872 v Táboře jako První akciová sladovna a obilní tržnice. Společnost vydala 2 000 akcií po 500 zlatých a postavila sladovnu nákladem 148 tisíc zlatých.⁹²⁾ Továrna zahájila výrobu v roce 1873. V roce 1875 měla spolu se sladovnou ve Strážkově 32 zaměstnanců, kteří vyrobili 3 500 tun sladu.⁹³⁾ Po dvou relativně úspěšných létech se však sladovna dostala do hospodářských potíží. Nakonec připadla spořitelně za hypotekární dluh 60 000 zlatých. Od spořitelny ji koupil v roce 1880 její nájemce E. Vodička.⁹⁴⁾ Později se stal jejím spolumajitelem A. Rudolf. V roce 1904 měla sladovna 21 zaměstnanců.⁹⁵⁾

Na počátku 20. století existovalo na území okresu i několik škrobáren.

Továrna na škrob a bramborovou moučku v Božejovicích patřila roku 1901 Františku Klierovi z Tábora,⁹⁶⁾ v roce 1904 ji vlastnil Rudolf a Fried.⁹⁷⁾ V roce 1914 dostal Rudolf povolení k přístavbě výrobní sirupu.⁹⁸⁾ Změněné poměry po vzniku války stavbě zabránily.

Druhá větší škrobárna byla postavena v roce 1910 v Chýnově.⁹⁹⁾

Hospodářské škrobárny byly v Choustníku a ve Skopytcích. Chotovinský velkostatek měl škrobárnu v Udičově. Tato škrobárna vyrobila roku 1904 70 tun škrobu.¹⁰⁰⁾

Drobné škrobárny vznikaly i na dalších místech. V Plané nad Lužnicí si postavil škrobárnu Jan Aichler,¹⁰¹⁾ ve Vlčevsi měl František Hrdlička škrobárnu při mlýně a tam také vyráběl sirup.¹⁰²⁾

Na počátku 20. století měl Karel Hrazánek v Klokotech parní mlékárnu. V Táboře byla roku 1906 postavena družstevní mlékárna. Tato mlékárna vyrobila v roce 1914 ze 2 miliónů litrů mléka 1 744 kg másla, 41 465 kg tvarohu a 68 457 kusů sýrů.¹⁰³⁾ Sýry vyráběl též velkostatek v Želči.

Největším potravinářským podnikem v Táboře před první světovou válkou byla akciová továrna na konzervy a poživatiny založená

v roce 1912. V roce 1923 zaměstnával tento podnik 40—120 pracovních sil.¹⁰⁴).

7. Strojírenství

Před rokem 1914 měla strojírenská výroba spíše řemeslnický charakter. Zámečnické firmy někdy vyráběly stroje pro zemědělce. Větší podnik tohoto typu založil soběslavský obchodník se železem Josef Tetínek. V roce 1890 doplnil svůj obchod strojním zámečnictvím s výrobou hospodářských strojů. Zpočátku v něm pracovali 2 tovaryši a 3 nádeníci. Podnik se rychle rozrůstal a roku 1894 měl již 20 dělníků. Firma vyráběla váhy, řezačky, železné brány, žentoury, mlátičky, tažné vozy, hřebelce ve velkém, mlýnky na čištění obilí. Roku 1904, kdy byl podnik uznán za tovární, kolísal počet zaměstnanců mezi 19 a 35.¹⁰⁵) Firma zanikla asi roku 1905.¹⁰⁶)

V Táboře vyráběla hospodářské stroje zámečnická dílna Karla Krcha založená roku 1883. Podnik kromě strojů pro zemědělce vyráběl i čerpadla a pивní tlakostroje. Kolem roku 1906 zavedl i tovární výrobu kovových rolet.

Na přelomu 19. a 20. století vyráběl Antonín Bareš v Táboře mlýnské stroje, kovolitecká dílna a kotlárna Františka Pospěcha v Táboře a Mladé Vožici a dílna Bedřicha Svatoše v Táboře, stroje a zařízení pro lihovary a pivovary, dílna Karla Macillise v Táboře vyráběla váhy všeho druhu.¹⁰⁷) Na strojírenské výrobě se v malé míře podílely i další dílny.

Zemědělcům dodávali potřebné nářadí též venkovští kováři. Drahňetický kovář Čeněk Kudrna vyráběl pluhy s regulovatelnou vzdáleností radlic podle vlastního patentu z roku 1893 a dodával je okolním obchodníkům. Pro podobnost s patentovanými pluhy Gustava Fischera z Nového Bydžova byl Kudrna žalován, že porušil patent. Znalci, kteří Kudrnovy pluhy v roce 1894 prohlédli, zjistili, že oba pluhy se liší v mnoha detailech, přičemž Kudrnovo řešení je praktičtější.¹⁰⁸)

V roce 1912 plánovala Jihočeská banka v Táboře vybudování velké akciové továrny na hospodářské stroje se základním kapitálem 2 milióny korun. Podnik však nebyl realizován.

8. Tabákový průmysl

Nejdůležitějším průmyslovým podnikem Táborska před druhou světovou válkou byla tabáková továrna.

Před výstavbou v roce 1873 stál usiloval o zvýšení výroby doutníků, a proto hledala tabáková režie vhodná místa k založení nových továren. Jedna továrna vznikla v Českých Budějovicích, druhá v Táboře. Obě začaly pracovat v roce 1872. Tehdy zaměstnávaly celkem 6 úředníků, 46 mužů a 1 014 žen a vyrobily 10 miliónů doutníků.¹⁰⁹)

Táborská továrna sídlila zpočátku v domě čp. 29 „Forsterovském“ pronajatém městskou radou. V roce 1878 v ní pracovalo 450 dělníků s průměrnou denní mzdou 50—60 krejcarů. Výroba dosáhla 28 139 000 doutníků a v předchozím roce dokonce přes 33 miliónů.¹¹⁰)

Koncem sedmdesátých let městská rada budovu potřebovala, a

tak se zasazovala o to, aby tabáková režie postavila novou továrnu. Roku 1880 bylo pro tento účel uvolněno 116 tisíc zlatých ze státního rozpočtu.¹¹¹⁾ Továrna byla postavena v roce 1883. V důsledku rozšíření výroby v novém objektu provádělo vedení továrny nábor na získání nových 300 dělnic ve stáří 14–34 let na desetihodinovou pracovní dobu.¹¹²⁾ Již roku 1890 překročilo vedení podniku k přístavbě tovární budovy.¹¹³⁾

V roce 1899 zaměstnávala továrna 44 mužů a 1 327 žen, z nichž 31 bylo ve stáří 14–16 let. Vyrobito se 64 457 000 doutníků a 67 100 000 cigaret.¹¹⁴⁾ Do roku 1903 počet zaměstnanců poklesl na 1 325 pracovních sil.¹¹⁵⁾

Průměrný roční výdělek dělnictva u tabákové režie sice stoupl z 348 korun v roce 1890¹¹⁶⁾ na 466 korun v roce 1900¹¹⁷⁾ a na 556 korun v roce 1905,¹¹⁸⁾ ale ve srovnání se mzdami v ostatních oborech byl nízký a pozvolné zvyšování platů nestačilo ani krýt růst cen. Po prudkém zvýšení cen v roce 1905 byla v tábořské tabákové továrně mzda zvýšena pouze 25 dělnicím.¹¹⁹⁾ Teprve stávkou v lednu 1906 si i ostatní dělnictvo vynutilo zvýšení mezd o 24–25 haléřů týdně.¹²⁰⁾ V roce 1913 si dělníci tabákové režie vydělali v průměru 823 korun, ale i to představovalo pouhé 2/3 existenčního minima. Pracovní doba dosahovala v tomto roce 51 hodin týdně, dovolená po 6 odpracovaných letech 1/2 týdne a po 20 letech týden. Mateřská dovolená byla dvoutýdenní.¹²¹⁾

9. Textilní průmysl

Největší tradice měla textilní výroba v Soběslavi. Úpadek soukenictví způsobený neschopností řemeslníků konkurovat strojní výrobě měl za následek, že se část soukeníků přeškolila na sametářskou a hedvábnickou výrobu a z ostatních se stali zemědělci.

Výroba sametu v Soběslavi začala v roce 1849, v letech 1875–1885 se jí zabývalo 19 mistrů se 300 pomocníky.¹²²⁾ Samet však vyšel brzy z módy, takže v roce 1890 zbyli v Soběslavi jen 4 výrobci aksamitu.¹²³⁾

Nezaměstnané sametáře podchytila firma Josef Herzig a spol., která zavedla výrobu hedvábné látky na kravaty a šátky.¹²⁴⁾

Koncem 19. a počátkem 20. století si některé textilní firmy otevřely filiálky v Soběslavi.

V roce 1895 to byla továrna na hedvábné látky bratří Baumů v Kardašově Řečici.¹²⁵⁾ Počátkem 20. století měla v Soběslavi 45 ručních stavů.

V roce 1898 zde měla dílnu vídeňská továrna na hedvábné látky firmy F. A. Koppensteiner. V soběslavské provozovně pro ni pracovalo 40 dělníků a dělnic. Kromě toho zaměstnávala i domácí dělníky. Sociální poměry v této továrně dokresluje fakt, že si dělníci ze mzdy kolem tří zlatých museli platit i petrolej na osvětlení pracoviště.¹²⁶⁾ V roce 1904 pracovalo dělnictvo pro tuto firmu celkem na 60 stavech.¹²⁷⁾ Kolem roku 1907 ji vystřídala vídeňská firma Rudolf Neufeld.¹²⁸⁾

Roku 1901 zahájila provoz soběslavská filiálka továrny na pletené zboží firmy S. Joleš a syn v Louce na Moravě. V dílně bylo 10 stolů a u každého 5 strojků na pletení punčoch. Průměrně v ní pracovalo 20 dělnic a na venkově 19, až na dvě samé učnice. Kromě toho pracovaly 2 osoby v sušárně punčoch. V roce 1907 se začal používat k pohonu strojů naftový motor o 15 HP.¹²⁹) Po četných stížnostech soudů byl v roce 1911 nahrazen dvěma elektromotory o 4 HP a 5 HP. Jeden poháněl 3 soukací stroje a 4 stroje šicí a druhý 40 samočinných pletacích strojů.¹³⁰)

Přestavbou Suchého mlýna roku 1901 vznikla v Soběslavi dílna na hedvábné látky patřící České společnosti pro obchod a průmysl v Praze. V roce 1904 pro ni pracovalo 14 mechanických a 25 ručních stavů.¹³¹)

Roku 1907 začala firma Kopidlanský vyrábět v Soběslavi hedvábné stuhy a vignety.¹³²)

Ze sedmi tkalcoven existujících v letech 1871—1875 v krajích Tábor a České Budějovice byla jedna v Táboře.

Na počátku 20. století byla jediným velkým textilním podnikem v Táboře pletárna na trikové zboží Eduarda Hrisse, která roku 1904 zaměstnávala 116 dělnic.¹³³)

V roce 1905 převzal Hrissovu pletárnu stavitel Ješ. Se svým společníkem Wágnerem vybavil roku 1907 podnik dvěma elektromotory o 5 HP a o 1 HP, které zajišťovaly chod pěti pletacích strojů, stroje na okraje, dvou obšívacích strojů a tří strojů soukacích. Tyto elektromotory nahradily v roce 1914 elektromotory o 8 HP a o 5 HP. Tehdy pracovalo v továrně 130 dělnic a dělníků.¹³⁴)

Druhou textilní továrnu v Táboře před první světovou válkou byla továrna na oděvy firmy Bohumír Vondrák. Vznikla v roce 1910 jako doplněk obchodu s oděvy zakladatele. Pohon deseti šicích a dvou dírkovacích strojů obstarával elektromotor o 3,5 HP. Jeden šicí stroj byl šlapací. V roce 1910 měla továrna 16 zaměstnanců, o dva roky později 17, z toho 11 dělnic a 6 dělníků.¹³⁵)

10. Tiskárenský průmysl

Ve druhé polovině 19. století působily v Táboře 2 tiskárny. Do roku 1871 zde měla pobočku Landfrassova tiskárna. Jejím nájemcem byl v letech 1861—1866 J. K. Frank. Tiskárna měla 2 ruční lisy a 1 litografický stroj nové konstrukce. Zaměstnávala 2 tiskaře a 1 pomocníka. Jejich úhrnná mzda činila 14 zlatých týdně při desetihodinové pracovní době. Roční produkce měla hodnotu 3 000 zlatých.¹³⁶) Od roku 1864 zde vycházel nejstarší tábořský časopis Tábor. Když roku 1866 získal Frank koncesi a založil vlastní tiskárnu, stal se nájemcem Landfrassovy tiskárny Alois Hnilička.¹³⁷)

Frankova tiskárna byla roku 1870 vybavena ručním lisem, šlapacím lisem a litografickým strojem. Pracovala 240 dnů, pracovní doba byla desetihodinová. Personál tvořili sazeč, tiskař, dělník a dělnice. Učili se v ní 3 učni. Denní mzda se pohybovala od 25 krejcarů do 1 zlatého. Hodnota produkce byla 4 000 zlatých.¹³⁸)

Výroba se postupně rozšiřovala. Frank navázal styky s Alfonsem Štastným z Padařova a tiskl jeho Selské noviny.

Druhou tiskárnou byla tiskárna Nedvídkova. Roku 1871 se Vilém Landfrass vzdal knihtiskařské koncese v Táboře. Zařízení tiskárny převzal Jan Nedvídek, který přes negativní stanovisko městské rady získal koncesi. Roku 1872 zahájil provoz ve vlastní tiskárně a začal zde vydávat časopis Český jih. Odpovědným jednatelem firmy byl zprvu Arnošt Šreiber, který však ještě v roce 1872 z podniku vystoupil.¹³⁹⁾ Jeho funkci převzal sám Nedvídek. V roce 1883 se stal veřejným společníkem firmy Karel Nedvídek.

Třetí tábořskou tiskárnu založil roku 1905 knihkupec Vojtěch Šafránek.¹⁴⁰⁾

V Soběslavi vznikla první tiskárna až v roce 1910, kdy získal koncesi Antonín Šmíd, tiskař v Týně nad Vltavou, který se po přestěhování do Soběslavi dosavadní koncese vzdal. Jeho tiskárna byla vybavena 1 větším rychlolisem a jedním menším lisem šlapacím.¹⁴¹⁾

11. Kožedělný průmysl

V Táboře existovala jedna koželužská továrna. Byla majetkem firmy L. S. Fischl a synové. V letech 1886—1890 vyráběla spolu s koželužnou v Benešově 15 000 ks kůží ročně. Pohonný systém obou továren tvořily parní stroje o 27 HP a pracovalo v nich 75 zaměstnanců.¹⁴²⁾ Roku 1904 bylo ve Fischlově továrně 25 pracovních sil.¹⁴³⁾

Na počátku 20. století vyráběla tábořská firma Tomáš Krch obuvnické svršky a mimo to měla tato firma zavedenou tovární výrobu plátěné obuvi.

Barvírny koží v Táboře měli tehdy Augustin Pekárek s Josefem Nejedlým a Jaroslav Skuček.¹⁴⁴⁾

12. Ostatní průmysl

Před první světovou válkou byly v Táboře i dva podniky na zpracování perletě. Továrna firmy Němeček a Šedivý byla založena v roce 1897 a v roce 1923 zaměstnávala mezi 25 a 50 zaměstnanci.¹⁴⁵⁾

Druhá továrna patřila Filipu Taussigovi.¹⁴⁶⁾

III.

Z á v ě r

Na konec lze říci, že vývoj průmyslu na Tábořsku a stejně tak v celých jižních Čechách zaostával ve druhé polovině 19. století za ostatními částmi země.

Podniky v oboru dolování a papírenství postupně zanikaly.

Průmysl dřevařský a stavebních hmot, stejně jako tiskárny, pracoval hlavně pro místní spotřebu.

Velký počet závodů potravinářské výroby svědčí spíše o rozvoji zemědělství (značná část z nich zpracovávala místní zemědělské produkty). Rafinerie lihu, které svou výrobou pokrývaly širší oblast, se dlouho neudržely. Větší význam měly pivovar a sladovna v Táboře.

Textilní průmysl, hlavně v Soběslavi, těžil z tradic cechovní výroby a měl zčásti charakter rozptýlené manufaktury.

Strojírenství si udržovalo spíše ráz řemeslné výroby.

Vůbec nejvýznamnějším průmyslovým podnikem Táborska byla tabáková továrna v Táboře založená roku 1872.

Větší rozvoj průmyslu nastal však až koncem 19. století po vzniku průmyslové čtvrti v Táboře. Od konce 19. století do začátku první světové války zahájilo výrobu několik větších průmyslových podniků (parní pila města Tábora, továrna na impregnaci dřeva v Soběslavi, továrna na zpracování kamene, Jihočeská lučební továrna, akciová továrna na konzervy a poživatiny, pletárna E. Hrisse — všechny tyto podniky byly v Táboře). Plány na zřízení některých dalších velkých továren nemohly být pro změněné poměry po vzniku první světové války již realizovány.

P o z n á m k y

1) Pro publikační účely byla stať doplněna poznámkami a závěrem.

2) Např. z adresářů vyplývalo, že v Táboře existovaly na počátku 20. století 2 velké pletárny (majitelé Eduard Hris a Ješ s Wágnerem), zatímco ve spisech Okresního úřadu bylo zjištěno, že jde o jediný podnik, který změnil majitele. Zprávy Obchodní a živnostenské komory v Českých Budějovicích (dále OŽK) až na jedinou (1871—1875) neposkytují údaje o největším průmyslovém podniku Táborska — tabákové továrně.

3) Václav Kudrnáč, Úplný adresář hejtmanství táborského, Turnov 1904, s. 79.

4) Richard Hrdlička, O těžbě rud na Táborsku a Mladovožicku, Staré i nové letopisy táborské, seš. 14, Tábora 1931, s. 13.

5) Jan Lintner, Úvod k inventáři fondu Těžařstvo stříbrných dolů v Táboře, strojopis.

6) Arnošt Chleborád, Popis okresu bechyňského, Bechyně 1928, s. 84—86.

7) J. G. Sommer, Böhmen, X Band, Taborer Kreis, Prag 1842, s. 84.

8) Jaroslav Schaller, Topographie des Königreichs Böhmen, Prag und Wien 1790, díl XIV, s. 131.

9) J. G. Sommer, Böhmen, X Band, s. 286.

10) Tamtéž, s. 24.

11) Tamtéž, s. 34.

12) Tamtéž, s. 84, 85.

13) Tamtéž, s. 284.

14) Chleborád, Popis, s. 96.

15) Fr. Zuman, Přehled papíren, ČNM 108, 1934, s. 219.

16) Tamtéž, s. 49.

17) Tamtéž, s. 200.

18) J. G. Sommer, Böhmen, X Band, s. 94.

19) Tamtéž, s. 10.

20) Tamtéž, s. 68.

21) Sommer, Böhmen, IX Band, s. 88.

22) Sommer, Böhmen, X Band, s. 81.

23) Tamtéž, s. 282.

24) Tamtéž, s. 85.

25) Okresní archiv (dále OA) Soběslav, Průvodce, s. 21.

26) Chleborád, Popis, s. 88—89.

27) Sommer, Böhmen, X Band, s. 94.

28) Tamtéž, s. 4.

29) Tamtéž, s. 71.

30) Jahresbericht der Handels- und Gewerbekammer (dále HGK) in Budweis 1857—1860, Budweis 1863, s. 10, 11.

- 31) HGK Budweis 1861—1866, Budweis 1867, s. 27.
- 32) Hauptbericht der Handels- und Gewerbekammer in Budweis 1865—1870, Budweis 1872, s. 24, 25.
- 33) Bericht der Handels- und Gewerbekammer in Budweis 1871—1875, Budweis 1879, s. 2, 3.
- 34) OŽK v Budějovicích 1875—1885, České Budějovice 1887, s. 6.
- 35) HGK Budweis 1857—1860, s. 10, 11.
- 36) Tamtéž.
- 37) J. Lintner, Úvod k inventáři fondu Těžařstvo.
- 38) Chleborád, Popis, s. 88—89.
- 39) Okresní archiv v Táboře, fond Okresní úřad Tábor (dále OÚ Tábor), sign. 11/28/66.
- 40) Tamtéž, sign. 11/31/35.
- 41) OŽK Budějovice 1875—1885, s. 54.
- 42) OÚ Tábor, sign. 11/38/747.
- 43) Chleborád, Popis, s. 105.
- 44) Nepomucký—Vávra, Adresář Krajského města Tábora, Tábor 1923, s. 77.
- 45) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 208.
- 46) OÚ Tábor, sign. 11/31/492.
- 47) OA Soběslav, Průvodce, s. 22.
- 48) OÚ Tábor, sign. 11/48/16.
- 49) Nepomucký—Vávra, Adresář, s. 74.
- 50) Vladimír Havel, Bechyně a keramika, Tábor 1941, s. 37, 38.
- 51) Chleborád, Popis, s. 99.
- 52) Zpráva o valné hromadě Výrobního družstva keramického v Bechyni 18. 2. 1906, Staré a nové zvesti ze Soběslavi a okolí, roč. 1906, s. 42.
- 53) Okresní archiv v Táboře, Archiv města Tábora, sign. III/5/4 a 14/1876. Plán nové cihelny Čenka Barty v Čekanovicích postavené v roce 1873, má dokonce v záhlaví „Podnikatelství stavby nového města Tábora“, OÚ Tábor, sign. 11/30/147.
- 54) Archiv města Tábora (dále AM Tábor), III/5/8/1835.
- 55) OŽK Budějovice 1875—1885, s. 40.
- 56) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 87.
- 57) Tamtéž, s. 175.
- 58) Chleborád, Popis, s. 102.
- 59) OÚ Tábor, sign. 9/5/17.
- 60) Tamtéž, sign. 11/36/1404.
- 61) Tamtéž, sign. 11/33/14.
- 62) Tamtéž, sign. 11/T, bez č.
- 63) Jihočeští velkopřmyslníci, Český jih, roč. XVI, 1888, s. 265, 266.
- 64) Zprávy zemského statistického úřadu 1906/07, sv. XI, seš. 1, s. C.
- 65) Karel Thir, Dějiny tábořského pivovarnictví, Tábor, s. 162, 168.
- 66) Tamtéž, s. 167, 168.
- 67) V hospodářském roce 1907/08 byl výrobou 43 970 hl na 40. místě v Čechách, Zprávy ZSÚ 1907/08, sv. XII, seš. 2, s. CLIV.
- 68) HGK Budweis 1865—1870, s. 222, 223.
- 69) OŽK Budějovice 1886—1890, České Budějovice 1892, s. 120.
- 70) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 16 uvádí tento výčet zaměstnanců: správce, kontrolor, pokladník, sládek, strojník, 12 sladovnických, 18 pomahačů.
- 71) HGK Budweis 1865—1870, s. 220.
- 72) OŽK Budějovice 1886—1890, s. 120.
- 73) Např. v roce 1902 se výrobou 10 762 hl zařadil na 204. místo v Čechách, Zprávy ZSÚ 1902, sv. V, seš. 1, s. XXXIII.
- 74) HGK Budweis 1861—1866, s. 196.
- 75) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 96.
- 76) HGK Budweis 1861—1866, s. 131.
- 77) HGK Budweis 1865—1870, s. 219.
- 78) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 173.
- 79) HGK Budweis 1865—1870, s. 218.
- 80) Tamtéž, s. 220, 221.
- 81) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 184.

- 82) Roman Cikhart, Táborsko, Tábor 1921, s. 24.
- 83) Např. v roce 1870 vyrobil 2 143 věder piva (HGK Budweis 1865—1870, s. 154, 155).
- 84) Cikhart, Táborsko, s. 24.
- 85) HGK Budweis 1861—1866, s. 192.
- 86) OÚ Tábor, sign. 11/34/503.
- 87) AM Tábor, sign. I/7/18/1913.
- 88) Majitelé dvou největších mlýnů v Táboře byli v roce 1888 označeni za velko-
průmyslníky, Český jih XVI, 1888, s. 265, 266.
- 89) HGK Budweis 1861—1866, s. 85.
- 90) HGK Budweis 1865—1870, s. 124, 125.
- 91) J. Hrubeš odmítal již v roce 1886 uznání mlýna za továrnu a vedl dlouhé
spory, než byl přinucen respektovat požadavky živnostenského inspektorátu (Pra-
covní řád, pracov. podmínky. Tyto požadavky pak začal realizovat Hynek Lang
(OÚ Tábor, sign. 11/39/506).
- 92) Sladovna, Český jih, roč. VIII, 1879/1880, č. 21.
- 93) OŽK Budějovice 1875—1885, s. 150.
- 94) Srov. pozn. 90.
- 95) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 16.
- 96) Adresář — kalendář politického okresu táborského, Tábor 1901, s. 40.
- 97) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 71.
- 98) OÚ Tábor, sign. 11/44/56.
- 99) Tamtéž, sign. 11/31/1824.
- 100) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 84.
- 101) OÚ Tábor, sign. 9/3/7.
- 102) Tamtéž, sign. 11/34/121.
- 103) Cikhart, Táborsko, s. 24.
- 104) Nepomucký—Vávra, Adresář, s. 75.
- 105) OÚ Tábor, sign. 11/48/539.
- 106) V roce 1905 byl Tetínek odsouzen k delšímu trestu vězení pro podvod a
byl mu zabaven movitý majetek (tamtéž).
- 107) Strojírenské výrobky inzerovaly uvedené firmy v místním tisku.
- 108) OÚ Tábor, sign. 11/38/2228.
- 109) HGK Budweis 1871—1875, s. 88, 89.
- 110) AM Tábor, sign. I/1/13/1877.
- 111) Tamtéž, sign. I/1/14/1880.
- 112) Tamtéž, sign. I/1/14/1885.
- 113) Tamtéž, sign. I/1/14/1890.
- 114) Adresář — kalendář, s. 9.
- 115) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 18.
- 116) V. Novák, Památník tabákového dělnictva 1904—1929, s. 26.
- 117) Tamtéž, s. 47.
- 118) Tamtéž, s. 62.
- 119) Tamtéž, s. 67.
- 120) Tamtéž, s. 68.
- 121) Tamtéž, s. 131, 132. Za existenční minimum považoval autor nezdaněný
příjem do 1 200 korun ročně.
- 122) OŽK Budějovice 1875—1885, s. 73.
- 123) OŽK Budějovice 1886—1870, s. 74.
- 124) OA Soběslav, Průvodce, s. 22.
- 125) OÚ Tábor, sign. 11/30/1317.
- 126) Tamtéž, sign. 11/38/2558.
- 127) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 138.
- 128) OÚ Tábor, sign. 11/41/706.
- 129) Tamtéž, sign. 11/37/596.
- 130) Tamtéž, sign. 11/37/7.
- 131) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 138.
- 132) OA Soběslav, Průvodce, s. 22.
- 133) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 12.
- 134) OÚ Tábor, sign. 11/37/40.

- 135) Tamtéž, sign. 11/51/25.
- 136) HGK Budweis 1861—1866, s. 206.
- 137) OÚ Tábor, sign. 11/39/54.
- 138) HGK Budweis 1865—1870, s. 254.
- 139) OÚ Tábor, sign. 11/41/40.
- 140) OÚ Tábor, sign. 11/41/27.
- 141) Tamtéž, sign. 11/46/1329.
- 142) OŽK Budějovice 1886—1890, s. 63.
- 143) Kudrnáč, Úplný adresář, s. 17.
- 144) Tamtéž.
- 145) Nepomucký—Vávra, Adresář, s. 76.
- 146) Obchodní a průmyslový adresář Čech, Moravy a Slezska, Praha 1905, s. 169.

ZPRÁVA O ČINNOSTI OKRESNÍHO ARCHIVU V TÁBOŘE ZA LÉTA 1981—1985 (7. PĚTILETKU)

Rozsah a přírůstek archivního materiálu

V Okresním archivu v Táboře bylo ke dni 31. 12. 1985 uloženo celkem 2 165,22 bm archivního materiálu. Uspořádáno bylo 1 752,51 bm, z toho 1 409,9 bm inventarizováno a 412,71 bm nezpracováno. Toto množství archiválií je rozčleněno do celkem 1 243 fondů, sbírek a pozůstatostí, z čehož 250 fondů je inventarizováno podle základních pravidel a podchyceno ve 183 inventářích. Inventární seznamy v počtu 131 jsou pořízeny ke 208 pouze uspořádaným fondům. K uvedenému datu je tedy ve 323 evidenčních pomůckách podchyceno 458 zpracovaných fondů, sbírek a pozůstatostí.

Zpracování archivního materiálu

Během sledovaného období bylo celkem zpracováno 432,04 bm — uspořádáno a zinventarizováno 314,91 bm a vnitřní skartací vyřazeno 117,13 bm; přírůstky činily 350,58 bm.

V pořádacích pracích byla věnována pozornost dokončení zpracování stěžejního fondu zdejšího archivu — Archivu města Tábora; inventář bude dokončen a vydán v následující pětiletce. V souvislosti s těmito pracemi se prováděla též poměrně rozsáhlá delimitační akce — archiválie od cca poloviny 14. do druhé poloviny 19. století, které původní zpracovatel fondu August Sedláček volně připojil k vlastnímu AMT formou sbírek, byly roztříděny podle provenienčních zásad a se souhlasem Archivní správy ministerstva vnitra ČSR postupně předány příslušným archivům.

V průběhu pětiletky byl značný přírůstek do fondu ONV Tábor (25 bm). Proto byl fond zrevidován a doplněn a byl vypracován čistopis nového inventárního seznamu.

Během pětiletky se zpracovávala též skupina fondů základních škol — inventarizováno 48 fondů (pořízeny čistopisy inventářů), pořádáno 26 fondů (koncepty inventárních seznamů) a reinventarizováno (tj. vnitřně proskartováno) 9 fondů. Tyto pořádací práce byly prováděny mj. na základě směrnic o omezení přílivu písemností do archivu a z těchto 83 fondů bylo vnitřní skartací vyřazeno cca 30 bm. Souběžně s tím se soustřeďovaly do archivu písemnosti povahy A ze zrušených škol. Obdobně bylo zpracováno 80 fondů archivů obcí — vyhotoveny koncepty inventárních seznamů, vyřazeno cca 9 bm.

Dále byly pořádané některé drobnější fondy (vypracovány koncepty či čistopisy inventárních seznamů) a do již zpracovaných fondů doplňovány nové přírůstky (zejména archivů měst, městských národních výborů).

V daném období byly započaty práce na katalogizaci zápisů ze schůzí rad a plén ONV v Soběslavi.

Skartace a dohlídky

Okresní archiv prováděl průběžně během pětiletky podle potřeby dohlídky na stav předarchivní péče u organizací (NV, JZD, škol, výrobních družstev a dalších institucí), vyřídil 202 skartační návrhy, na jejichž základě bylo vyřazeno 2 474 bm písemností. Podle potřeby prováděl individuální instruktáže pracovníků spisoven (celkem 121) a 10 hromadných instruktáží.

Využívání archiválií

V letech 1981—1985 navštívilo tábořský archiv 340 badatelů, z toho 3 cizinci; při 1 042 návštěvách jim bylo předloženo 7 919 ej. archiválií a 1 718 svazků příručních knihovny.

Studovali zde převážně témata týkající se místních dějin, dějin dělnického hnutí a KSČ, školství, tělovýchovy a sportu a umění přesahující výtčená časová období.

Pro správný účely bylo vyhotoveno celkem 58 výpisů z archivního materiálu, převážně náhradních dokladů pro účely důchodového zabezpečení.

Archiv se během pětiletky podílel na 20 celostátních i regionálních soupisových akcích. Pro další politické, propagační, hospodářské a kulturně osvětové účely zpracoval 51 rešerší.

V oblasti politické propagace a kulturně osvětové činnosti pokračovali pracovníci OA i v tomto období v instalaci výstavek (90) archivních dokumentů ve vývěsní skříňce na budově OA a ve vestibulu budovy ONV, tematicky podchycujících významná politická a kulturně historická výročí celostátního i regionálního charakteru. K prohloubení práce a prohloubení znalostí uspořádal archiv v roce 1982 a 1983 při příležitosti jednání rady ONV o činnosti OA pro členy rady a pracovníky ONV výstavku nejatraktivnějších archivních dokumentů a archiválií škol.

Archiv poskytl materiál i metodickou pomoc k výstavám pořádaným jinými organizacemi, z nichž nejvýznamnější akcí bylo v roce 1985 vybudování Síně tradic národních výborů na ONV v Táboře.

Na publikační činnosti se podíleli především ředitelé archivu, v regionálním i odborném tisku uveřejnili celkem 42 články (dr. F. Crkovský 28, dr. R. Tecl 13, V. Vančata 1).

Rovněž v této pětiletce požíval archiv zajišťovací a studijní reprodukce archiválií jednak pro vlastní potřebu a též pro veřejnost či instituce (nejvíce pro Muzeum husitského revolučního hnutí v Táboře). Od roku 1985 zadává k přeskobování staré skleněné fotodesky na pozitivy jako optimální způsob záchrany mnohdy unikátních snímků Tábora a okolí a jeho společenského života z posledních čtvrtin minulého a začátku tohoto století.

Archivní studijní knihovna

Archivní studijní knihovna přesahuje rámec běžné příruční knihovny. Při osamostatnění archivu v roce 1953 byla převzata část fondů dřívější městské studijní knihovny, bývalé profesorské i žakovské gymnaziální knihovny a knihovny městského muzea. Původní záměr (podporovaný mj. akademikem Zdeňkem Nejedlým), vybudovat v Táboře rozsáhlou knihovnu i jakési dokumentační středisko husitů s celostátním zaměřením, nebyl plně realizován. Fond knihovny představuje bohatý soubor literatury ke studiu dějin jak regionálních, tak všeobecných, dějin umění, literatury apod. Četně jsou zastoupena mnohdy unikátní husitika. Zvláštní oddíl knihovny tvoří staré tisky — opět zvláště týkající se dějin husitství a evropské reformace (pocházejí převážně z knihovny bývalého Spolku pro postavení Husova pomníku v Táboře a městského muzea). Neméně důležitou část tvoří vlastní příruční knihovna, tzn. jazykové, naučné a encyklopedické slovníky, příručky, základní pomůcky pomocných věd historických, edice historických pramenů, odborné, společenskovední časopisy, regionální publikace. Knihovna je průběžně doplňována koupí nově vycházejících publikací či starších titulů v antikvariátech; nově nabyté knihy jsou průběžně katalogizovány. K 31. 12. 1985 obsahovala archivní studijní knihovna 23 355 svazků zpracovaných knih a více než 6 600 svazků dosud nezakatalogizovaných (jedná se převážně o přírůstky z přelomu 50. a 60. let ze zrušených knihoven, které nejsou dosud zpracovány, protože archiv nemá samostatného knihovníka).

Personální obsazení

V roce 1984 došlo ke změně v osobě ředitele archivu, od 1. 7. t. r. odešel do důchodu PhDr. František Crkovský a na jeho místo nastoupil PhDr. Rudolf Tecl. Třetí systemizované místo bylo po celou pětiletku obsazeno pracovníci se zkráceným pracovním úvazkem a zbývající část tohoto úvazku byla čerpána brigádníci též na snížený počet pracovních hodin. Ke zlepšení situace došlo v polovině roku 1985, kdy se podařilo získat čtvrté systemizované místo a též pracovníci do trvalého pracovního poměru. K uvedenému datu měl tedy archiv k dispozici celkem 4,5 plánovaného pracovního úvazku, z nichž čtyři byly obsazeny odbornými pracovníky a 0,5 manuálním pracovníkem. Ovšem skutečné čerpání bylo pouze 3,6 pracovního úvazku a plánovaný stav byl fakticky splněn až od 1. ledna 1986 rozšířením o 0,4 pracovního úvazku u dvou zaměstnankyň.

Umístění archivu

Sídlo archivu je v Táboře v Pražské ulici čp. 155, kde jsou umístěny kanceláře, badatelna a též část depozitářů. V okresním městě jsou i další dva pobočné depozitáře — na náměstí Mikuláše z Husi v čp. 44 a v Žižkově ulici v čp. 234. Další depozitář je mimo město v bývalé škole v Oltyni. V umístění archivu došlo k podstatnější změně v roce 1980, kdy byl zrušen pobočný depozitář ve Lžíně a materiál přestěhován do Tábora, převážně do tehdy nového depotu v čp. 44.

V roce 1985 byl zrušen depozitář v Táboře v čp. 359, neboť měl naprosto nevyhovující mikroklimatické podmínky (vysoká relativní vlhkost vzduchu, vzlínání vody na zdech, přímé zatékání vody z ulice).

Depozitáře OA Tábor — zřejmě jako většina archivů v ČSR — neposkytují ideální podmínky pro ukládání archiválií jak z hlediska prostorového, tak mikroklimatického — zde je hlavním problémem vysoká vlhkost a s tím spojený výskyt plísní.

TÁBORSKÝ ARCHIV

Sborník Okresního archivu v Táboře

Svazek 1, Tábor 1987

Povoleno odborem kultury ONV v Táboře pod č. 330800387 ze dne 24. 2. 1987

Uspořádal Rudolf Tecl za technické spolupráce Jiřího Kořalky

Návrh obálky: Bohumil Smrčka

Účelová publikace

Náklad: 250 výtisků

Vytiskly Jihočeské tiskárny, n. p., provoz 4 Pelhřimov

Neprodejné